

Artikelen in het Bevrijdingsnummer PARAAAT

6 mei 1945	Bevrijdingsnummer PARAAAT.....	2
Bevrijding		2
ONZE TAAK		3
HET RECHT herneemt zijn loop		3
Bewindvoering.		4
Spoorwegen		5
Kapitein van Leeuwen vertelt		5
De schade.		6
"DE OUWE TAAIE"		6
ZUIVERING		7
Mesopotamia 1917		9
Mesopotamië 1917		9
Een rehabilitatie		10
EEN BRIEF AAN JAN DE ROODE.		10
KOOS VORRINK WEER THUIS		12
W. J. VAN VELZEN †		12
Wij mogen niet vergeten!		13
Waar moet ik heen?		13
De vrouwen		14
Registratie van onderduikers		14
Kale koppen!		15
De waarheid, schele!		15
Westerbork		15
Hongerodeem		16
Een bijzonderheid, die de aandacht verdient		16
Gestart		16
IN DE DAGEN VAN NAZI-TERREUR		17
Naamloze graven		17
Wat er gebeurde in Bergen-Belsen		18
Een overlevende vertelt		19
Levensonderhoud van oorlogsslachtoffers		21
Een onbekend kamp		21
ZO MOET HET NIET		22
DE GEBOORTE VAN "PARAAAT"		23
Onze medewerkers		25
VOOR HET VOETLICHT		26
WALRAVEN VAN HALL †		27
JAAP BUYS		28
Wie zal dat betalen?		28
Oorlogspleegkind O. P. K.		30
TERUG UIT DE HEL VAN BUCHENWALDE		31
Bram en zijn kind		32
Hoe een bulletin tot stand kwam		33
Wij waren paraat!		33
Een nieuwe loot		34
VAN DE JAMMER IN DE KAMPEN		34
Namen, die genoemd zijn		36
Opduikers		47
Lijst Westerbork		52
Nederlanders in FRANKRIJK		56
in Bergen Belsen		59
Bevrijd in Auschwitz		60
in Lublin		62
Nederlanders in Theresienstadt		62
De Vrije Groepen Amsterdam (V.G.A.)		70
Omvang der werkzaamheden.		71
De toekomst.		71
"Paraat" verschijnt onder redactie van H. Oosterhuis, Jan Rot,		72
De Weteringschans		72
Het bevrijdingsnummer van "Paraat" verschijnt later		72
De Vogelaar		72
Vijf jaar Hakenkruis over Nederland"		72
TOEN TOMMY ARRIVEERDE... ..		72
AUS DER FÜNTEN		72

EEN DER ERGSTEN!	72
Administratie WEEKBLAD "PARAAAT".....	72
Zal Hitler zich vermommen als Pindamannetje?	72

[De datum van de uitgifte, 6 mei 1945, lijkt foutief. Het moet enige dagen later zijn geweest.]

5 6 mei 1945

Bevrijdingsnummer PARAAAT

Bevrijding

Amsterdam vierde zijn bevrijding op ongewone wijs. Meer vlaggen in de straten, dan ooit; meer oranje en nationale kleuren in het knoopsgat dan ooit; ononderbroken gejuich voor de Canadezen en Engelsen, die hun auto's hadden volgeladen met ieder, die maar wilde meerijden; dansen; en na vijf jaar eindelijk het Amsterdamse draaiorgel op straat. Welk een feest!

Was Amsterdam waarlijk blij? Stellig. Doch nimmer heeft een volk zich er zo rekenschap van moeten geven, dat dankbaarheid de diepste vorm is van blijdschap. In alle vreugde van het heden schrijnt de pijn om degenen, die wij verloren, de onzekerheid over het lot van familieleden en vrienden in Duitsland, in Polen, Engeland, in Oost en West. Wij beseffen nog niet hoe blij wij zijn, omdat wij de diepte van ons verlies niet hebben kunnen peilen.

Als de nood het hoogst is, is de redding nabij. Dat staat in de schoolboekjes, waarin verteld wordt over Leidens ontzet. Het staat nu ook gegrift in de herinnering aan onze bevrijding. Want hoger kon de nood niet stijgen. Amsterdam had letterlijk geen eten meer.

Vierhonderd gram brood was de hele toewijzing. Het Rode Kruis broodje kwam ditmaal laat; er waren geen aardappelen, geen groente. De eigen voorraadjes waren in vrijwel alle gezinnen op en van voorraad bij de distributie was geen sprake meer.

Op dat ogenblik reden de geallieerden de stad binnen, toegejuicht door mensen, die zonder ontbijt of lunch te hebben genuttigd, heel de dag op straat liepen. De mensen zijn mager, maar blij, zei een Canadees. Hij had kunnen zeggen: "ze zijn uitgehongerd".

De uitredding is op tijd gekomen. Nog net op tijd!
Ook daarom is onze dankbaarheid diepe vreugde.

Bijeenkomst van illegale werkers in de Nieuwe Kerk. Een bijeenkomst, geen dienst. Mannen en vrouwen, jong en oud, tezamen op historische grond. Hier zijn Nederlandse vorsten gekroond, hier liggen de grootsten van ons volk begraven, hier zijn in bewogen dagen de mensen bijeen geweest om troost te zoeken en te danken.

Nu zijn hier de "illegalen". Zij vormen geen kerks gezelschap. Dat blijkt als de toespraak van ds Buskes met applaus wordt beantwoord. Het is ook geen protestantse groep. Een katholiek geestelijke verschijnt op de kansel en zegt een gebed tot de moeder Gods. Wonderlijk moment in het leven van een katholiek: in deze kerk, die eenmaal katholiek was, wellicht als eerste, na bijna vierhonderd jaar, zulk een gebed te kunnen uitspreken. Zijn we na amper vijf jaar terreur, al zo ver, dat dit verstaan wordt ook door gelovige protestanten? Een illegale werker, fel in zijn optreden, raakt aan politieke twistpunten, die wellicht of zeker? nu en vooral op deze plaats onbesproken konden blijven.

En dan zingt de menigte het Wilhelmus. Een groep communisten staat eerbiedig op, maar... zingt niet mee. Hebben de communisten niet geleerd in de dagen van terreur, dat ons volk ondanks alle verscheidenheid in geloof, oordeel, politieke overtuiging één volk is? Hebben zij de historische betekenis en vooral de ontroerende kracht van het volkslied niet geleerd?

Nederland is vrij. De oorlog is met de zege bekroond. Nu moet de vrede worden gewonnen. Dat wil zeggen, dat de wonden, die de oorlog sloeg, moeten helen en dat oud zeer moet worden weggenomen. De leiders van ons volk dienen chirurgen te zijn. die de operaties aandurven. Gezwollen van voor de oorlog, gezwollen ontstaan in de oorlog en ... na de bevrijding zullen worden weggenomen. Er is haast bij. Vooral, omdat de laatste soort toeneemt in aantal en omvang, als ware het een epidemie.

Lafheid, halfheid, eigenbaat, verraad openlijk of stiekem gepleegd, mogen de figuren, die op de voorgrond komen, niet ontsieren. Het wordt een zware tijd.

Ons hart is overvol van dankbaarheid, maar het is nog niet gerust.
Wanneer zullen we waarlijk blij zijn?

ONZE TAAK

65 PARAAAT, illegaal verschenen in dagen van terreur, heeft vergunning om na de oorlog te blijven verschijnen en het maakt van deze vergunning gebruik.

Het besluit om dit te doen is genomen na zorgvuldige overweging. "Paraat", zich stellende op democratisch-socialistisch standpunt, bepleitte diepgaande reconstructie op staatkundig en sociaal-economisch gebied ten dienste van de sociale gerechtigheid. De taak dit te doen kan niet eindigen op het ogenblik, dat ons volk wordt geworpen in 70 de maalstroom der na-oorlogse verhoudingen.

Blijft er, zal men ons direct vragen, ruimte voor "Paraat", nu Partij en Vakbeweging hun arbeid hervatten, nu "Het Vrije Volk" weer verschijnt en er gelegenheid komt voor openlijke discussies over de grote vraagstukken van de dag?

75 Ja! "Paraat", disciplinair geschoold in de zware tijden, die achter ons liggen, zal medewerken aan de uitbouw der democratisch-socialistische beginselen, aan de wederopbouw van onze democratisch-socialistische partij en van een strijdbare algemene vakbeweging. Het zal geen oppositie-orgaan zijn en geen concurrent van "Het Vrije Volk". Maar het heeft nog dezelfde taak als in de illegale dagen, omdat het een 80 onmogelijkheid zal zijn, alleen reeds omdat de papierschaarste dwingt tot uiterste beperking op meest noodzakelijke voorlichting en inlichting te geven.

Nu de illegale pers haar illegale taak eindigt wacht de taak om de ervaring, in de illegaliteit verworven, dienstbaar te maken aan de wederopbouw.

"Paraat", dat het recht verkreeg te blijven verschijnen, ziet in deze dagen zijn nieuwe taak duidelijk voor zich. Deze laat zich omschrijven in één enkel woord:

85 "Meewerken!"

De redactie is van mening, dat de illegaliteit haar arbeid moet eindigen, nu Nederland is teruggekeerd in de kring der vrije volkeren. De illegalen zullen nu in het openbaar moeten voortzetten, wat zij tevoren deden in het verborgene. Na de 90 voorbereidingen, die getroffen werden om zo snel mogelijk te komen tot de herbouw van hetgeen werd verwoest aan cultureel en materieel bezit, moet thans in een tempo, hoger dan wij in ons land ooit hebben gekend, de herbouw worden doorgezet. Dat de vroegere illegalen hierbij niet mogen en niet wensen te worden uitgeschakeld, spreekt vanzelf. Voor wie zo de naaste toekomst ziet, is de taak welke "Paraat" wacht, volkomen duidelijk. Werken, meewerken, leemtes, door de tijdsomstandigheden 95 veroorzaakt, aanvullen, bouwen aan de sociaaldemocratische gemeenschap, zoals wij die hielpen voorbereiden in onze illegale dagen.

Dat is onze taak.

Wij weten, dat degenen, die ons hielpen in de dagen van terreur en trouw bleven aan ons gemeenschappelijk ideaal, ons zullen steunen in de dagen die komen.

100 "Paraat" vormde een aaneengesloten groep, die werkte en streed voor de vrijheid van ons volk. Daarin komt geen verandering. De illegaal begonnen taak wordt legaal voortgezet. Het weet zich daarbij gesteund door de velen, die aan de bevrijding meewerkten met offervaardigheid, plichtsbetrachting en moed.

105 HET RECHT herneemt zijn loop

De vijand heeft niet slechts op velerlei wijze ingegrepen in onze persoonlijke vrijheden, maar ook de vermogensrechten van een onnoemelijk aantal landgenoten op grove, onmenselijke wijze geschonden.

110 Hoe men ook over het stelsel van het particuliere eigendomsrecht moge denken, een ieder zal het er over eens moeten zijn, dat hier rechtsherstel geboden is. Onze Joodse landgenoten zijn van alle bezittingen, die men kon bemachtigen, beroofd, tienduizenden waarachtige Nederlanders zijn, met verbeurdverklaring van al hun goederen, uit hun huizen gezet, omdat zij in daad of geschrift opkwamen tegen een 115 hels regime, bijv. door aan vervolgd gastvrijheid te verlenen. Indien zij (en wij) het geluk mogen smaken, dat zij levend in ons midden zijn, of daarin terugkeren, dan mogen zij niet berooid staan van alles te midden van een maatschappij, die nu eenmaal op bezit is gebaseerd. En indien zij inmiddels zijn gedood, moeten hun nabestaanden zo goed mogelijk verzorgd worden.

120 Het ligt voor de hand, dat men rechtsherstel eist. Het probleem heeft echter vele kanten. De geroofde bezittingen zijn wellicht niet meer bij de heren Puls en consorten, maar naderhand terecht gekomen bij landgenoten, die de goederen volkomen te goeder trouw en tegen een normale prijs hebben gekocht Het was de moeilijke taak van het "Besluit herstel rechtsverkeer", dat reeds in September van het vorig jaar werd vastgesteld, om een billijke oplossing te vinden.

125 Zeer terecht heeft de regering ingezien, dat het onmogelijk was, om hier in het algemeen een oplossing vast te stellen. Het Besluit laat in hoge mate vrijheid aan

130 het orgaan, dat de beslissing neemt (dat is aanvankelijk het Militair Gezag en naderhand een speciale Raad voor het Rechtsherstel) om van geval tot geval met bijzondere omstandigheden rekening te houden, terwijl men anderzijds niet verzuimd heeft, om bepaalde richtlijnen als beginsel voorop te stellen. Een gezond uitgangspunt.

135 Het Besluit heeft overigens, toen het hier in het Westen (pas na de capitulatie!!) bekend werd, zoveel critiek ontmoet, dat het zo goed als zeker nog op verschillende punten zal worden herzien, en voorlopig waarschijnlijk slechts zal worden toegepast, voor zover bepaalde beslissingen geen uitstel veroorloven een situatie, waar een jurist natuurlijk een beetje onwennig tegenover staat.

140 Wij zullen slechts op enkele punten heel in het kort ingaan, teneinde op de moeilijkheden te wijzen, die men bij deze zaken ontmoet.

145 Laat ons een eenvoudig voorbeeld stellen. Een huis, dat indertijd door een Joods gezin was gehuurd, heeft thans een anderen huurder. In de eerste plaats zal het van belang zijn, hoe de tegenwoordige huurder het huis heeft gekregen. Het Besluit wil hem, hoe dan ook, slechts beschermen, indien hij niet redelijker wijze had behoren te vermoeden, dat de oorspronkelijke huurder zijn recht verloren heeft "onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed" van den vijand of van personen, die door den vijand met macht waren bekleed. Laat ons even veronderstellen, dat de huurder in dit opzicht te goede trouw was, want huur wordt in tegenstelling tot eigendom van onroerende goederen niet in openbare registers vermeld (hetgeen overigens bepaald niet wil zeggen, dat de nieuwe huurders altijd met succes hun onschuld zullen kunnen volhouden). Moet de nieuwe bezitter te goeder trouw worden beschermd? Het Besluit 150 heeft inderdaad deze oplossing aanvaard, tenzij de zaak voor den oorspronkelijken eigenaar aanmerkelijk meer waarde heeft dan voor den nieuwen bezitter. In dat geval vindt teruggave plaats, maar moet de eigenaar aan den inmiddels opgetreden bezitter schadevergoeding betalen.

155 Wij achten de regeling op dit punt niet bevredigend. Stel, dat in het door ons gekozen voorbeeld het huis voor den oorspronkelijken huurder inderdaad een bijzondere waarde heeft, omdat hij er indertijd ook een zaak in gedreven heeft, die aan een bepaalde buurt gebonden is, of stel, dat hij met een groot gezin gespaard is gebleven, terwijl het huis inmiddels door een klein gezin werd bewoond, gaat het dan aan, om de teruggave afhankelijk te stellen van de vraag, of de oorspronkelijke 160 eigenaar voldoende geld heeft, om zijn recht terug te kopen? Het is inderdaad billijk, dat de inmiddels opgetreden bezitter schadeloos wordt gesteld, maar deze schade dient de gemeenschap als oorlogsschade te beschouwen en als zodanig te dragen. Voor het geval de oorspronkelijke eigenaar zijn recht niet meer herkrijgt geeft het Besluit als oplossing, dat hij dan schadevergoeding mag vorderen van allen, die zijn 165 recht inmiddels te kwader trouw hebben bezeten. Ook hier zouden wij liever een vergoeding van Staatswege zien. Veelvuldig zal het immers blijken, dat deze kwade "heren" en hun hebben en houden met de Noorderzon verdwenen zijn, zodat verhaal niet mogelijk is.

170 De geschillen, die uit deze terugvorderingsacties ongetwijfeld zullen voortvloeien, worden ingevolge het Besluit niet door de gewone rechterlijke macht berecht, maar door de Raad voor het Rechtsherstel, voorlopig dus door het Militair Gezag. Wij achten dit een gelukkige oplossing, omdat onze gewone procesregeling zo formalistisch is, dat processen duur en langdurig zijn.

175 Het Besluit voorziet in een logische, eenvoudige procesregeling. Deze gehele voorziening zal overigens voorlopig alleen negatief werken. De rechterlijke colleges zullen zich van een uitspraak moeten onthouden, maar het komt ons niet waarschijnlijk voor, dat het Militair Gezag inmiddels beslissingen neemt, nu nog zoveel in de lucht hangt.

180 Voorts kunnen in deze gevallen beslagen worden gelegd; hier zal het M.G. echter stellig wel van zijn bevoegdheid gebruik moeten maken, wil men verhinderen, dat kwaadwilligen alsnog onherstelbaar nadeel berokkenen.

De bevoegdheid van den President van de Rechtbank is trouwens niet uitdrukkelijk vervallen verklaard.

185 **Bewindvoering.**

Een andere voorziening, die geen uitstel gedooft, is de bewindvoering voor afwezigen. Tot nu toe was de regeling aldus, dat bewindvoerders door de Rechtbank werden benoemd, en onder toezicht stonden van den Officier van Justitie. Ingevolge het Besluit benoemt de Raad voor het Rechtsherstel, die zijn eigen bureau kan aanwijzen. 190 Wij achten dit een verbetering. Zelfs in normale tijden kwam van het toezicht van den officier niet veel terecht, omdat hij hiertoe geen geschikt controle-apparaat had. Bewindvoerders kunnen ook worden benoemd, indien de afwezige vóór zijn vertrek een

gemachtigde had aangewezen; ook dit is een verbetering, want vele machtigingen werden in de kampen (bijv. om briefjes of een bezoek toegestaan te krijgen) uitsluitend voor de vorm verleend. Anderzijds is men echter te ver gegaan met aan de rechtbanken elk recht te ontzeggen, om een bewindvoerder te benoemen, daar de Raden niet in iedere afwezigheid kunnen voorzien.

Het Besluit schrijft op straffe van gevangenisstraf tot een maximum van 6 jaar voor, dat allen, die goederen voor afwezigen onder hun berusting hebben, hiervan aangifte doen bij het Militair Gezag, later bij den Raad voor het Rechtsherstel. Een aanmeldingsplicht bestaat ook voor hen, die goederen onder zich hebben, waarvan de eigenaar onbekend is.

Het is te hopen, dat deze sanctie weinig zal moeten worden toegepast. Trouwens, nu de absolute doorvoering van het Besluit waarschijnlijk nog wel even op zich zal laten wachten, hebben wij een goede gelegenheid, om het inmiddels met elkaar eens te worden en zelf recht te vormen. Laten de gedupeerden enerzijds bedenken, dat de achter ons liggende tijden voor iedereen zeer zwaar zijn geweest, dat menigeen wellicht bezweken is, omdat de honger voor zijn deur stond. Laat men echter bovenal bedenken, dat zij, die onschuldig van alles zijn beroofd (vaak zelfs, omdat zij anderen hebben geholpen) zich weer thuis moeten kunnen voelen in ons midden, en dat wij onze uiterste krachten moeten inspannen, om het aan hen begane onrecht te verzachten. Het recht herneme zijn loop... en bovenal: het rechtsbewustzijn moet weer bij iedereen herleven.

P.S. Hoogedelgestrengste Heren: indien U het Besluit Herstel Rechtsverkeer gaat herzien, formuleert U het dan meteen wat leesbaarder!

Spoorwegen

Persconferentie bij de Nederlandse Spoorwegen voor de illegale pers. Dat tekent de situatie van de bevrijdings-dagen. Persconferenties van de Spoorwegen waren destijds een normaal verschijnsel en in Amsterdam had dan, precies als nu, de heer W. Jongstra de leiding. De journalisten kenden hem en hij kende de journalisten. Daar is verandering in gekomen. Een gehele generatie journalisten is uitgevallen. Dood, naar Polen, met pensioen, uitgerangeerd. Ditmaal: één vooroorlogse spoorwegman, één vooroorlogse persman. Voor Let overige maakt men kennis met elkaar. En alle kranten, die vertegenwoordigd zijn, ook nieuw.

De heer Jongstra vertelt over het werk van de spoorwegen in de dagen van terreur. Hoe vaak heeft men niet gezegd, dat het bedrijf moest worden stilgelegd! De treinen brachten de joden weg, de krijgsgevangenen, de gedeporteerden; de mof verzorgde er het grootste deel van zijn vervoer mede. Maar de heren Hupkes en Van Rijckevorsel, die de directie voerden, mochten niets doen, tenzij in overleg met de regering te Londen. Als het ogenblik kwam, zou het spoorwegpersoneel toeslaan, doch het bevel daartoe kon niet worden gegeven in bezet gebied waar men geen volledig beeld bezat van de situatie. De spoorwegen moesten blijven werken, hoe moeilijk het ook viel. Zij moesten meegaand zijn en zij zijn het geweest. Daardoor is, kan de heer Jongstra nu mededelen, de vijand volkomen in slaap gewiegd. In België en Frankrijk, waar de Duitser een veel grotere bezetting had dan hier, was het bedrijf volkomen overgeleverd aan de moffen. Zij maakten er zelfs het spoorboekje. Buiten hen om gebeurde er niets! En in ons land?

Er mochten geen voor- en volgtreinen lopen, maar ze liepen onaangekondigd. Van elk transport naar Westerbork was de Joodse Raad tijdig op de hoogte. Hoeveel mensen er als spoorwegmannen hebben rondgelopen, zonder eigenlijk in het bedrijf te behoren, al hadden zij een officiële aanstelling, is niet te zeggen. Tweehonderd marinemannen, die als krijgsgevangenen naar Duitsland moesten, zijn bij de stationsbrandweer aangesteld en hier gehouden. Alles buiten de Duitsers om, die het niet nodig vonden de handzame spoorwegen zelf te bemannen.

Toen kwam op 17 September het verlossende woord uit Londen. En het bedrijf lag stil. Troepenvervoer van Bentheim naar Nijmegen en Eindhoven was in één slag onmogelijk en de moffen waren niet in staat het bedrijf alsnog over te nemen. Dat was het eerste grote resultaat.

Kapitein van Leeuwen vertelt

Kapitein H. van Leeuwen, voor de oorlog leerling-machinist, van Mei 1940 tot September 1944 illegaal werker en sindsdien verbindingsofficier, geeft dan nog nadere bijzonderheden, waarvan wij er enkele aanstippen.

Er is gedurende de gehele oorlog voortdurend contact geweest met Londen, ook inzake de treinenloop. Alle gegevens werden onmiddellijk doorgeseind. Na 1942 wisten de ingewijden, dat van de Spoorwegen een belangrijke daad zou worden gevraagd. Daarop

260 vooruit te lopen zou onverantwoordelijk zijn geweest. De opdracht luidde: zorg, dat de sleutelposities in handen van Nederlanders blijven. En die opdracht is vervuld. Tussen de directie en de bedrijfsvertegenwoordiging bestond een innig contact. Toen de personeelraad werd opgeheven, zijn alle leden in het bedrijf opgenomen om hun gelegenheid te geven door te werken. De enorme ervaring, waarover deze mannen beschikten, is aan de voorbereiding van de staking buitengewoon ten goede gekomen. Kapitein van Leeuwen noemt één naam. Joustra! Er is veel critiek op hem geweest, maar 265 nu moet hij in zijn eer worden hersteld. Door zijn werk heeft hij heel wat meer verdiend zelfs.

Op 3 September 1944 vertrouwensmannen hadden het parool het land ingebracht werd een partiële staking doorgevoerd. Het rijdende stoompersoneel moest ziek worden, 270 onderduiken en de locomotieven onklaar maken. Op 17 September had 70 procent van het personeel aan deze opdracht gevolg gegeven. En toen kwam de staking.

Een staaltje: Op het Centraal Station te Amsterdam was iedereen weg. Van den chef af af tot den jongsten loopjongen toe. Natuurlijk was het de eerste dagen een chaos en liep ook daarna niet alles direct, zoals men had gehoopt, maar de medewerking van het publiek is enorm geweest. De onderduikers zijn opgenomen, het loon is doorbetaald. 275 Practisch iedereen ontving zijn geld. Eerst de maand salaris, die op alle stations gereed lag, daarna werd maandelijks, in overleg met de regering, door het N.S.F. vijf en een half miljoen gulden uitgekeerd.

De regering heeft grote waardering voor de wijze waarop de staking is doorgevoerd, verklaart kapitein Van Leeuwen. Ik ben, na September, naar Londen gegaan om rapport 280 uit te brengen en heb daar vele besprekingen gevoerd. In begin Februari werd ik uitgenodigd rapport uit te brengen over de vraag of de spaaklopende voedselvoorziening het niet nodig maakte in te gaan op de aanbidding van de moffen om een deel van het personeel weer te laten rijden. Opheffing van de staking is ongewenst, was toen mijn advies. Men kan niet overzien, wat er het gevolg van zal 285 zijn. De Duitsers zullen niet schromen de treinen voor zichzelf te gebruiken en het gevaar bestaat, dat de staking gaat verlopen. Langs illegale wegen bereikte de regering een overeenkomstig advies van Ir. Hupkes. En de staking duurde voort.

De schade.

290 Thans rijden in het zuiden weer treinen. Van Vlaken tot Weert en op de lijn Eindhoven-Den Bosch-Nijmegen. Dagelijks drie personentreinen. Maar er is ontzettend veel weg. Alle bruggen in het zuiden zijn stuk, het materiaal is weggevoerd en de meeste locomotieven zijn vernield. Gelukkig vonden we in Nijmegen nog een veertigtal locomotieven, die niet meer konden worden weggevoerd.

295 In Twente, Groningen en Friesland is ook veel weg, vooral van het elektrische net, maar de beschadiging valt mee.

En in het westen des lands, vult de heer Jongstra aan, hebben de moffen het 300 electrisch materieel weggevoerd, al was het bij ons gebruikte voltage alleen maar te gebruiken op de lijn Berlijn-Maagdenburg-Halle. De trekdraadgeleidingen zijn verdwenen, omdat men er afscheidingen van heeft gemaakt in de weilanden. Het publiek heeft grote schade aangericht aan de dwarsliggers, die gestolen zijn en opgestookt. De moffen haalden de telefoons weg we vonden er nog driehonderd terug in Hillegom en ook de telex. Op het Amstelstation zijn alle beveiligingstoestellen weg. Toch gaan de 305 treinen rijden. We zijn weer in de situatie van een eeuw geleden, maar het herstel zal geen eeuw duren.

Een enkele trein rijdt al weer. De viaducten in Baarn, die vernield werden, worden opgevangen en zodra dit werk gereed is, komt de verbinding Amsterdam-Amersfoort in dienst. En we gaan met bussen rijden. Dan, aan het slot, nog een enkele mededeling: 310 De spoorwegstaking in Nederland heeft in de bevriende landen grote bewondering gewekt. Zwitserland heeft een grote steunactie gevoerd. Transportmoeilijkheden zijn oorzaak, dat het resultaat nog niet in ons land is aangekomen.

"DE OUWE TAAIE"

315 Adjudant J. B. Vermeulen, na jarenlange dienst in Nederlands-Indië bij de bergartillerie met verlof in Nederland, was in Breda betrokken bij het illegale werk en maakte deel uit van de O.D. Zijn vrienden gaven hem onder elkaar de naam "de ouwe taaie", al was adjudant Vermeulen helemaal niet oud en een zo gezellig babbelaar, als hij even op dreef kwam, dat de titel "taaie" heel weinig gepast leek. In 1943 is Vermeulen gearresteerd. Een heel zwaar geval, dat weinig hoop liet op 320 gevangenisstraf. "Hij krijgt de kogel", zeiden we onder elkaar. Moeilijke maanden volgden, voor hem en vooral ook voor zijn gezin. Men hoorde aanvankelijk heel weinig van hem, later zelfs niets meer. Doch uit de enkele brieven wist men, dat er

redelijkerwijze geen hoop bestond hem ooit terug te zien. Evenwel: Vermeulen is weer thuis. Hij is ter dood veroordeeld, enige keren zelfs, vervolgens naar Duitsland
325 gevoerd, vertoefde in het tuchthuis en in een concentratiekamp. Toen de geallieerden het kamp, waar hij zich bevond, bevrijdden, werd adjudant Vermeulen aangesteld tot commandant van het kamp. Voor het vertrek naar Nederland gaven zijn mensen hem een oorkonde met vele handtekeningen als herinnering mede aan de veelbewogen dagen, gezamenlijk doorgebracht in Duitsland. Is, vragen wij ons af, een schuilnaam ooit zo
330 juist gebleken als in dit geval? Het leven van "de ouwe taaie" is jaren achtereen in gevaar geweest. Eerst door zijn werk, toen in de gevangenis, daarna in het concentratiekamp. Als men ook een schuilnaam eer kan aandoen, waarlijk, dan heeft bij het gedaan.

335 **ZUIVERING**

Het gedicht van Kipling, dat wij op deze pagina afdrukken, lijkt eerder te zijn geschreven voor de verhoudingen in ons Nederland van 1945 dan naar aanleiding van een betreurenswaardige episode uit de vorige wereldoorlog. Wie het leest denkt niet aan
340 een Engels leger, dat in zware gevechten pogen moest stand te houden, terwijl de hulp uitbleef hij ziet voor zich de mannen en vrouwen, die vochten voor de vrijheid van ons volk tegen een overmachtigen tegenstander. En hij herinnert zich een aantal van degenen die vielen. De een bij een overval, een ander bij een der georganiseerde moorden op weerloze gevangenen, een derde voor het vuurpeloton na een vonnis van Duitse rechtbanken, een vierde als gevolg van de onmenselijke behandeling in een
345 concentratiekamp, een vijfde... Och, we kunnen niet alle gevallen opsommen. Te groot is het aantal van de doden, omtrent wier verscheiden wij bericht ontvingen, te groot ook is het aantal der vermisten, op wier terugkomst wij nu nog hopen, al weten wij dat hun kans om zich uit de hel in Duitsland of Polen te redden geringer is dan wij in vijf jaar oorlog durfden veronderstellen.

350 De offers, van ons volk gevraagd zijn nog niet te overzien. Gedund zijn de rijen van degenen, die het verzet begonnen en volhielden tot de zege was bereikt. De gezondheidstoestand van de grote massa is precair geworden. Hongeroedeem, sterk toegenomen t.b.c, algemene verzwakking tasten de volkskracht aan. Men moet er rekening mee houden, dat de stelselmatige uithongering, waaraan wij blootstonden,
355 zich nog na jaren zal doen gelden. De gezinsverhoudingen zijn verscheurd. Deportaties van werkkrachten naar Duitsland, van Joodse gezinnen naar Polen, het noodzakelijke onderduiken en de eindeloze reeks arrestaties vormen een bron van moeilijkheden, wanneer de overlevenden weer terugkeren in de kring van hun familie. En dan is er de verarming overal, waar de zwarte handel buiten de deur bleef.

360 Ons volk is in zijn overgrote meerderheid geteisterd.

Wat gebeurt er met degenen, die zich zoveel mogelijk onttrokken aan de zorgen en moeilijkheden, die het Nederlandse volk als geheel te dragen kreeg. Met de laffen,
365 die zich aan hun plicht onttrokken, met de handige jongens die het op een accoordje gooiden met de moffen, met de slimmelingen, die nooit enig gevaar liepen en toen de overwinning in zicht was het lieten voorkomen, dat ze zo dapper waren geweest al die vreselijke jaren door?

Wat we tot nu toe hebben gezien van de zuivering stemt de meerderheid van ons volk niet gerust. Wij zullen geen namen noemen, maar desondanks voorbeelden aanvoeren om
370 onze bedoeling te verduidelijken. Een aantal karakterlozen heeft zich in dienst gesteld van de Duitse weermacht en dienst genomen bij N.S.K.K. of soortgelijke organisaties van de moffen. Zij zijn verrast tijdens het verblijf in Frankrijk of Duitsland door het snelle offensief van de geallieerden, hebben toen vlug hun pakje uitgetrokken, dienst genomen bij de bevrijders en nu komen zij terug in het vaderland
375 in Canadese uniform, goed gevoed, goed gekleed, met een prachtig wekelijks rantsoen aan sigaretten. Dat de geallieerden dit soort niet konden ontmaskeren is begrijpelijk. Maar de vraag is, wat er gebeuren zal nu men deze mensen in hun nieuwe gedaante heeft teruggezien.

Er zijn over de N.B.S. vele harde noten gekraakt en niet alleen in Amsterdam.
380 Critiek, die in vele gevallen gerechtvaardigd is! Maar als men over de N.B.S. wil oordelen, moet men niet beginnen aan het slot. Dan moet men iets afweten van de heldhaftige strijd, die de O.D. en de L.K.P. hebben gevoerd in de dagen van terreur. Dan moet men iets hebben ervaren van de ontzaglijke moeilijkheden, waaronder is gewerkt in 1942, 1943, 1944; van de provocateurs, die de gelederen binnendrongen, van
385 de processen, die vele tientallen slachtoffers eisten, van de heroieke overvallen en het vastberaden verzet. Er is bij de N.B.S. gewerkt met een moed, beleid en trouw, met een offerbereidheid bovendien, dat er boekdelen over zijn te vullen.

Tijdens de run naar de gelederen van de N.B.S. ontstaan na dulle Dinsdag, zijn fouten
390 gemaakt. Na het sluiten van de gelegenheid om lid te worden (November 1944) zijn toch
nog leden aangenomen. En daaronder bevinden zich lieden, die niet gerekend kunnen
worden tot de strijders voor de vrijheid van ons volk. Inmiddels is een zuivering
doorgevoerd, maar de vraag rijst of het bij deze zuivering mag blijven.
Er zijn duizenden arrestaties verricht. Gelukkig. Maar nóg zijn wij er niet. Ieder
395 kent in zijn omgeving verdachte elementen, die de handigheid blijken te bezitten om
er voorlopig tussen door te zwemmen. Moffenmeiden, die zich rijk stalen en nog steeds
een grote mond hebben; inkopers voor weermacht en O.T., die dag en nacht met een
wagen rondrosten en nu dikke maatjes zijn met de mannen, die hen moesten arresteren.
Zwarthandelaars die zich hebben overgeschakeld van mofs op Nederlands en kalm weg
redeneren: mij doen ze niets.
400 Velen zijn gearresteerd, maar in een aantal gevallen waren de tot arrestatie
bevoegden niet doorzettend genoeg. Die fout moet worden gecorrigeerd.
En dan zijn er benoemingen, waarvan het publiek duizelt. Een leraar, die volkomen
fout was en van de eerste bevrijdingsdag af als tolk fungeert. Mensen, die zich
positief misdroegen, hebben zich ingedrongen op posten, waar wij leiding moeten geven
405 aan de publieke opinie. Anderen, maar soortgelijk, hebben de weg gevonden naar
officiële bureaux en voelen zich rustig als voor Mei 1940.
Wij verliezen waarlijk niet uit het oog, dat reeds een groot aantal lieden is uit-
gezuiverd. Wij weten, dat vooral in de lagere regionen hardhandig is inbegrepen.
Maar, vragen wij ons af: zal men beter dan in het Zuiden, ook doordringen tot de
410 hogere regionen? De kleine man, die met den mof heulde, is gevaarlijk. Gevaarlijker
echter is de grote man, die zich vijf jaar lang handhaafde met Ausweise, handig
praten, een goed diner en zo nu en dan een paar kruiken jenever. Hij leeft in de
verbeelding, dat hij groot zal blijven en zal kunnen voortknoeien, omdat er niets is
veranderd.
415 Voor al deze lieden gelden de versregels van R. Kipling

"Zullen wij enkel dreigen en boos zijn één heel uur lang?
En dan, als de storm geluid is,
het aanzien hoe zij ongemerkt en snel alweer tot invloed kwamen,
420 Bij de gratie en de listen van hun soort?"

Het is ons niet te doen om wraak. Men bouwt geen toekomst alleen op wraak. Maar wij
moeten in de komende, zeer moeilijke maanden, die van ons volk veel zelfoverwinning,
vele opoffering zullen eisen, op elkaar en op onze overheid kunnen vertrouwen.
425 Honger, terreur en voortdurend opgejaagd worden hebben in ieder van ons eigenschappen
ontwikkeld, die in een geordende maatschappij geen recht van spreken hebben. De
illegaliteit, waarin we werden gedrongen, heeft krachten ontketend, die thans weer
gebonden moeten worden. Dit op zichzelf is reeds een enorme taak.
En daarnaast is er de corruptie in alle lagen van ons volk. Die is niet ten einde,
430 omdat we bevrijd zijn. De corruptie is losgelaten over ons land en we zullen die
moeten bestrijden even zorgvuldig als een gevangene in een concentratiekamp de luizen
bestreed.
De moeilijkheden van het ogenblik zijn groter, dan we ons kunnen voorstellen. Wij
moeten werken naar alle kanten. Aan onszelf en aan ons volk. Aan onze toekomst en aan
435 de toekomst van Nederland. Juist daarom mogen de onzuivere elementen niet tot invloed
geraken.
De zuivering vereist grote aandacht. Meer aandacht, dan er tot op dit ogenblik in het
Zuiden aan werd geschonken. Ons volk heeft velen van zijn beste zonen zien vallen
voor het vuurpeloton, in gevangenis en concentratiekamp, door uitputting, nadat zij
440 waren verjaagd van de plaats, die hun toekwam.
De vraag is nu: wie nemen hun plaatsen in.
Karakterlozen of karakters?
Het Nederlandse volk, gelouterd door het diepste lijden, gestaald door pijn en
strijd, gehard door vijf jaar oorlogservaring, is een critisch volk.
445 Als de zuivering niet snel en zeker wordt doorgezet, zal het gevoel van onbehagen,
dat reeds menigeen bekroop, zich in scherper vorm uiten.
Want we hebben er recht op, dat degenen, die over ons worden gesteld in de zwaarste
tijd, die ons land heeft gekend, aan de goede kant stonden. Slapheid, halfheid en
zich dekken kunnen thans niet in ere worden hersteld.
450 Wij vragen geen woorden, maar daden!

Mesopotamia 1917

*They shall not return to us, the resolute, the young,
The eager and whole-hearted whom we gave:
455 But the men who left them thriftily to die in their own dung,
Shall they come with years and honour to the gravel*

*They shall not return to us, the strong men coldy slain
in sight of help denied from day to day:
460 But the men who edged their agonies and chid them in their pain,
Are they too strong and wise to put away?*

*Our dead shall not return to us while Day and Night divide
Never while the bars of sunset hold,
465 But the idle-minded overlings who quibbled while they died
Shall they thrust for high employments as of old?*

*Shall we only threaten and be angry for an hour?
When the storm is ended shall we find
470 How softly but how swiftly they have sidled back to power
By the favour and contrivance of their kind?*

*Even while they soothe us, while they promise large amends,
Even while they make a show of fear,
475 Do they call upon their debtors, and take council with their friends,
To confirm and re-establish each career?*

*Their lives cannot repay us their death could not undo
The shame that they have laid upon our race.
480 But the slothfulness that wasted and the arrogance that slew,
Shall we leave it unabated in its place?
R. KIPLING.*

Mesopotamië 1917

485 Zij zullen niet tot ons weerkeren, de onversaagden, onze jongens,
De onstuimigen en geestdriftigen, die wij weggaven: Maar
aar de kerels, die hen zuinig lieten omkomen in hun eigen vuil,
Zullen die, der dagen zat, in ere sterven?

490 Zij zullen niet tot ons weerkeren, de sterke mannen, koelbloedig geslacht
Met hulp in uitzicht, die hun dag na dag werd onthouden:
Maar de kerels die hun doodstrijd verscherpten en hen hoonden in hun smart,
Zijn die soms te sterk en te wijs om te worden opgeruimd?

495 Onze doden zullen niet tot ons weerkeren, zolang dag en nacht uiteengaan,
Nooit zolang de slagboom der zonsondergang dichtblijft; Maar hun leeghoofdige
superieuren, die zwetsten, terwijl zij stierven
Zullen die als van ouds de vette baantjes krijgen?

500 Zullen wij enkel dreigen en boos zijn één heel uur lang?
En dan, als de storm geluwd is, het aanzien
Hoe zij ongemerkt en snel alweer tot invloed kwamen
Bij de gratie en de listen van hun soort?

505 Zelfs als zij stroop smeren en beterschap beloven,
Zelfs als zij een bang gezicht zetten,
Trachten zij hun schuldenaars te verleiden en hun vriendjes te bewerken
Om hen in hun oude posities te handhaven en te herstellen!

510 Met hun leven kunnen ze ons niet betalen, hun dood zou niet ongedaan maken
De schande, die zij brachten over ons ras.
Maar hun slavenaard, die verwoestte en hun verwatenheid, die moorde
Zullen wij die laten, wat ze zijn?

515 Vertaling Joh. C. P. Alberts.

Een rehabilitatie

Wijlen onze vriend en medewerker Jan de Roode had aan zijn hospita opdracht gegeven, zodra hij gestorven zou zijn, mij te verzoeken zijn bureau schoon te maken. Alles wat ik wenste te behouden ging, naar de wens van Jan de Roode, in mijn bezit over. 520 Vanzelfsprekend heb ik gevolg gegeven aan het verlangen van de Roode. Onder veel meer belangrijk materiaal vond ik een brief van Tees Gulden. Nu p.g. L. J. van Looi in dit nummer van "Paraat" mededelingen doet met betrekking tot Tees Guldens laatste levensdagen en zijn illegale werkzaamheden, meen ik er goed aan te doen en in de geest van Jan de Roode te handelen, de bedoelde brief te publiceren. 525 Er zijn in de illegaliteit ontstellende verdachtmakingen gelanceerd en er is vaak met namen gesmeten. Zo herinner ik mij dat iemand in een illegale kring, toen ik daar vertelde dat Tees Gulden gearresteerd was, als gevolg van die verdachtmakingen leukweg zei: "hoe komt hij aan zo'n bof?" Toch kon ik **toen niet** zeggen, wat ik van 530 Tees Guldens illegale arbeid wist en moest ik zwijgen. Onze lezers uit de illegaliteit herinneren zich stellig ons antwoord aan "De Waarheid", welk blad een gemene aanval op Tees Gulden, "zoon van het sociaal-democratisch Raadslid" gedaan had. 535 Maar nu heeft Levinus van Looi gesproken en nu zal Tees Gulden hier óók aan het woord komen. Hij heeft er tenvolle recht op. En daarom publiceert "Paraat" hierbij zijn brief. J. R.

EEN BRIEF AAN JAN DE ROODE.

Geachte Heer de Roode, 540 Naar ik verneem, circuleert een lijst van politespionnen, waarop mijn naam voorkomt. Hoewel U, die mij deze oorlogsjaren vrij regelmatig heeft gesproken, aan een rechtvaardiging mijnerzijds geen behoefte zult hebben, schrijf ik U toch deze brief, die U, zo nodig, aan anderen kunt laten lezen. 545 In een staat, waar de democratische rechten zijn afgeschaft, bestaan tegen dergelijke politieke beschuldigingen geen andere verweermiddelen dan het persoonlijk woord; elk ander middel zou ons in de schuit doen varen van den tegenstander. Misschien kan men zelfs verder gaan en beweren, dat in een niet-democratische staat, waar openbare controle en critiek ontbreken, waar vrijheid van drukpers en vergadering is opgeheven, losse geruchten en vermoedens onvermijdelijk zijn. 550 Het is natuurlijk uitermate lastig te bewijzen, dat men iets niet is, tenzij iemands daden en handelingen zó in strijd zijn met de beschuldiging, dat hieraan elke grond ontvalt. Daarnaast kan dan een poging worden gedaan de oorsprong der geruchten op te sporen. 555 Wat mijn handelingen betreft het volgende. Toen de Duitse autoriteiten enige maanden geleden het plan opvatten het grootste deel van de mannelijke bevolking tussen 18 en 50 jaar in ons land te bestemmen voor de arbeidsinzet, bleek het reeds spoedig, dat onze voedselvoorziening in ernstig gevaar dreigde te komen. De Nederlandse autoriteiten kregen toen de bevoegdheid om aan die personen, die voor de voedselvoorziening onmisbaar waren, vrijstellingen te verlenen. 560 Hierbij wil ik er op wijzen: a. dat de medewerking aan deze vrijstellingen in overeenstemming is met het besluit van de Nederlandse regering te Londen, die aan de ambtenaren van de voedselvoorziening dispensatie gaf van de verbodsbepalingen, die in deze voor andere ambtenaren gelden; 565 b. dat deze Ausweise niet kunnen worden opgevat als een methode tot registratie, zoals dit met de Ausweise voor de krijgsgevangenen het geval was, omdat: 1. In tegenstelling tot de krijgsgevangenen de personen, bestemd voor de arbeidsinzet, reeds lang geregistreerd waren, namelijk door de Gewestelijke Arbeidsbureaux; 570 2. de personen, die een Ausweis bezaten, zich pas behoefden te melden, indien zij een oproep kregen voor de arbeidsinzet en zij dus reeds voor uitzending waren aangewezen; 3. zij, die geen Ausweis kregen, niet behoefden te worden opgegeven aan de een of andere instantie. 575 De Nederlandse autoriteiten, verantwoording schuldig aan en waarschijnlijk met medeweten van den secretaris-generaal Dr. Hirschfeld, belastten mij als ambtenaar van het Centraal Distributiekantoor met het verlenen van de vrijstellingen in het kruideniersbedrijf; zij deden dit, omdat zij de zekerheid hadden, dat ik de 580 Nederlandse belangen hierbij op de voorgrond zou stellen. Alle aanvragen om een vrijstelling werden door mij persoonlijk behandeld, terwijl in

vele gevallen de kruideniers hun verzoek mondeling kwamen toelichten. Ontelbaren zijn in de afgelopen maanden bij mij geweest om mij van hun moeilijkheden te vertellen en om raad en bijstand te vragen. Ik durf te beweren, dat er weinigen in den lande zijn, die voor zovelen hulp en toeverlaat zijn geweest als ik gedurende het laatste halfjaar.

Omstreeks twintigduizend kruideniers heb ik een Ausweis kunnen verlenen en, wat nog meer zegt praktisch geen enkele kruidenier in Nederland is naar Duitsland gezonden.

Deze twintigduizend Nederlanders staan daar als levende getuigen voor mijn gezindheid; elke aantasting van mijn integriteit zou door hen met verbazing en verachting ter zijde worden gewezen.

Laat men den organisaties der kruideniers, de Vakgroep Detailhandel in Kruidenierswaren en de Vakgroep Groothandel in Kruidenierswaren deze laatste organisatie zegde mij in haar orgaan dank voor mijn werk ten bate harer leden eens naar mijn gezindheid vragen. Laat men dat eens doen bij de grootbedrijven, bij Simon de Wit, bij Albert Heijn en de Gruyter, laat men ten slotte eens bij de HAKA en bij de Centrale Bond van Verbruikscoöperaties in Nederland naar mij informeren. Hun antwoorden zullen evenveel getuigenissen voor mij zijn.

Als ambtenaar van de voedselvoorziening is het mijn plicht van tijd tot tijd met de Duitse autoriteiten te confereren over de nieuwe distributievoorschriften; ik wijs er op, dat ook dit in overeenstemming is met de door de Nederlandse in Londen gegeven richtlijnen. Onlangs slaagde ik er in de sluiting van 26.000 tabakswinkels ongedaan te maken, naar ik meen de eerste maal, dat de Duitse autoriteiten een door hen zelf uitgevaardigd besluit op Nederlands verzoek introkken. Op al deze conferenties is het natuurlijk mijn taak de belangen van de Nederlandse distributie naar voren te brengen.

Wat is nu het verband tegen mijn bovenomschreven werkkring en de tegen mij ingebrachte beschuldigingen?

Iemand, die mijn vroegere functies in S.D.A.P. en N.V.V. kent en verneemt, dat ik thans belast ben met het verlenen van Ausweise of die mij één van de bureaux der Duitse autoriteiten ziet binnegaan onlangs, toen ik over bovengenoemde sluiting van tabakswinkels ging spreken, ontmoette ik in één dier Duitse bureaux bijvoorbeeld een bode, die vroeger lid was van de S.D.A.P. en die mij kende zou misschien tot de lichtvaardige conclusie kunnen komen, dat ik een politieke zwenking had gemaakt. Indien dergelijke overwegingen aan de tegen mij ingebrachte beschuldiging ten grondslag liggen, dan kan ik toch niet nalaten de op deze wijze werkende illegale pers uiterst onverantwoordelijk te noemen, die haar zaak meer kwaad dan goed doet. Het vertrouwen in deze pers wordt hierdoor wel volledig ondermijnd.

Doch er is nog een andere mogelijkheid. Wie heeft er het meeste belang bij, dat het onderling vertrouwen verloren gaat? Wie heeft er belang bij, dat de kruideniers niet meer iemand hebben, tot wien zij zich om raad en bijstand inzake de arbeidsinzet kunnen wenden? Het antwoord behoeft ik U waarlijk niet te geven.

Het is bekend, dat de illegale litteratuur de laatste tijd niet meer vrij is van N.S.B.-invloeden; er zijn illegale krantjes, die door de N.S.B. worden verzorgd om voor illegale litteratuur door te gaan; er zijn lijsten van leden van de N.S.B. in omloop, waarop uitsluitend namen van niet-N.S.B.-ers voorkomen e. d. Trouwens, enige jaren geleden reeds heeft "Volk en Vaderland" deze strijdmethode openlijk aangekondigd; pas thans schijnt zij in praktijk te worden gebracht.

Doch welke van de twee hiervorengenoemde mogelijkheden in dit geval een rol speelde onverantwoordelijk geschrijf of N.5.8.-invloeden ik weet het niet. Ik tart een ieder feiten tegen mij in het midden te brengen arrestaties in mijn naaste omgeving, het verraden van geheimen e. d. - die zouden wijzen op mijn verkeerde gezindheid. Hiertoe zal niemand in staat blijken te zijn.

Ten slotte nog een enkele opmerking. Wie kan beter mijn gezindheid beoordelen dan mijn collega's, die geruime tijd dagelijks met mij samenwerken en die van uur tot uur weten, wat ik voor het Nederlandse volk tot stand breng? Welnu, toen ik hen te zamen riep en hun de tegen mij ingebrachte beschuldiging mededeelde, werd deze met een homerisch gelach ontvangen. Na de oorlog zal mijn staat van dienst gelegd worden naast die der illegale schrijvers **van dit ogenblik** en dan zal blijken, welke zwaarder weegt.

Ik verzoek U, De Roode het is haast overbodig U dit te vragen de beschuldigingen, die U tegen mij mocht vernemen, met de meeste klem te willen weerleggen en dit verzoek tevens over te brengen aan allen, die van goede wille zijn en, naar goed Hollands gebruik, niet weigeren hoor zonder wederhoor toe te passen.

(w. g.) Z. M. A. GULDEN.

KOOS VORRINK WEER THUIS

650 Koos Vorrink is thuis na jarenlange gevangenschap, eerst in Haren, daarna in
 Sachsenhausen, maar geestelijk fit en met een werklust, die, vrezen we, voor het
 ogenblik zijn fysieke kracht te boven gaat. Doch hij is gezond, wat op zichzelf een
 wonder mag heten, zijn ogen zijn jong gebleven en hij is zelfs niet grijs geworden.
 Zijn ervaringen? We hebben geluisterd, terwijl hij er iets van vertelde aan degenen,
 die even bij hem aanliepen om hem te verwelkomen met bloemen en een handdruk. De
 verhalen, die ik gelezen heb over de concentratiekampen benaderen de werkelijkheid
 655 nauwelijks, zegt hij. Alles is veel erger, dan men onder woorden kan brengen. De
 honger, de executies, het afmaken van zieken, het vermoorden van tallozen, die de
 mars der ellendigen van Sachsenhausen naar Bergen-Belsen niet konden volhouden... En
 dat er zovelen zijn gestorven, toen de redding nabij was! Een nieuwe bezoeker valt
 het gesprek binnen. Roodenburg uit Enkhuizen, de man, die pakjes zond naar de
 660 concentratiekampen. Pakjes, die een totaal gewicht hebben gehaald van tien tot twaalf
 duizend kilo. Jij hebt ons en de anderen het leven gered, zegt Koos Vorrink. En zeker
 m'n broer Adri, die longontsteking heeft gehad, pleuritis en lijdend aan hongerodeem
 uit Sachsenhausen vertrekken moest voor die afschuwelijke tocht. Zonder de pakken, die
 665 jij hebt gezonden. Er valt even stilte in de kamer, als Vorrink dit zegt. Men weet,
 dat andere slachtoffers, in andere martelkampen geïnterneerd tegenover Roodenburg
 zich op dezelfde wijze uiteten. Want deze man heeft een taak gezien en vervuld, die
 door hogere instanties niet is gezien en niet vervuld. De Nederlandse gevangenen zijn
 n.l. niet officieel verzorgd, zoals bij voorbeeld de Noren en de Fransen. Dit heeft
 zeer velen het leven gekost. Het gesprek komt, als we reeds afscheid nemen, nog even
 670 op Nederlandse verhoudingen. Op de omkeer en de noodzakelijke maatregelen. Wij
 moeten, zegt Koos Vorrink, optreden met onverbidde gestrengheid. Dat zijn we
 alleen al verplicht aan de tienduizenden, die hun leven hebben moeten offeren in
 Nederland en in de hel van de concentratiekampen.

675 **W. J. VAN VELZEN †**

Willem Johannus van Velzen werd 20 Augustus 1886 te Utrecht geboren. Zijn jeugd was
 die van het arbeiderskind. Aan den lijve voelde hij het eindeloze leed en onrecht,
 waaronder zijn klasse gebukt ging. Reeds vroeg rijpte in hem de begeerte naar hoger
 levensplan. Hij vond nagenoeg van de dag af, dat de Fabrieksarbeidersbond in zijn
 680 geboortestad oprad, de weg naar de organisatie. Spoedig als afdelingsbestuurder en
 sedert 1922 als bezoldigd bestuurder van Utrecht. In 1923 werd hij bestuurder van
 afdeling Amsterdam en in 1925 districtsbestuurder voor Noord-Holland en Utrecht. Hij
 was een stoere kerel, op een afstand een beetje stroef, maar als kameraad toonde hij
 een gevoelig hart en was hij een goed mens.
 685 In een van de moeilijkste districten van de Nederlandse Vereniging van
 Fabrieksarbeiders(sters) heeft hij steeds op voorbeeldige wijze zijn plicht weten te
 vervullen.
 Toen de Vakbeweging in Juni 1940 onder controle van de nazi's kwam, was hij met
 slechts één gedachte bezielde: Alles saboteren. Toen zijn Hoofdbestuur in Augustus
 690 1941 collectief ontslag nam, volgde hij met zijn collega Henk Albers terstond dit
 voorbeeld. In Mei 1942, toen het N.V.V. en de daarbij aangesloten bonden
 wederrechtelijk werden ontbonden, was er van de organisatie in zijn district slechts
 een klein deel, dat naar het N.A.F. overliep. Dat was mede zijn werk. In de jaren
 1942, 1943 en 1944 hebben Willem en ik samen veelvuldig het contact met de besturen
 695 der afdelingen in zijn district onderhouden. Regelmatig werden de besturen ingelicht
 en voorgelicht met betrekking tot de wederopbouw van onze vakbeweging.
 Sedert Augustus 1944 kwam hij bij de technische dienst van "Paraat". Hij regelde en
 controleerde de verspreiding, was elke morgen op zijn post in één van onze vier
 700 drukkerij en voor het stencillen van 4000 kranten en bracht zelf een deel op de
 verschillende adressen. Toen zijn schoondochter Riek van Velzen door de S.D. werd
 gegrepen op een adres, waar men een leider van een knokploeg zocht, toog hij op
 onderzoek uit. Hij werd op hetzelfde adres op 22 Februari gegrepen. Volgens een
 partijgenoot, die met hem in de cel zat, bracht zelfs de bedreiging met het
 705 vuurpeloton hem niet van zijn stuk. Hij weigerde namen te noemen. Op 12 Maart 1945,
 de dag der 36 doden, werd hij in het Weteringplantsoen door het vuurpeloton der nazi-
 beulen neergeschoten.
 Enige uren daarvoor had hij nog gelegenheid in een brief aan zijn vrouw en kinderen
 afscheid te nemen. Even moedig als ontroerend, in het bijzonder waar hij spreekt over
 "zijn kleinzoon, de kleine Wim". Willem deed zijn plicht. In het gezicht van de haven
 710 schipbreuk te lijden is tragisch. Hij zag de dageraad der Bevrijding gloren. Hij
 popelde bij de start van de Vakbeweging van de partij te zijn. Helaas heeft hij het

uur der verlossing van nazi-knechtschap niet mogen beleven.

Wij mogen niet vergeten!

715 "Wij zijn vrij!" Ieder weet, wat dit betekent, ieder heeft zich oprecht verheugd op
 het moment, waarop we dat konden zeggen. Het is niet alleen hier met de ellende ten
 top gestegen gezegd, het woord is gehoord in vele talen. En een ogenblik vergeten was
 de bittere nood, de afgrijselijke terreur, die onze rijen decimeerde. Maar slechts
 720 een kort ogenblik. Want de vreugde over het weerzien werd overschaduwed door de smart
 veroorzaakt door het verlies van hen, die met ons streden, die ons voorgingen.
 Uit de Duitse martelkampen komen nu nog enkele duizenden terug. Zij kunnen met recht
 zeggen, dat ze "geluk gehad" hebben. Ja, zij hebben inderdaad "geluk gehad". Maar
 achter dit "geluk" rijst de figuur van een man, die het niet op het toeval aan liet
 725 komen, die zelf gevangen nog tot het laatste ogenblik voor dit "geluk" gewerkt heeft
 en daaraan tenslotte is ondergegaan. In de eerste Septemberdagen 1944 werd het
 concentratiekamp "Vught" ontruimd. Honderden gefusileerd, duizenden naar Duitsland
 versleept. Van de SD-gevangenis te Haren kwamen nog 400 gevangenen naar
 Oraniënburg/Sachsenhausen. De Gestapo had geen tijd meer gehad van geval tot geval te
 onderzoeken, zij stelde dit tot later uit; in Oraniënburg zou zij wel tijd en
 730 gelegenheid hebben de onderzoekingen af te sluiten. Vele van de SD-gevangenen hebben
 toen reeds gedacht "wij hebben geluk gehad". Weinigen weten, dat in Oraniënburg pas
 de organisatie van dit "geluk" begonnen werd.
 Prof. Mr. Dr. B. Telders reeds vroeger in Buchenwald kwam met het transport uit Vught
 in Oraniënburg aan. Hij werd in het kamp als tolk en hulp bij de kartotheek
 735 tewerkgesteld. Voor de werkers van de Nederlandse illegale pers mag het een grote
 voldoening zijn, dat wij in het kamp de krantjes hebben kunnen lezen: "Vrij
 Nederland", "Het Parool", "Trouw" en de "Vliegende Hollander", zij waren niet alleen
 bewijzen van de kracht der verzetsbeweging, zij waren in de vorm, zoals zij tot ons
 kwamen bovenal bewijzen, dat er in de strijd tegen het nationaal-socialistische
 740 banditisme geen "verloren posten" waren. Ben Telders de Hollandse Prof. zoals hij
 door onze buitenlandse kameraden werd genoemd, wist op welke post hij stond, hij
 heeft zich duidelijk de gevaren gerealiseerd en hij was vastbesloten te vechten tot
 het laatste.
 De Gestapo heeft zich veel moeite gegeven de onderzoekingen tegen de SD-gevangenen
 745 voort te zetten. Er stonden heel wat doodvonnissen op haar program. Ze heeft ze niet
 uit kunnen voeren. Of het dossier was weg of de gevangene was er niet en zijn
 verblijfplaats niet mogelijk vast te stellen. Telders wist het het was een wedloop
 met de tijd vroeg of laat moest de bom barsten deze systematische sabotage moest
 tenslotte ontdekt worden. De enige hoop door ons iedere dag uitgesproken was en bleef
 750 de komst van de geallieerden onze bevrijding.
 In de nacht van 29 op 30 Januari 1945 werd Prof. Telders van zijn bed gelicht. Een
 "Sonderkommando" van de Gestapo verrichtte de arrestatie. Zonder enig verhoor, zonder
 enige vorm van proces, naar de executieplaats geleid. Nog eenmaal moest de Gestapo
 haar werk onderbreken. "Groot luchtalarm" deed haar het bedrijf, dat reeds 176 offers
 755 in deze nacht gekost had, staken en tot de volgende nacht uitstellen.
 Het oprukken van de Russische troepen in de richting van Küstrin veroorzaakte bij de
 SS-troepen in Oraniënburg een ware paniek in allerijl werden transporten
 gereedgemaakt. Telders op transport naar "Bergen-Belsen". Nog op de dag van het
 vertrek verklaarde de "Lagerführer". "Dit is hun laatste reis".
 760 "Bergen-Belsen", het is voor hen, die er geweest zijn, een begrip geworden, waar
 alleen maar over gezwegen kan worden. Iedere poging om de toestand in het kamp te
 beschrijven moet klagelijk eindigen, het is niet mogelijk de volle waarheid weer te
 geven.
 De Gestapo kon gerust zijn wat nog aan de executie heeft kunnen ontkomen, werd hier
 765 op de gruwelijkste manier ten gronde gericht. De komst van de geallieerden op de 15e
 April heeft nog velen het leven gered, maar Ben Telders kon er niet meer bij zijn.
 Hij is gevallen voor zijn overtuiging in de strijd. Laten de honderden, die aan hem
 hun leven danken voormalige SD-gevangenen van Haren dit nooit vergeten.
 R. E. PORTER.

770

Waar moet ik heen?

Wij laten hier in het kort een overzicht volgen van de belangrijkste instanties te
 Amsterdam, waar repatriërenden en voormalige onderduikers zich kunnenervoegen.
Volksherstel Amsterdam heeft wijkkantoren gevestigd: Falckstraat 2, Hygiëaplein 49, de
 775 Costastraat 38, Iepenwag 13, Meeuwenlaan 130, Vancouverstraat 3.
 Het hoofdkantoor wordt thans gevestigd Raamgracht 4, tel. 32600.

Op de bijkantoren kunt U zich vervoegen voor voorlichting en distributie-aangelegenheden; voorts kunnen voormalige onderduikers, en zij, die in welke vorm ook verzet hebben gepleegd daar terecht voor financiële hulp en arbeidsaangelegenheden.

780 Voor alle aangelegenheden, waarbij minderjarigen, die onder moesten duiken, betrokken zijn, kunt U zich wenden tot de stichting "Oorlogspleegkind", Heerengracht 410-412, tel. 30981. Dit bureau beschikt o. m. reeds over een vrij uitvoerig adressenmateriaal.

785 Indien terugkerende onderduikers of andere repatriërenden zonder dak zijn, en de bijkantoren van Volksherstel gesloten blijken te zijn, dan kunnen zij zich wenden tot de Evacuatiendienst, Keizersgracht 611. Naar wij vernemen zal voorlopig nog niet worden overgegaan tot het uitreiken van nieuwe persoonsbewijzen aan hen, wier bewijzen illegaal gewijzigd werden, of die geen P.B. meer hebben. In zeer dringende gevallen kunnen zij, die geen P.B. meer hebben, zich het beste wenden tot het

790 Hoofdbureau van Politie, teneinde daar aangifte te doen van het verlies, resp. het vernietigen van hun bewijs.

De vrouwen

795 Bij de woorden van dank en waardering aan het adres van degenen, die aan het illegale Paraat medewerkten, mag niet verzuimd worden ook hulde te brengen aan de vrouwen van onze medewerkers. Wat hebben die niet moeten doorstaan! Elke dag waren de mannen in gevaar, elk woord van afscheid kon het laatste zijn in de tijd, toen de moffen niets en niemand meer ontzagen. De vrouwen hebben de moed gehad om desondanks vol te houden en hun mannen nog aan te moedigen. Zij hebben de angst gekend in al zijn vormen,

800 hebben in onzekerheid geleefd elke dag opnieuw. En bovendien de hulp moeten ontberen, die in andere gezinnen de man kon bieden, omdat hij niet illegaal werkte. De vrouwen van illegalen hebben in de moeilijkste uren weten vol te houden. Zij hebben hun mannen gesteund en geholpen, vaak zelfs hun taak overgenomen. In de weken en maanden, dat de mannen moesten onderduiken, stonden zij voor alles alleen. En hielden vol.

805 Alleen, wie zwaar illegaal was, beseft, wat de vrouwen hebben gepresteerd. Woorden van dank benaderen zelfs niet, wat zij verdienen. Zij hebben de mannen het werk mogelijk gemaakt, zij hebben zichzelf weggecijferd en in onrust geleefd, zij hebben door haar arbeid de eindoverwinning mede bevochten. Daarom brengen wij aan de vrouwen der illegalen eerbiedig hulde.

810

Registratie van onderduikers

Eén onzer medewerkers heeft een onderhoud gehad met den heer De Jong, die te Eindhoven de leiding heeft van de registratie van Joodse onderduikers.

815 "Werd de registratie uitsluitend van Joodse zijde ter hand genomen?", aldus luidde onze eerste vraag aan den heer de Jong, die zelf te Nijmegen ondergedoken is geweest. "De registratie is inderdaad uitsluitend verricht door het Centraal Registratie Bureau voor Joden te Eindhoven. Noch het Rode Kruis, noch "Landelijk Herstel" (een organisatie, die ongeveer met "Volksherstel" kan worden vergeleken) heeft zich met deze materie belast".

820 "Is het U niet gebleken, dat het door vele betrokkenen als een bezwaar wordt gevoeld, dat zij wederom bij een speciale Joodse organisatie terecht komen?"

"Van bezwaren is ons niets gebleken. Hier in het Westen blijkt men er in verschillende kringen anders over te denken. Onze registratie is uiteraard volkomen vrijwillig geweest en had uitsluitend tot doel om familieleden weer met elkaar in

825 contact te brengen. Naar geloof werd niet gevraagd. In het Zuiden zijn 2500 à 3000 onderduikers geregistreerd. Onmiddellijk na de bevrijding van de oostelijke en noordelijke provincies zijn wij ook daar aan het werk gegaan. Bij mijn vertrek uit Eindhoven waren aldaar reeds 4000 namen en adressen bekend. Op het oogenblik wordt nog overleg gepleegd in hoeverre wij ook in het westen

830 de registratie ter hand zullen nemen."

"In hoeverre beschikt U ook over internationale contacten?"

"Te Parijs is met steun van Amerikaanse zijde een instelling "Service et Regroupement (S.E.R.)" aan het werk gegaan, die de registratie van alle Joden beoogt, die over het vasteland van Europa verspreid zijn.*) Voorts zijn te Londen in opdracht van onze

835 Regering alle Nederlanders geregistreerd, die zich in de geallieerde gebieden bevonden. Omtrent de deugdelijkheid van dit register is nog niets bekend. Men hoopt, dat het binnenkort hier te lande komt; het zal dan ter beschikking van den Regeringscommissaris voor de repatriëring worden gesteld."

840 Een kleine kanttekening onzerzijds. Wij willen er niet aan twijfelen, dat deze registratie in het zuiden met energie en kennis van zaken is aangepakt, maar wij

845 zouden er toch de voorkeur aan geven, indien deze taak in het westen althans **mede** van niet-Joodse zijde wordt aangepakt. Het is weliswaar een feit dat het overgrote gedeelte der niet-Joodse ondergedokenen het contact met hun gezin en kennissenkring zonder meer zal kunnen herstellen, maar met allen is dat stellig niet het geval. Deze aangelegenheid is trouwens, ongeacht wie het precies betreft, een algemeen Nederlandse aangelegenheid, die als zodanig moet worden aangepakt. In ieder geval lijkt het ons niet juist, dat ook getroffenen, die niet naar een specifiek Joodse organisatie wensen te gaan, zich noodgedwongen daarmee in verbinding moet stellen, omdat zij anders niet over de vereiste gegevens kunnen beschikken. Naar ons oordeel ligt hier voor een algemene instelling, als bijv. "Volksherstel", een taak, temeer nu de bevrijding van onze provincies samenvalt met de repatriëring uit Duitsland, en men dus eigenlijk over alle getroffenen repatriërenden, opduikers, geëvacueerden gezamenlijk inlichtingen moet kunnen verstrekken.

855 *) Adres bijkantoor Brussel: 45 Cantersteen, Brussel.

Kale koppen!

860 Vluchtende landverraders en collaborateurs moeten zo gauw mogelijk gegrepen worden. Zij mogen hun zware straf niet ontgaan. Wij verafschuwen de menselijke wezens van Nederlandse nationaliteit, (het verschijnsel is helaas internationaal) die eigen land en volk in de rug aanvielen, de verklikkersrol vervulden, mooi weer speelden, toen ons volk leed. Weg met zulk gespuis. Arresteren en voor het Nederlandse gerecht leiden, opdat, op grond van Nederlandse wetsbepalingen, de strafmaat vastgesteld zal worden. Natuurlijk trekken wij in dit opzicht één lijn met "de Waarheid". Anders staat het met hetgeen "De Waarheid" zegt in het nummer van 8 Mei over de behandeling, die vrouwen en meisjes ondergaan, die zich vergooiden aan de moffen. Wij zijn zo vrij dit een trieste bezigheid te noemen, die een smet werpt op onze, door veel leed getemperde feestvreugde. Deze moffenmeiden moeten gegrepen en in gevangenis of werkkamp geworpen worden. Zij zullen hebben te beseffen, dat zij zichzelf, maar bovenal de goede naam van ons volk besmeurden. Dat "De Waarheid" het kaalknippen toejuicht, achten wij een grote fout. Juist in deze dagen, waarin ons volk het nog onwennige gevoel heeft van "eindelijk vrij te zijn", dient de pers uiterst voorzichtig te zijn en inderdaad haar volksvoorlichtende taak te kennen. Als men zijn positie en populariteit wil versterken door te speculeren op het uitleven van verkeerde instincten, handelt men verkeerd en snijdt men in eigen vlees. En dat doet "De Waarheid".

De waarheid, schele!

880 Het wil ons voorkomen, dat, ondanks afkeer van veel vóór-oorlogs, "De Waarheid" iets stotends van vóór Mei 1940 behouden heeft. Wij bedoelen de wijze van doen de geest van de "Tribune". Een redacteur van "De Waarheid" sprak op 7 Mei met luitenant X. uit Montreal, een stevige kerel met een beed en openhartig gezicht. Deze luitenant vroeg hem: "De Communisten hebben hier in Holland de meerderheid?" "Hoe komt U daarbij?", was de wedervraag van den reporter. "O, ik zag de mensen overal het gebaar met de vuist maken". Dit is malligheid van den Communistischen krantenman. Het is onwaar, dat de mensen het gebaar met de vuist maakten en als er vuisten waren, dan alleen van kinderhandjes, die een vlaggetje omklemden. Overigens: Men juichte zijn blijdschap uit en zwaaide met de armen. Van beide één: of "De Waarheid"-redacteur heeft zijn voor-oorlogse mentaliteit behouden en fantaseerde, of hij is door luitenant X. uit Montreal in de maling genomen. Van beide één? Neen: allebei. Het vooroorlogse gezegde van de Amsterdammers heeft zijn waarde behouden: De Waarheid Schele'

895

Westerbork

Op het ogenblik zijn in Westerbork nog ongeveer 500 Joden, voor de helft uit Amsterdam afkomstig. Zij zijn thans behoorlijk in de woonbarakken gehuisvest. De voeding is zeer bevredigend. Anderzijds hebben de betrokkenen echter betrekkelijk weinig vrijheid van beweging, omdat het kamp strafkamp voor N.S.B.-ers en andere landverraders geworden is, hetgeen uiteraard een aantal veiligheidsmaatregelen eist. Het aantal ingesloten landverraders bedraagt op het ogenblik enkele duizenden, maar zal tot 20.000 worden opgevoerd. Al bevindt dit tuig zich in een afzonderlijk gedeelte van het kamp, toch lijkt het ons geen pretje voor de Joodse gedetineerden, om in hun onmiddellijke nabijheid te moeten zijn.

Wij vertrouwen, dat met spoed aan hun repatriëring wordt gewerkt, en dat de huisvesting geen onoverkomelijke moeilijkheden zal opleveren.

910

Hongeroedeem

De strijd tegen honger-oedeem is in Amsterdam met grote kracht gaande. Engelse stafofficieren pleegden overleg met het gemeentebestuur over de te nemen maatregelen en zegden volledige hulp toe om aan de noodtoestand zo snel mogelijk een eind te maken.

915

Onder leiding van dr. de Jong zijn twintig poliklinieken geopend, waar medische en sociale hulp aan de getroffen en wordt verleend.

Op elke polikliniek zijn een arts, een verpleegster, een sociale helpster en verder geschoold personeel aanwezig. Toen eenmaal het besluit was genomen verschillende lokalen voor dit doel in gebruik te nemen, kon binnen twee maal vier en twintig uur tot de opening worden overgegaan. Geholpen wordt alleen, als de huisarts hiertoe een attest heeft verstrekt. De patiënten ontvangen aanstonds gecondenseerde melk, meel en suiker. In ernstige gevallen wordt ziekenhuisverpleging voorgeschreven. Men hoopt per dag in elke polikliniek ongeveer 200 personen te kunnen behandelen en rekent dan in omstreeks twee maanden deze ernstige ziekte te kunnen overwinnen. Maar natuurlijk moet bij het publiek bekend zijn, dat op vele plaatsen in de stad hulp wordt verleend in geval van hongeroedeem. Zo waren er op Kattenburg de eerste drie dagen slechts 19 patiënten gekomen, terwijl op de post in de Kanaalstraat een der eerste dagen zich 184 personen meldden.

925

Wij vertrouwen dat de huisartsen niet zullen aarzelen hun patiënten naar deze poliklinieken te verwijzen. Dr. de Jong heeft bij het organiseren voortdurend overleg gepleegd met prof. Borst, zoals men weet de man, aan wien tallozen, die in Amersfoort in het concentratiekamp zaten, het leven danken, omdat hij, hoewel gevangene in hetzelfde concentratiekamp, aanwijzingen gaf aan de Duitsers, waardoor het voorkomen van honger-oedeem aanzienlijk verminderde en het sterftcijfer snel terugliep.

935

Een bijzonderheid, die de aandacht verdient

Men herinnert zich het opzienbarende succes van de Amerikanen bij Remagen? Zij openden een offensief, dat de Duitsers niet hadden verwacht en hun troepen wisten zo snel door te stoten naar de Rijn, dat de brug bij Remagen niet bleek te zijn vernield, toen de eerste Amerikanen er verschenen. Een snelle opmars, onder leiding van een officier van Nederlandse afkomst volgde. De brug werd overmeesterd tien minuten voor de springlading tot ontploffing zou worden gebracht.

940

Die weinige ogenblikken waren voldoende om de brug te redden; nog diezelfde dag overschreden de eerste Amerikaanse troepen de Rijn om het eerste bruggenhoofd te vormen, van waaruit de laatste aanval op den vijand weldra zou beginnen.

945

De officier, die tijdens deze gelukkig geslaagde operatie de leiding had. was een zwager van den Amsterdamsen oud-wethouder S. R. de Miranda, die in 1942 te Amersfoort zijn leven moest offeren in de strijd voor de vrijheid. Wij hebben er destijds in ons nog illegaal verschijnend blad niet op kunnen wijzen, omdat het te veel de aandacht zou hebben gevestigd op het gezin van De Miranda en wellicht tot repressailles van de zijde der moffen zou hebben geleid.

950

Thans echter mag het vrijuit worden verteld.

Johan Timmerman, leraar M.O. Gymnastiek, vertrok op 25-jarige leeftijd naar de Verenigde Staten, waar hij zich liet inschrijven als student aan de universiteit te Holland (Michigan). Hier voorzien alle studenten door arbeid in hun levensonderhoud, terwijl zij toch de voorgeschreven colleges volgen, hetgeen dus een dubbele dagtaak betekent.

955

Toen de oorlog uitbrak heeft Johan Timmerman zich gemeld voor de dienst in het leger der verbonden naties. Het enige bericht, dat in Nederland over hem binnenkwam, was, dat hij als eerste de brug had overschreden. Sindsdien is nog geen levensteken van hem doorgelopen.

960

Gestart

Het N.V.V. en de aangesloten bonden hebben Maandag, 7 Mei j.l. hun werkzaamheden hervat. Bijna vijf jaar werd het normale organisatie-werk onderbroken. De bonden konden na Juli 1940 nog een zekere zelfstandigheid behouden. Het N.V.V. als Vereniging van Vakbonden werd volledig uit elkaar gerukt. Gedurende deze vijf jaren is vrijwel ononderbroken aan de voorbereiding van de wederopbouw gewerkt. Evert Kupers, de voorzitter van het N.V.V. en tal van anderen onderhielden in het land het nodige contact, gaven inlichtingen en inzake de nieuwe vormen en grondslagen stelselmatig de nodige voorlichting. Alle begin is moeilijk. Vooral onder de huidige

970

omstandigheden. Vakbewegingsarbeid is werk in de openbaarheid, dat steunt op het houden van bestuurs- en ledenvergaderingen, het maken en verspreiden van kranten en manifesten en vooral op het voeren van acties, ter verbetering van de positie der arbeidersklasse. Wij behoeven niet te betogen, hoezeer deze veel omvattende taak nog 975 belemmerd wordt, nu wij onze vrijheid hebben herwonnen. Het eerst nodige, n.l. het contact in het land door middel van krant, manifest, vergadering en dergelijken stagneert door gebrek aan verkeersmiddelen en gemis aan energie, om kranten gedrukt te krijgen. De sociaal-economische taak ligt in de eerste plaats op het terrein van 980 verbetering der lonen, regeling der tewerkstelling der geleidelijk terugkerende arbeiders uit Duitsland, het treffen van wachtgeldregelingen en het zo snel mogelijk uitvoeren van grote werken, waarbij de tienduizenden arbeiders zo snel mogelijk, tegen behoorlijke arbeidsvoorwaarden, geplaatst kunnen worden. Aan dit alles wordt, nu wij dit schrijven, met de meeste voortvarendheid gewerkt Er 985 kan niet worden gewacht op het volledig weer opbouwen der organisaties; de eerste taak is, dat terstond de sociale noodtoestand zo goed mogelijk wordt gelenigd. Wij mogen zonder overdrijving zeggen, dat in dit opzicht het N.V.V. en de daarbij aangesloten bonden paraat zijn. Met de Overheid is reeds van de dag der bevrijding af contact verkregen en aan tal van maatregelen wordt met bekwame spoed gewerkt Onder 990 deze omstandigheden geldt voor de arbeiders het parool, de organisatie snel weer op kracht te brengen. Geen versnippering, geen verdeeldheid, maar eenheid binnen het kader van het grote N.V.V., waar plaats is als Algemene Vakbeweging voor elke levens- of wereldbeschouwing, waar elke godsdienstige overtuiging wordt gerespecteerd. Sluit de gelederen! O.

995

IN DE DAGEN VAN NAZI-TERREUR

Naamloze graven

Mogen wij enkelen van degenen, die zijn gevallen in de strijd om de vrijheid, herdenken met een kort woord? Alle namen noemen zou onmogelijk zijn. Wij kennen die 1000 namen nog niet eens en de lijst zou te groot worden. Tienduizenden Joden, tienduizenden gevangenen en gedeporteerden, duizenden gesneuvelden tijdens een van de talloze bombardementen. En dan de reeds vermisten. De mannen van leger en vloot, die hun leven gaven in de Meidagen, tijdens de zeeslagen in Indonesië, in de zeeoorlog tegen Duitsland, Japan en Italië, tijdens de operaties in Oost en West. En 1005 de kerels van de koopvaardij, die bleven varen, terwijl schip na schip er onder door ging. Vijftig procent van de tonnage van de Maatschappij "Nederland", ruim vijftig procent van de K.N.S.M. Om nog te zwijgen van de verliezen der overige maatschappijen.

Eén naam noemen betekent vele namen verzwijgen.

1010 En toch!

S. R. de Miranda, oud-wethouder van Amsterdam, vermoord in Amersfoort, hoewel de S.D. zijn ontslag uit de gevangenis had beloofd. Nauwelijks hersteld van een inzinking, door ignobele aanvallen veroorzaakt wordt hij geroepen raadsman te zijn en trooster van duizenden, die vervolgd door de Nazi's, in hem een man weten uit eigen gelederen.

1015 Voorman in de S.D.A.P., als hij was voor de oorlog, blijft hij ook in de oorlogsjaren. Hij ziet zijn taak, hij kent zijn plicht En helpt, waar hij kan, gaat rond tussen de mensen, die hij kent en die hem kennen. Troost, bemoedigt, steunt. – Ben je dan nooit bang, vader? vraagt zijn zoon.

1020 – Bang jongen? Nee. Maar wat moet het erg zijn, als je bang bent om dood te gaan. Op een Zaterdagmorgen in stralende zomerzon haalt de S.D. hem weg. Amstelveense Weg! Moeizaam krijgt men berichten door. Hij is opgewekt, hij is de motor van gesprekken in de cel, hij bezielt zijn lotgenoten. Op de boord van een overhemd staat in kleine letters "O.K." Dat geeft moed, want deze man is niet jong meer, fragiel van gezondheid. Soms kwelt hem een benauwdheid.

1025 Dan, als de vrijheid nabij schijnt, een plotseling transport. Amersfoort. Na enkele dagen weet men, dat zijn lijden voorbij is. Eén der bouwers van Amsterdam is gevallen en ergens in een concentratiekamp werd een naamloos graf gedolven. Maar in de harten en in de herinnering van velen in en buiten de partij leeft de man voort, die zozeer zich verbonden wist met zijn mensen en met zijn stad, dat hij in de uren der 1030 capitulatie elk aanbod om weg te gaan verontwaardigd afwees.

Eén naam noemen, betekent vele namen verzwijgen.

En toch!

1035 Gerhard Badrian, Duitser naar geboorteland en Jood. Verbeten vijand van al wat nazi was. Een man, die nooit aarzelde, altijd bereid zich toonde om te helpen en geen moment zichzelf ontzag. Noemde zich met vele namen. Bernard, Wolf, Van Es, Max.

Verkeerde in tal van kringen, vond overal vrienden, was eend. er bouwers van het verzet, zoals dat zich concentreerde in de "P.B.C.", de Persoonsbewijzen-Centrale, die een eind maakte aan de hoge prijzen van de valse p.b.'s een onsterfelijke
1040 verdienste! en die vele honderden met distributiebescheiden verzorgde, toen er nog geen "L.O." bestond.
Badrian viel, zoals hij verwacht had. "Ik haal het einde niet," zei hij op een avond, toen we eens een ogenblik niet praatten over zaken. Hij had gelijk. Verraad drong in
1045 zijn groep binnen. De S.D. kende zijn auto, zijn kantooradressen en zijn voornemen. In de Rubensstraat, waar hij, onder het oog van de S.D. een kantoor wilde openen, kwam het einde. Hij schoot en de tegenstander schoot. Een van de gevaarlijkste schoften in dienst van mof werd in een langzaam rijdende auto naar het ziekenhuis gebracht om daar te sterven, terwijl op het trottoir vlak bij de Euterpestraat roerloos achterbleef het stoffelijk overschot van den man, dien honderden in diepe
1050 dankbaarheid blijven herdenken, al hebben zij nooit zijn echte naam gekend.

Eén naam noemen, betekent vele namen verzwijgen.
En toch!
Dr. H. B. Wiardi Beekman. Man van erkende begaafdheid, voorbestemd tot hoge positie.
1055 In Januari 1942 poogde hij gevolg te geven aan het verzoek van de regering te Londen, om over te steken. De gewaagde tocht werd voorbereid door de O.D. Een motorboot zou hem afhalen op het Scheveningse strand. Hij wachtte in de felle kou, doch de boot kwam niet. Wel een Duitse patrouille, die toevallig de schuilplaats, waar hij zich bevond doorzocht. Aan de arrestatie ontkomt slechts een enkele van degenen, die op
1060 het strand aanwezig waren. Voor Beekman opent zich een lijdensweg. De cellenbarakken in Scheveningen, daarna Amersfoort, Haren, Vught. Alleen clandestiene berichten melden iets over zijn toestand. Hij verzwakt ernstig, maar men weet hem langs illegale weg wat extra's te bezorgen. Het komt na vele maanden tot een proces, maar het verwachte doodvonnis blijft uit. Dan: concentratiekamp in Duitsland.
1065 Thans, na vele maanden, het laatste bericht: Hij heeft zich vrijwillig gemeld om leider te zijn in een barak, waar vlektyphuspatienten liggen. Een dodelijke ziekte, zelfs als de hygiënische toestanden gunstig zijn. Of hij, die scherp zag, het gevaar niet heeft onderkend, dat vlektyphus moest vormen voor gemartelde, uitgehongerde
1070 gevangenen, van wie hij er één was? Natuurlijk zag hij het gevaar. En hij zag ook zijn taak.
Journalist, lid der Eerste Kamer, officier voor speciale diensten, stuwder van het Nederlandse verzet, gevangene en tenslotte vrijwillig voorman in een vlektyphusbarak. Alleen een helse oorlog kan zulk een carrière bouwen voor een man van karakter.
1075 Er zijn in de oorlog vele helden gevallen, al noemen wij thans slechts enkele namen.
W.

Wat er gebeurde in Bergen-Belsen

Hoewel het reeds enkele dagen geleden is, dat wij het ontstellende verhaal hebben gehoord van de eerste landgenote, die uit de hel van Bergen Belsen in het Westen des
1080 lands is teruggekeerd, kost het ons nog ontzaggelijk veel moeite, om een verslag van dit relaas te geven. Wij kunnen trouwens onmogelijk alle bijzonderheden meedeelen, omdat wij daardoor velen, die wij dit niet willen aandoen, zouden kwetsen.
In het kamp te Bergen Belsen (hier te lande beter bekend als Celle) waren ongeveer 60
1085 tot 70.000 gevangenen, mannen, vrouwen en kinderen, opgesloten. Hieronder bevond zich een groep van ca. 4000 Nederlandse Joden. Men herinnert zich wellicht, dat enkele duizenden Joden uit ons land naar Celle zijn gedeporteerd, nadat hun dit door de Duitsers als een grote gunst was voorgespiegeld; zij zouden slechts worden geïnterneerd, teneinde te worden uitgewisseld. Een aantal hunner mocht deze uitzonderingspositie baseren op relaties met het buitenland of bijzondere
1090 verdiensten, een aantal anderen werden in staat gesteld, om deze gunst te verwerken door het inleveren van waardevoorwerpen. Geen der ongelukkigen is ooit uitgewisseld; de berichten, die dienaangaande ook hier te lande in de illegale pers zijn gepubliceerd, blijken helaas van elken grond ontbloot geweest te zijn, voor zover zij niet degenen betroffen, die in het bezit waren van een Palestina-certificaat. Een
1095 aantal dezer mensen werd inderdaad omstreeks Mei/Juni uitgewisseld, evenals enkele Turkse onderdanen, die na het intreden van Turkije in de oorlog naar hun eigen land mochten vertrekken. Zij, die een dubbele nationaliteit bezaten, of een Palestina-certificaat, of tot een kleine groep diamantairs behoorden, bleken in zoverre bevoorrecht te zijn, dat zij geen arbeid behoeven te verrichten. Zij, die in het
1100 bezit waren gekomen van een Zuid-Amerikaanse nationaliteit, en de overigen van de "Puttkammer"-lijst, genoten geen enkele bijzondere bescherming.

Het ergste in het kamp was het eten en het gebrek aan medische verzorging. Aanvankelijk ging het. Ook de pakjes, die toen nog gestuurd mochten worden, zijn, evenals brieven, ontvangen. Naderhand bestond het eten uitsluitend uit watersoep (niet eens koolsoep), die op volkomen onregelmatige tijdstippen werd verstrekt; nu eens kregen de gevangenen dit "voedsel" des ochtends, dan weer des avonds, en soms dagen achtereen in het geheel niet, zonder dat zelfs enige reden werd opgegeven. Slechts de kinderen kregen over het algemeen gelukkig betere voeding dan de andere gevangenen. De rest, en speciaal mannen tot 40 jaar, moesten hierbij nog zwaar werk verrichten, waarbij zij aan voortdurende mishandelingen waren blootgesteld. Epidemiën (met name typhus, roodvonk en dysenterie) eisten duizenden slachtoffers. Aanvankelijk werden de lijken gecremeerd, naderhand liet men ze gewoon liggen, en de honger onder de ongelukkige gevangenen was zo groot, dat zij zich aan de lijken hebben vergrepen.

Medische verzorging ontbrak zo goed als geheel. Er bestonden twee ziekenbarakken, die onvoldoende ruimte hadden voor de allerergste gevallen. De Duitse chefarts bleef op zijn rondgang stelselmatig op een afstand van 3 M. van zijn patiënten verwijderd en bepaalde eveneens op deze afstand welke medicamenten mochten worden uitgereikt. Dit laatste natuurlijk alleen in uiterste noodgevallen. Onze zegsvrouw was echter vol lof over de inspanningen van de artsen, die zich onder de gevangenen bevonden, met name dr. Emmerich en dr. Arons uit Amsterdam.

In het laatste half jaar waren ook de gevangenen van het concentratiekamp voor vrouwen te Ravensbrück naar Belsen overgebracht, en enige duizenden overlevenden uit de hel te Auschwitz, die men bij het naderen der Russische legers had ontruimd. De vrouwen uit R. vertelden na aankomst, dat daar de toestanden over het algemeen dragelijker waren geweest dan te Belsen, maar de menselijke wrakken, die uit Auswitz kwamen, zagen er onbeschrijfelijk uit. De mannen en vrouwen waren kaal geschoren, hadden nauwelijks lompen aan hun lichaam. Zij hadden de reis van dagen moeten maken met een zakje proviand ter grootte van een boterhammenzakje; onderweg werd zelfs geen drinken verstrekt. Kinderen en ouderen bevonden zich niet meer onder deze groep. Zij werden, evenals de zieken, reeds bij aankomst der transporten te Auswitz stelselmatig vermoord. Hoe groot het aantal overlevenden tenslotte in Bergen Belsen is geweest, kon onze zegsvrouw ons niet verklaren. Zij werd drie dagen voor de bevrijding door de Duitsers uit het kamp per trein weggevoerd, samen met andere gevangenen, die men beslist niet in handen van de Geallieerden wilde laten vallen met het oog op hun buitenlandse relaties. Ook andere gevangenen kregen nog de kans om in de trein te stappen. Men liet slechts een kwartier de tijd om zich hiervoor gereed te maken. De meesten waren toen te ziek en te uitgeput om zich in zo korten tijd naar de trein te kunnen slepen en vreesden bovendien toch slechts naar een ander kamp te worden overgebracht. Nadien blijkt in het kamp een ontzettende moordpartij te hebben plaats gevonden, zodat de Amerikanen helaas voor duizenden te laat zijn gekomen. Het aantal der geredden valt nog niet precies te noemen, wij moeten helaas aannemen, dat dit slechts zeer gering zal zijn.

Drie treinen met gevangenen waren voordien uit het kamp vertrokken. Van twee treinen is nooit meer iets gehoord. De eerste trein is als door een wonder gered. Zeven dagen heeft deze tussen de linies als maar heen en weer gereden. De Duitsers wisten zich geen raad hoe zij er uit moesten komen. Aan de gevangenen werd in het geheel geen eten of drinken verstrekt. Tenslotte besloten de Duitsers om de trein in de Elbe te rijden. Toen de trein bij de rivier kwam doken op de spoordijk, die langs het water liep, de silhouetten van twee Amerikaanse soldaten op. Een paniek maakte zich van de Hunnen meester. Zij gooiden hun wapens weg. De gevangenen waren gered. Korte tijd later arriveerden de eerste Amerikaanse tanks. Het bleek naderhand, dat het vreemde gemanoevreur met de trein de aandacht der Amerikanen had getrokken, die daarom van de hun voorgeschreven marsroute waren afgeweken.

Een overlevende vertelt

Aan een particulier schrijven, te Amsterdam ontvangen, ontlene wij de volgende bijzonderheden over de gebeurtenissen in het kamp Bergen-Belsen, dat in Nederland over het algemeen genoemd werd Celle:

Op 7 April 's middags werd in ons kamp bekend gemaakt, dat alle gezonde mensen op transport moesten. Waarheen werd ons niet verteld. Later vernamen wij, dat Theresiënstadt het doel van onze reis zou zijn. Om vier uur 's middags stonden ongeveer 200 mensen aangetreden van de ruim 2000. Bij deze 200 behoorde ook ik.

Opgemerkt moet worden, dat ons kamp oorspronkelijk bezet was met 4000 man, maar dat de bezetting door honger en uitputting was teruggelopen tot 2000. Wij mochten alleen datgene meenemen, wat we konden dragen, dus dekenrol en een koffertje, rugzak of broodzak. Onze lijdenstocht begon met een geforceerde mars van tien km. naar het

1170 station Bergen. Daar ontdekten we een lange goederentrein: wagens van ongeveer 40 in
getal! Er zouden dus nog meer mensen vervoerd worden, een veronderstelling, die juist
bleek, want later werd ons transport van 170 man - onderweg waren er al enigen
bezwegen - aangevuld met ongeveer 2200 Hongaren en Polen.
De nacht moesten wij doorbrengen op het perron, zodat we het nogal fris hadden. De
volgende morgen konden wij de veewagens binnengaan, 60 man per wagon. Om ongeveer 11
1175 uur 's ochtends - de juiste tijd kan ik niet aangeven, daar ik mijn horloge al lang
verkocht had voor een stuk brood - vertrok onze trein en begon een tocht die erger
is, dan ik kan en wil beschrijven. Gedurende zes dagen hadden wij niets te eten of te
drinken. De reis kostte tientallen doden.
Ongeveer 20 km. voor Maagdenburg stopte de trein, omdat in deze stad reeds gevochten
1180 werd door de Amerikanen, 's Avonds kwam een hoog SS-officier met de mededeling, dat
hij opdracht had het transport te laten marcheren naar een 8 km. verder gelegen bos,
waar wij zeker zouden zijn afgemaakt. De commandant weigerde dit bevel uit te voeren,
omdat stellig niet meer dan de helft levend zou aankomen na de vermoedenissen, honger
en dorst die de mensen hadden geleden. Deze weigering werd ons geluk.
1185 Op Vrijdag 13 April kwamen de eerste Amerikaanse tanks tijdens een verkenning bij
onze trein. Zij namen de SS-bewakers gevangen, onzen treincommandant inclusief en
stelden ons in vrijheid.
Ik dankte God op mijn blote knieën, omhelsde Jan en Alleman, ook enkele Amerikaanse
tankbestuurders, die zelf ontdaan dronken van vreugde leken, en hilde, hilde als
1190 een klein kind, dat een pak slaag heeft gekregen. De Amerikanen deelden ontzaglijk
veel levensmiddelen uit om de ergste nood te lenigen.
Toen trokken de sterksten er op uit naar boeren in de omgeving, roofden van het
land zoveel aardappelen, uien en andere artikelen als ze maar konden dragen en gapten
"en passant", zij het onder hevige protesten, kippen, eieren, kuikens, geiten,
1195 konijnen en wat dies meer zij.
Rovers in optima forma waren we, nu we weer vrije mensen waren. Nu mochten wij roven
en stelen zoals zij het zoveel jaren hebben gedaan. Toch duurde dit niet lang, want
iedereen was te uitgeput om het spelletje te kunnen volhouden.
Twee dagen later zijn we door de Amerikanen naar een 20 km. verder gelegen
1200 officierendorp gebracht. Daar kon ieder zich een woning uitzoeken en ik veroverde een
zeer luxueus ingerichte zitslaapkamer met een bureau ministre, en grote Philips
radio, een Hermes portable schrijfmachine, gemakkelijke clubfauteuils en een vermogen
aan levensmiddelen. Wat we vonden was enorm. Vlees, kaas groente, vet, spek, fruit,
worst, boter, e??te koffie, thee, rijst, cacao, wijn, champagne, likeur. Teveel om op
1205 te noemen en te eten.
De meesten waren zo onverstandig om er als wilde dieren op aan te vallen. Hevige
buikloop was het gevolg en velen overleefden de duur gekochte vrijheid niet lang. Ik
proefde van dit en van dat, nam zelfs een borrel, maar hield me kalm.
In dit kamp, Hillersleben-Kamp geheten, werden we door de Amerikanen vertroeteld, wat
1210 niet verhinderen kon dat er zich dagelijks ongeveer tien nieuwe typhus-gevallen
voordeden. Op 1 Mei kregen we bericht, dat we naar Holland teruggingen. Onze groep,
nog slechts 100 man groot, ging per vrachtauto naar een 100 km. verder gelegen
plaats, waar de Unrra voor ons en duizenden anderen zorgden.
Wij werden ondergebracht in een Kraft durch Freude-gebouw, ongeveer zo groot als de
1215 R.A.I. In Amsterdam. De volgende morgen brak hier plotseling brand uit, omdat een
groep Fransen in de filmkamers van dit feestgebouw een stapel Duitse films had
gevonden en in brand stak. Ik verloor bij deze gelegenheid mijn dekenrol en de kist,
waarin ik mijn radio en mijn schrijfmachine had gepakt, maar ik had toch weer het
leven gered.
1220 Om 11 uur vertrok onze trein. We reden via het voormalige Brunswijk, het voormalige
Hannover, het voormalige München-Gladbach, het dito Munster en Aken naar Maastricht.
De nieuwe spoorbrug over de Rijn bij Wezel dwingt eerbied en bewondering af.
Interessant, maar op de duur eentonig is, dat alle steden in totale puinhopen zijn
veranderd. Is er eigenlijk nog iets van Duitsland over?
1225 De ontvangst in Nederland was enorm. Wij schreeuwden ons schor en moe naar de
duizenden, die ons met vlaggen, rood-witblauw en oranje, met mutsjes, serpentines
enz. aldoor begroetten en bejubelden. Het waren ogenblikken, mooier en aandoenlijker,
dan ik ooit kan navertellen. De ontvangst in Maastricht overtrof dit alles nog. In
ben nu ingekwartierd bij de Joodse familie H. de Jong in Eindhoven, werd hier
1230 verzorgd en vertroeteld en men doet alles om het mij allergezelligst te maken.
Het vreselijke echter is, dat onze ploeg van 100 Hollanders het schamele restant
vormt van de ongeveer 4000, die in Belsen werden verzameld.

Levensonderhoud van oorlogsslachtoffers

1235 Blijkens een rondschrijven aan de burgemeesters heeft de minister van Binnenlandse
 Zaken bij Beschikking van 12 April een Rijksregeling vastgesteld, waarbij de bedragen
 worden vastgesteld, die de oorlogsslachtoffers van rijkswege zullen ontvangen, indien
 zij zelf geheel of ten dele buiten staat zijn om in hun levensonderhoud te voorzien.
 1240 Onder oorlogsslachtoffers worden zowel zij verstaan, die slachtoffers zijn geworden
 van de oorlogsomstandigheden, als zij die door maatregelen van den bezetter zijn
 getroffen. Hieronder vallen dus bijv. slachtoffers van bombardementen, geëvacueerden,
 leden der verzetsbeweging, gijzelaars, gedeporteerden, en zij, wier bedrijf met het
 oog op de arbeidsinzet gesloten werd. Wij hebben met grote belangstelling naar deze
 1245 regeling uitgezien. Wij zijn verarmd, maar juist daarom achten wij het van belang,
 dat de koek eerlijk wordt opgedeeld, en dat men het niet als een soort lot uit de
 loterij beschouwt, dat de een in een hoek zat, waar de slagen zijn gevallen, terwijl
 de ander (althans naar verhouding) nog niet zo kwaad heeft "geboerd". Indien wij een
 waarachtige gemeenschap vormen dienen wij ons elkanders lot aan te trekken. Voldoet
 de regeling aan de voorwaarde, dat de financiële hulp een recht is, dat niet de vloek
 1250 van liefdadigheid draagt? Wij kunnen ons hierover met de te onzer beschikking staande
 gegevens nog onvolledig een oordeel vormen. De beschikking bepaalt, dat zij, die
 tengevolge van het plegen van verzetshandelingen invalide zijn geworden, hun
 nagelaten betrekkingen, en voorts de nabestaanden van hen, die bij wijze van
 represaillemaatregelen werden doodgeschoten, voorlopig een uitkering zullen ontvangen
 1255 op de voet van de pensioenregeling voor Land- en Zeemacht. Dit is een juist beginsel,
 maar wij weten niet, hoeveel deze uitkeringen bedragen, omdat wij nog niet op de
 hoogte zijn van de wijzigingen, die de pensioenregeling in Londen heeft ondergaan.
 Wij komen hierop terug. Voor de geëvacueerden enerzijds en voor de gezamenlijke
 andere oorlogsslachtoffers anderzijds schrijft de beschikking bepaalde bedragen voor.
 1260 Wij achten de samenvatting van laatstgenoemde categorie onjuist, omdat er te weinig
 rekening mee wordt gehouden, in hoeverre iemand principieel is geweest. Het gaat niet
 aan iemand, wiens bedrijf werd gesloten, maar die vervolgens hard voor de Duitsers
 ging werken, op één lijn te gaan stellen met hem, die onderdook en zich daarvoor
 offers heeft getroost. Zo nodig ligt hier een taak voor het particuliere initiatief,
 1265 bijv. voor de voormalige illegaliteit of voor "Volksherstel", om deze uniformiteit
 die pijnlijk aandoet, te corrigeren!
 De bedragen zelf lijken ons voor alleenstaande personen en kinderloze echtparen te
 laag gekozen, al liggen zij gelukkig een stuk boven de steunnormen, die bijv. In
 1270 Amsterdam voor armlastigen gelden. De beschikking wil aan alleenstaande personen van
 18 jaar of ouder, f 14.- per week toekennen, aan kinderloze echtparen f 21.-. Wij
 achten dit te laag. Dit klemmt te meer, omdat de bedragen, waarmee het N.S.F. de
 betrokkenen gedurende de bezetting heeft geholpen, aanmerkelijk hoger waren, over het
 algemeen ruim f 18.- en f 27.-. Wij hopen van harte, dat den betrokkenen een zo
 aanzienlijke achteruitgang bespaard blijve! Juister lijkt ons de toeslag, die voor
 1275 ieder kind wordt toegekend. Hij zal f 7.- bedragen voor ieder kind, dat het 18de
 levensjaar heeft bereikt en f 4.75 voor jongere kinderen. In dit opzicht is de
 regeling ook gelijk aan die, welke over het algemeen door het N.S.F. werd gevolgd.
 Een goede gedachte is ook, dat aanvullende uitkeringen kunnen worden verstrekt ter
 1280 voorziening in de eerste nood inzake huisraad, kleding, dekking, ter bestrijding van
 kosten voor hulp in de huishouding bij gehele of gedeeltelijke invaliditeit, en
 voorts "in andere bijzondere gevallen". Het is te hopen, dat de mogelijkheid, door
 laatstgenoemde benaming gegeven, zal worden aangegrepen, om kleine zelfstandigen in
 staat te stellen tot het heropenen van hun onderneming over te gaan. Gelukkig
 1285 behoeven inkomsten uit anderen hoofde slechts in mindering te worden gebracht, voor
 zover zij uit arbeidsloon of ondernemingswinst bestaan. De mogelijkheid wordt
 hierdoor opengelaten, dat aanvullende uitkeringen door andere organen worden
 verstrekt, en wij vertrouwen, dat met name de illegaliteit zo nodig hier niet tekort
 zal schieten. Een gelukkige oplossing zouden wij het vinden, indien de overheid
 hiertoe aan de illegaliteit bedragen beschikbaar zou stellen Zij kent beter dan wie
 1290 ook de gevallen, die het verdienen, en die wij niet mogen vergeten!

Een onbekend kamp

Sommige concentratiekampen in Duitsland blijven ongenoemd. Omdat zij te gering van
 omvang waren of omdat er geen eigen verbrandingsoven was of omdat het aantal doden
 1295 onder de Nederlanders er zo groot was, dat niemand het kan na-vertellen. Eén van deze
 kampen is Langenstein bij Halberstadt, waar ik een tijd doorbracht. Van de ongeveer
 honderd Nederlanders, die daar waren ondergebracht, komen er wellicht vijf in
 Nederland terug. De rest stierf, aan uitputting. Ook Tees Gulden, onze Amsterdamse
 kameraad, die in de leiding van het Centraal Distributiebedrijf zat en daar in het

1300 groot voor kaarten voor onderduikers zorgde. Die daarvoor gepakt werd en bovendien
 nog terecht stond voor het voorbereiden van overvallen op distributiekantoren en het
 vervalsen van statistieken. Hij werd daarvoor ter dood veroordeeld, nadat het bijna
 gelukt was hem dood te ranselen. Zij brachten hem van Arnhem naar Vught, om
 doodgeschoten te worden met een aantal anderen en zij sloten hem daar in de cel op.
 1305 De schieterij begon direct, doch er waren velen, die vermoord moesten worden. Des
 avonds was Tees nog niet aan de beurt en de volgende morgen moest Vught in allerijl
 ontruimd worden, want de Engelsen waren in aantocht. Met alle anderen werd Tees in
 wagons gestopt en naar Sachsenhausen gebracht. Te eten was er onderweg niet, te
 1310 Sachsenhausen. Geen erg slechte behandeling, alleen maar van des morgens vier uur tot
 des avonds acht uur in weer en wind, in regen en modder, in dunne zomerkleding
 gekleed, zonder jas, op appèl staan. Géén slaag, alleen maar staan. Zestien uur per
 dag. Vijf dagen lang. Met weinig eten.
 En toen weer in de wagon. Zevenentachtig Nederlanders gingen met een groot transport
 1315 mee naar Langenstein, waar zij ondergronds in de zandsteen moesten werken. Hun
 lichamelijke toestand, ach, laat ik er niet veel van zeggen. Alleen maar dit ene:
 toen ik langs de nieuw-aangekomenen liep, om te kijken of er ook Nederlanders bij
 waren, drong een man, dien ik niet kende, uit de rij en riep: "Levinus, ben jij hier?
 Goddank!" Het bleek Tees Gulden te zijn, onherkenbaar vermagerd en verarmoed. En ik
 1320 was toch heus wel wat gewend op dit gebied! Zijn tweede zin was: "Heb je wat te eten
 voor me?"
 Normalerweise vraagt men iets anders, als men in een nieuw kamp komt en daar een
 kennis aantreft. Maar dit hele transport was verhongerd. Wij, Nederlanders van
 Langenstein, hebben er aan gedaan, wat wij konden. Voor allen tezamen was dat niet
 1325 veel, voor enkelingen konden wij wat meer doen. Het heeft echter alles niet mogen
 baten. Stuk voor stuk vielen zij onder onze handen weg, Van Driel van Wageningen, een
 pracht van een jonge kerel, Tees Gulden, en al die anderen, waarvan ik de namen niet
 meer weet, omdat ik ook al lijd aan die vreemde kampziekte, die je geheugen voor
 namen vermindert.
 1330 Hun namen ken ik niet meer uit het hoofd, hun gestalten laten me echter nooit meer
 los.
 Die Haarlemse drukker van "Trouw", die zelfs op dagen van zonneshijn nog in mijn
 hokje dicht bij de kachel kwam kruipen en die tenslotte die hopeloze blik in zijn
 ogen kreeg, de blik van degenen, die voelen, dat zij het niet meer houden kunnen en
 1335 die toch zo graag nog hun vrouw en kinderen terug zouden willen zien.
 Die bestuurder uit Breda, een klein kereltje, dat met de dag kleiner werd, totdat hij
 in elkaar geschrompeld was als een akelige mummie, die in hevige mate dysenterie had
 en daarvoor toch geen rust kon krijgen, omdat nu eenmaal driekwart van het kamp aan
 dysenterie leed en de fabriek in de zandsteen berg toch verder geboord moest worden.
 1340 Dien kameraad heb ik ook zien "uit"-gaan, eenvoudigweg zien sterven van honger en,
 waarachtig, dat is geen schone dood, want je krijgt niet eens kans om enigermate
 heldhaftig te sterven. Je verzwakt zó, dat je sterft als een wezenloos ding, versuft
 en niet meer in staat om te denken aan iets anders dan: eten! Zó stierven de
 zevenentachtig man, die Sachsenhausen naar Langenstein zond, bijna allen gelukkig
 1345 waren zij, die er een acute ziekte bij opliepen, welke het proces verhaastte. Dit
 "geluk" verkregen inderdaad wel een belangrijk aantal kameraden, want de
 zandsteenstof veroorzaakte heel spoedig longontsteking en tuberculose, terwijl ook
 andere ziekten gemakkelijk vat kregen op de zwakke lichamen. De dokter was dan ook
 weer van een zorg verlost, want dan kon hij als doodsoorzaak de bijkomstige ziekte
 1350 opgeven. De S.S. had hem namelijk bedreigd met het sturen naar de mijn als hij
 voortging met als doodsoorzaak "algehele uitputting" op de officiële papieren in te
 vullen. Sindsdien stierf er dus in Langenstein niemand meer aan uitputting, doch aan
 hartverlamming en longontsteking. In werkelijkheid zijn er maar weinig gestorven de
 meesten zijn eenvoudigweg verrekt. Van honger. L. J. VAN LOOI.

1355

ZO MOET HET NIET

De berichten uit het zuiden des lands, negen maanden na de bevrijding, zijn niet
 overdreven gunstig. Uit brieven van particulieren citeren wij enkele zinnen om de
 stemming te kenschetsen, die zich langzamerhand van goedwillende Nederlanders heeft
 1360 meester gemaakt.
 Uit Eindhoven schrijft men: "De toestanden hier zijn nog zeer slecht. Van een
 "herrijzend Nederland" is, behalve op papier, nog geen sprake. De zwarte handel
 bloeit, de bureaucratie is erger dan ooit te voren en alle particuliere initiatief
 ligt practisch stil. Zo is, in enkele woorden, Eindhoven na negen maanden

1365 bevrijding". Uit een brief uit Nijmegen:
 "Eerst waren we erg druk met de N.S.B., maar toen je als oud-illegalist moest
 marcheren onder iemand die vrijwillig naar Duitsland was gegaan, heb ik maar bedankt.
 We waren wel heel erg teleurgesteld. U kunt het zich natuurlijk niet voorstellen in
 1370 de roes van de bevrijding, maar het is hier een vreselijke rommel. Ze vertikken het
 om te werken. Zwarte handel en teren op het in de oorlog verdiende geld. Militair
 Gezag, de V 4, zeggen ze hier, tooide iedereen met een boel sterren, maar kennis van
 zaken ontbreekt. Je loopt van het kastje naar de muur. De N.S.B. uit het zuiden,
 Zwarte Pieten, Duitslandvaarders en zo, lopen nu al die maanden reeds rond en voeren
 1375 niets uit. Het is om je dood te ergeren. Je bent hier een flinke kerel, als je geen
 uniform aan hebt en toch je meisje nog niet kwijt bent. Sigaretten, chocolade,
 levensmiddelen en dan bovendien nog een uniform doen naar het schijnt ontzettend
 veel. Enfin, u zult het spoedig zelf ook wel meemaken".
 Een brief uit Den Bosch: "Maar nu begint er nog een beroerde tijd voor ons allemaal.
 Je wordt er af en toe moedeloos onder, dat de mensen nog niets hebben geleerd en
 1380 elkaar nog haten en het leven vergallen". Bepaald optimistisch zijn de klanken, die
 ons uit het zuiden bereiken, niet. In het Noorden zijn we nog geen maand vrij, maar
 reeds klinken er stemmen, die dezelfde conclusies uitspreken. Nederland moet veel
 heel erg op zijn hoede zijn, wil het de vreugde, die de bevrijding wekte, niet doen
 ontaarden in gekijf en onenigheid.

1385

DE GEBOORTE VAN "PARAAAT"

Het was omstreeks half April 1944, dat Carel Langeboom (Carel Woltz) mij vroeg een
 Mei-manifest te schrijven om te verspreiden in de bedrijven waar hij door het werken
 met "Parool" de nodige connecties had. Carel was door zijn werken in de illegaliteit
 1390 reeds eerder tot de slotsom gekomen, dat de vakbeweging in de bedrijven met een krant
 moest uitkomen. De voorlichting mochten wij in dit geval, zo was zijn oordeel, niet
 uitsluitend aan "De Waarheid" overlaten. Ondergetekende had een soortgelijke ervaring
 opgedaan bij het contact in het land. Het overleg met de afdelingsbesturen,
 districtbestuurders en bestuursbonden in het land was wel goed, doch tenslotte niet
 1395 meer toereikend. De achterhoede werd in vele gevallen met deze voorlichting niet
 bereikt. Wij moesten uit de kringen der vakbeweging de voorlichting een bredere basis
 geven. Omtrent de toekomst en de wederopbouw van het N.V.V. kon van lieverlede reeds
 voldoende worden gepubliceerd, dat zeer zeker de aandacht van de arbeiders verdiende.
 Wij besloten daarom ruggespraak te plegen. De voorzitter van het N.V.V. Evert Kupers
 1400 en wijlen Barend Ponstein van de Grafische Bond stemden terstond in met een denkbeeld
 om een 14-daags orgaan voor de vakbeweging te laten uitkomen. De wenselijkheid en
 mogelijkheid waren uiteraard in de top van het N.V.V. wel eens meer ter sprake
 gebracht. Kupers zou voor de financiering van de krant zorgen.

1405 Intussen hadden Carel en ondergetekende als goede partijgenoten toch wel behoefte om
 onze krant ook als representant van de voormalige S.D.A.P. te doen verschijnen.
 Het was in de dagen, dat de politiek steeds meer haar intrede deed in de illegale
 verzetsorganen. Wij moesten stelling nemen! Hervorming in de maatschappij, vervorming
 van de maatschappij; Sociale gerechtigheid, ziedaar onze beginselverklaring. Piet de
 1410 Boer (Jan Rot), medewerker van het N.S.F., had van zijn zijde een poging ondernomen
 om in "Ons Volk" het Democratisch Socialisme aan het woord te laten komen, hetgeen
 werd afgewimpeld. Hij werd daarom in het voor-overleg betrokken en tenslotte vormden
 Jan, Carel en ondergetekende als driemanschap de redactie. Nadat het plan vaste vorm
 had gekregen, stonden wij met ons drieën voor het probleem van de uitvoering. Wij
 1415 meenden, dat "Paraat" uitsluitend als orgaan ter voorlichting van de arbeiders in de
 bedrijven zou moeten verschijnen. Naderhand echter kreeg de krant een bredere basis.
 Vrij spoedig na zijn verschijnen werd het ook verzetsorgaan. De omstandigheden dreven
 ons in deze richting. Wij besloten ons zorgenkind te dopen met de naam "Paraat".
 Zorgenkind mogen wij met recht zeggen. De moeilijkheden, ja zelfs de stille
 1420 tegenwerking, die wij hebben ondervonden, waren niet gering. Medewerkers aan de krant
 op allerlei gebied werden spoedig bereid gevonden hun bijdrage te leveren. Wij
 hoopten einde Mei 1944 met ons 14-daagse nummer te verschijnen. Papier en drukkers,
 dat werd echter het probleem. Papier werd na enige weken zoeken en tasten toegezegd.
 Drukkers, bereid om ons orgaan te drukken, een orgaan, dat zich representant achtte
 1425 van de voormalige S.D.A.P. en het N.V.V., werden echter niet zo spoedig gevonden.
 Dagen en weken verliepen; besprekingen met drukkers uit het Zuiden des lands, in
 Utrecht, den Haag, Leiden, Haarlem en Amsterdam leverden ons even zovele
 teleurstellingen. Het was alsof de duivel in het spel was. Wij voelden met onze
 klompen de achterbakse tegenwerking. Toezeggingen leidden later tot uitstel en

1430 tenslotte tot afstel. "Kunnen jullie ons helpen met bonkaarten voor onderduikers?".
 "Ja, hoeveel?". "Driehonderd à vijfhonderd". "Accoord, maar dan ons geholpen met een
 drukker". De drukkers kwamen niet opdagen. Op een goeie dag kregen wij een
 belangrijke tip. Maar voorzichtig, overal loerde de S.D. De drukker heette Warmond en
 woonde in Elburg. Carel en ik, de fiets op de trein, naar Harderwijk. Van daar naar
 1435 Elburg. Onze hongerige magen zoveel mogelijk in bedwang gehouden. Eerst zaken doen.
 Er werd voorzichtig geïnformeerd. Jawel, daar stond de naam. Vol spanning gebeld en
 mijnheer kwam opdagen. Pardon, het is bepaald een vergissing, die trouwens meer
 voorkomt. U moet natuurlijk bij Elburg in Warmond zijn. Daar zaten wij te zitten. De
 volgende morgen sprak de heer Elburg, de drukker in Warmond, het verlossende woord.
 1440 Hij stond echter "zwaar onder stroom" en verwees ons, daar hij bovendien overbelast
 was, naar een drukker in Leiden. Van dezen kregen wij behoorlijke "toezeggingen".
 Intussen kregen we in Amsterdam contact met onze vrienden J. Schoolenaar en E. Spaan.
 Beide hebben ons sindsdien op lofwaardige wijze in alle moeilijkheden terzijde
 gestaan. Wij gevoelen grote behoefte hun van deze plaats onze meer dan gewone dank te
 1445 betuigen voor de medewerking van hun zijde verleend. In het bijzonder den heer J.
 Schoolenaar, die niet slechts zijn tussenkomst verleende bij het verkrijgen van
 drukkers, doch ook inzake de papiervoorziening op nooit te vergeten wijze aan
 "Paraat" medewerkte. In vrijwel iedere moeilijkheid, die wij hadden, wist hij ons met
 raad en daad terzijde te staan.

1450 Door deze tussenkomst vonden wij eindelijk een drukker bereid onze krant te
 verzorgen. Het was de heer Nooy te Purmerend. Intussen was het 1e Augustusnummer
 gestencild verschenen. Jan de Roode en Barend Ponstein, beiden mede door de benarde
 tijdsomstandigheden te vroeg van ons heengegaan, hadden daarin hun eerste bijdrage
 1455 geleverd. Van den partijsecretaris C. Woudenberg ontvingen wij de illegale
 contactadressen. Het land werd afgereisd van Oost tot West en van Zuid tot Noord om
 in alle belangrijke plaatsen de nodige verbindingen voor de verspreiding tot stand te
 brengen. Deze waren nauwelijks gelegd, toen de dulle Dinsdag ons verraste. Op 17
 September trad de spoorwegstaking in en de verbindingen in het land stagneerden
 voorgoed. Wat drukken en verspreiden betreft waren wij op Amsterdam en omstreken,
 1460 o.a. de Zaanstreek, aangewezen. Besloten werd ook de dagelijkse nieuwsvoorziening en
 de voorlichting ter hand te nemen. "Paraat" had als zodanig een vrijwel uitzonderlijk
 karakter. Gedurende acht maanden hebben wij, de laatste maanden zelfs ook des
 Zondags, frontnieuws en voorlichting aan onze 14.000 vaste klanten kunnen
 presenteren.

1465 Onze voorlichting, men weet het, was van staatkundige- en sociaal-economische aard en
 gericht op verzet tegen de moffenheerschappij. Meer dan 200 artikelen zijn van de
 hand van onze vaste medewerkers en van onze redactie verschenen.
 Persoonlijke moeilijkheden bleven ons niet gespaard. In Zwolle werd één van onze
 verspreiders, n.l. V. d. Broek van het Centraal Distributiekantoor, gesnapt. Hij ging
 1470 naar het concentratiekamp. De ergste slag trof ons toen Riek van Velzen als
 bezorgster in een val liep en haar schoonvader, Willem van Velzen op hetzelfde adres
 door de S.D. werd gearresteerd. Riek heeft met de dag der bevrijding haar vrijheid
 herkregen; Willem van Velzen werd echter met Jan Gores van Zaandam, die ook voor
 "Paraat" werkte, op 12 Maart voor het vuurpeloton in het Weteringplantsoen om het
 1475 leven gebracht. Willem was de man van de expeditie en de distributie van "Paraat".
 Hij viel als een held. Ondanks de zware druk op hem uitgeoefend, trotseerde hij de
 dood om daardoor zijn collega's te redden.
 Onze vrienden in Rotterdam en den Haag kwamen na vele moeilijkheden in December ook
 weer met "Paraat" uit. In Delft en Leiden verscheen het als orgaan van de

1480 vakbeweging. Niet minder interessant was de verschijning van een Sociaal-Democratisch
 weekblad voor het bevrijde gedeelte van ons land onder de naam "Paraat". Ongetwijfeld
 heeft de overheid in Londen, die regelmatig van onze krant kennis kon nemen, bij het
 verlenen van een vergunning om uit te komen hier de hand in het spel gehad.
 Wanneer wij in dit artikel over onze geschiedenis enige namen noemen, geschiedt dit
 1485 alleen, omdat deze medewerkers ons op voortreffelijke wijze hebben geholpen de
 kinderziekten te overwinnen. Onder hen noemen wij in de eerste plaats Evert Kupers,
 steeds vol belangstelling, die geruime tijd de financiering van "Paraat" verzorgde,
 totdat het N.S.F. (Nationaal Steun Fonds) deze taak overnam. Daarmede werd "Paraat"
 ook in de illegaliteit formeel en moreel als erkend orgaan aanvaard. Wij mogen hier
 1490 tevens noemen Geert Klein, voorzitter van de Algemene Bouwarbeidersbond, die ons van
 het begin tot het einde kantoorryimte beschikbaar stelde en ons ondanks de risico's
 maandenlang met zijn machines en zijn kantoorryimte het tikken en stencillen van
 "Paraat" mogelijk maakte. In dit verband mogen wij tevens vermelden onze vriend
 Ferdinand Muller. Muller, die vanaf de dag, dat wij met onze dagkrant verschenen, tot
 1495 en met 11 Mei 1945, toen de laatste dagkrant uitkwam, zijn kamers beschikbaar stelde

om te kunnen stencillen.

"Ome Henk" (Henk de Graaf), zijn vrouw en zijn dochter waren van de eerste dag af niet slechts onze medewerkers (sters), doch verleenden ons maandenlang gastvrijheid om bij hen de berichten voor het frontnieuws op te nemen, te tikken en te stencillen. 1500 Onze taak in de illegaliteit is volbracht. Wij hebben als redactie gemeend een plicht te moeten vervullen tegenover het N.V.V. en de S.D.A.P. Niets anders heeft ons gedreven en deed ons de daaraan verbonden gevaren trotseren. H. OOSTERHUIS. (H. de Lugt.)

1505 **Onze medewerkers**

Het standpunt, dat gedurende de bezetting van ons land er slechts plaats was voor verzetsorganen en dat partij-politieke propaganda gevoerd kon worden door middel van brochures en dergelijke, werd door ons onderschreven. Toen dan ook begin December 1510 1943 het verzoek tot ons kwam, mede te werken aan de uitgave van een blad voor "onze beweging", hebben wij daaraan geen gevolg kunnen geven. Trouwens, wij verzorgden voor "Ons Volk", dat toen juist verschenen was, voor een groot deel van Amsterdam de verspreiding. Onze partijgenoot Roel van Aalst, die in directe verbinding met de leiding van "O.V." stond, vertelde, dat hij de toezegging had, dat Sociaal-Democraten een gedeelte van "O.V." ter beschikking konden krijgen, zonder daarbij directe 1515 partijpropaganda te maken; "O.V." wilde ook meer speciaal de arbeiders bereiken. Wijlen partijgenoot Jan de Roode vonden wij bereid voor "O.V." te schrijven. Er zijn toen enige besprekingen gevoerd met de heren "Wentholt", "van de Lijn" en "Vis" van "O.V." De redactie ontkende de toezegging, kwam althans terug van haar oorspronkelijke opvatting met betrekking tot de medewerking van Sociaal-Democraten. 1520 Onze medewerking aan de verspreiding van "O.V." hebben wij in Maart 1944 moeten beëindigen, voornamelijk omdat onze werkzaamheden voor het N.S.F. veel omvangrijker waren geworden en ons geheel in beslag namen. Toen kwam in Mei 1944 in "Het Parool" de publicatie van een fel artikel tegen de herrijzing van de S.D.A.P. Naar onze wijze van zien maakte de redactie van "Het 1525 Parool" met de plaatsing van het bewuste artikel een grove fout, politiek en psychologisch. Zij wierp de knuppel in het hoenderhok. Voor ons waren nu alle bezwaren tegen de uitgave van een blad voor "onze beweging" opgeheven. Oosterhuis, Woltz en ondergetekende kwamen tot overeenstemming en besloten werd tot de uitgave van een krant, waarvan de naam "Paraat" zou zijn. De drie genoemden vormden de 1530 redactie. Ook al zal de verhouding tussen Partij en Vakbeweging niet meer zo innig zijn als voor de oorlog (wat wij toejuichen), toch meenden wij, dat voor de voormalige Socialistische Arbeidersbeweging gewerkt kon worden, omdat ons inziens de straks gescheiden optrekkende delen, in de toekomst elkander nog wel eens op gezamenlijk werkterrein zullen ontmoeten. En wie zou willen ontkennen, dat de leden 1535 der Democratisch-Socialistische Partij in de Vakbeweging een belangrijke taak zullen hebben te vervullen?

De vakbonden zullen geen spaarbanken zijn, maar strijdorganisaties. Nu is er veel over ons blad gepraat, ook wel geroddeld. Men scheen te denken, dat wij onze kolommen ter beschikking zouden stellen voor "dapper" geschrijf van mensen met veel boter op 1540 het hoofd. Niets is minder waar dan dat. In "Paraat" was voor dezulken geen plaats. Gelukkig hebben wij anderzijds niet te klagen gehad over gebrek aan medewerking. Allereerst denken wij aan onzen partijgenoot wijlen Jan de Roode. Hij heeft veel voor "Paraat" gedaan. Hij leverde ons zijn prachtige journalistieke bijdragen en stond ons in vele andere gevallen met goede raadgevingen ter zijde.

In één adem met Jan de Roode moeten wij hier noemen onzen vriend wijlen Barend Ponstein. Hij leverde ons met zijn welversneden pen de eerste artikelen over de 1545 vakbeweging, de bedrijfsdemocratie en polemiseerde tegen "Arbeid", het orgaan van het N.A.F. Daarnaast vermelden wij de belangrijke medewerking van onzen partijgenoot Dr. J. Valkhoff. Hij heeft op het gebied der staatkunde, de rechtsvorming voor de 1550 toekomst en inzake de socialistische en andere vraagstukken het grootste aantal bijdragen geleverd, die allen getuigden van een fijne geest en een scherp inzicht. Niet minder trots waren wij op de medewerking van p.g. W. Drees, den waarnemend voorzitter van de Partij, die, ondanks zijn intensieve illegale activiteit, tijd wist te vinden om voor "Paraat" verschillende belangrijke bijdragen af te staan. Gedurende 1555 een korte tijd behoorde ook p.g. J. W. Matthijsen tot onze vaste medewerkers. Helaas moest hij wegens ziekte zijn scherpe pen laten rusten en misten wij een politieke medewerker, wiens bijdragen wij steeds in dank aanvaardden. De vroegere "Volk"-redacteur p.g. Henri van de Weg was een van onze bekwame medewerkers, die aan zijn artikelen een actualiteit verbond, zodat wij steeds met genoeg plaatsing daarvan 1560 bevorderden. Naast zijn omvangrijke illegale werkzaamheden (zijn woning was een belangrijk illegaal knooppunt), gaf hij veel van zijn tijd en werkkraft aan ons

1565 blad, dat een dankbaar gebruik mocht maken van zijn kostbare relaties. Uit de Vakbeweging was Casper Lammes één der productiefste medewerkers. Hij schreef als vakbewegingsman, maar wist ook in zijn anti-fascistische bijdragen raak te slaan en uit alles sprak de overtuigde en strijdvaardige Sociaal-Democraat. Onze mede-redacteur Henk Oosterhuis schreef een beduidend aantal artikelen, waarin hij naast de Vakbeweging, vooral sociaal-economische onderwerpen behandelde. Tenslotte schreef ondergetekende een aantal artikelen en tekende hij de prenten voor "Paraat". Naast de bijdragen van deze vaste medewerkers, ontvingen en plaatsten wij 1570 artikelen van een aantal bekende Sociaal-Democraten en van bestuurders uit de Vakbeweging. Nu wij afscheid nemen van de illegaliteit, meenden wij goed te doen de namen van onze vaste medewerkers te vermelden. Zij hebben hun aandeel geleverd in het verzet tegen den overweldiger van ons land en ons volk; zij hebben belangrijk voorbereidend werk verricht voor de herrijzing van de democratisch-socialistische 1575 beweging, van de algemene Vakbeweging en van het democratisch-socialistische dagblad in ons land. Van deze plaats onze dank voor hetgeen zij voor "Paraat" hebben gedaan. JAN ROT. (Piet de Boer.)

VOOR HET VOETLICHT

1580 "Want niet in het sneden der padie is de vreugde: de vreugde is in het snijden der padie, die men geplant heeft". Multatuli. Een gestencilde illegale krant, die ten behoeve van de dagelijkse nieuwsvoorziening des morgens om 10 uur ten getale van 14 à 15.000 moet verschijnen met de radioberichten van 6.45 uur, van 7.45 uur van diezelfde morgen, vereist meer 1585 dan gewone Inspanning. Vooral als bij een kaarsvlammetje of een carbidlampje in een temperatuur beneden het vriespunt moet worden gedictieerd, getikt, gecorrigeerd en gestencild, en met gammele fietsen door sneeuw en modder de stencils naar de werkplaatsen en van daar de krant door de gehele stad, naar de Zaanstreek en elders moet worden gebracht. 1590 Wij zouden daarom in onze taak tekort schieten, indien wij niet alle medewerkers(sters) even voor het voetlicht brachten. Enigen verdienen een afzonderlijke vermelding. Ofschoon reeds in ons artikel over de geschiedenis genoemd, moeten wij hier nog eens onze grote waardering uitspreken aan het adres van Carel Woltz, vakgroepsbestuurder 1595 van de Brouwerij-arbeiders van de Fabrieksarbeidersbond. Hij was de motorische kracht, wien niets te veel was, ondernemend, doorzettend, moedig, in de veie hachelijke situaties voor geen gevaar terugdeinzend. Hij onderhield mede het contact met den drukker, het Rijksbureau Papier, verzorgde de voedselvoorziening, de administratie enz. 1600 Zonder iemand te kort te doen, mogen wij hem de ziel van de technische dienst van "Paraat" noemen. Wij moeten eveneens eervol vermelden Henk de Graaf, verificateur bij de Nederlandse Vereniging van Fabrieksarbeiders (sters). Bij hem thuis, Schollenbrugstraat 15, was 1605 geruime tijd een radio-luisterpost. Hij maakte de aantekeningen voor de samenstelling van het frontnieuws. Bij hem werden de stencils getikt. Hij werkte op een stencilwerkplaats. Zijn dochter Tonny stencilde en verspreidde, zelfs zijn vrouw nam aan de verspreiding deel. Een gastvrij huis, een toonbeeld van offervaardigheid. Jan van Stek, thans bezoldigd bestuurder bij de Fabrieksarbeidersbond, was in vele functies onze bekwame en accurate medewerker en administrateur en ondanks zijn 1610 kwetsbare leeftijd, steeds overal bezig om het apparaat gesmeerd te doen lopen. Wijlen Willen van Velzen hebben wij reeds in een afzonderlijk artikel herdacht en het past ons hier zijn zoon Wim van Velzen te noemen, die ondanks bepaalde moeilijkheden, met grote ijver stencilde en de adressen voor de routes verzorgde en controleerde. Gerard Eiff stelde zijn huis, Willem de Zwijgerlaan 371, beschikbaar om daar met zijn 1615 trouwe medewerkers te stencillen. Hij verzorgde op keurige wijze zijn 4000 krantjes en zijn vrouw had een groot aandeel in de verspreiding. Geruime tijd werd bij onzen vriend H. Sprong, Hoogeweg 90, "Paraat" gedraaid en toen wij daar "zwaar onder stroom" stonden, verleende de familie Niesen, Molenbeekstraat 17, ons gastvrij onderdak om het stencilwerk te kunnen voortzetten. Karel Bakker en 1620 Ab Kuik hebben op vrijwel alle stencilwerkplaatsen op voorbeeldige wijze, nagenoeg van de eerste dag af, met hart en ziel medegewerkt. De heer B. Wassink, copiëerinrichting "Dato" Wolvenstraat 28, bezorgde ons de werkplaats Keizersgracht 250. Hij verzorgde verder onze stencilmachines, etc. Onze vriend Essenberg, Vechtstraat 59*, stond van zijn woning een gedeelte af voor 1625 kantooruimte, waar veelal de stencils voor het dagelijks verschijnende artikel werden getikt en de redactie regelmatig bijeenkwam.

Ten huize van den heer Stoke van de Amstelbrouwerij werd gedurende enige maanden het frontnieuws opgenomen en getikt. Daar was warmte, licht en een uitstekend radiotoestel.

- 1630 Wij moeten thans onze naaste medewerkers even voor het voetlicht plaatsen. Allereerst Cor Woltz. Als typiste was zij gedurende acht maanden elke morgen om zeven uur, trots weer en wind, op haar post om de stencils voor het frontnieuws te tikken. Daarna tikte zij de stencils voor de dagelijkse artikelen en vervulde zij des middags haar normale kantoorplichten bij een verzekeringsmaatschappij. Een voorbeeld van
- 1635 plichtsbesef en accuratesse. In één adem noemen wij Corrie Wiedeman, die tikte, stencilde op diverse werkplaatsen en in een grote wijk in de stad de verspreiding verzorgde. Geen moeite was haar te veel om haar plicht te vervullen. Tonny de Graaf werkte van de eerste dag af mee aan de stencilmachine en verzorgde een
- 1640 groot deel van de verspreiding van "Paraat". Haar ijver deed haar alle moeilijkheden trotseren. Toen zij met een grote partij kranten met fiets en al in de Reguliersgracht peddelde, was zij de volgende morgen weer prompt op haar post. Dit werd haar bijna noodlottig. Zij werd ziek gelukkig werd tijdig ingegrepen en is er alle reden om te verwachten, dat Tonny weer spoedig algeheel hersteld haar normale
- 1645 taak kan hervatten. Nelly Smit tikte geruime tijd samen met Cor Woltz het frontnieuws en verzorgde in Zuid de verspreiding van "Paraat". Tine Bunjes heeft ons vooral de eerste weken met haar tikvaardigheid de eerste moeilijkheden helpen overwinnen. Met evenveel waardering moeten wij de namen vermelden van onze overige rijdsters, die
- 1650 de kern van onze distributie uitmaakten. Het zijn: Ida Harmsen, Do Deckwitz, Rie van Velzen, J. de Bic, Bep Scherer, mevrouw van der Hijen, mevrouw Lanen, Jannie Bakker-Woltz, Ina Eiff, mevrouw Blok, mejuffrouw van Bennekom, Alie Boersma, Lucie Stenhuis, Fem Wiedeman, mevrouw Maas, mejuffrouw Cornelissen e. a. Trots gammele fietsen en kapotte schoenen deden zij allen hun plicht. Wij vermelden
- 1655 tenslotte nog, naast de reeds eerder genoemde, de medewerkers op de stencilwerkplaatsen: Cor Franken, J. Challa, Gnirrep, S. Draaier en Piet Timmermans. Van onze verspreiders dienen eervol te worden vermeld: Martien Eissing, Pieterse, Blok, Harriot, Onselder en Jaap Wals, beide laatsten in Zaandam. Nog betuigen wij onze dank aan den heer Ab. Oeldrick, die ons met clichés hielp en
- 1660 enige malen onze krant drukte. Deze dank geldt ook zijn staf. Wij mogen niet nalaten nog te noemen onzen kameraad van Hunen van de Arbeiderspers, die allerlei belangrijke diensten ook met betrekking tot de papiervoorziening voor "Paraat" heeft verricht. De heer H. Roosjes zij hier vermeld als de stenciltekenaar naar tekeningen van Jan
- 1665 Rot. Een eervolle vermelding verdient Minne Bakker, die met een bakfiets geruime tijd de transporten papier, kranten, inkt en talrijke andere dingen door de stad verzorgde. Last but not least mogen wij vermelden de uitstekende medewerking, welke wij hebben
- 1670 ondervonden van de Directie van de Maatschappij Heineken's Brouwerijen en van de Directie van de Meelfabriek "Holland". Wij hebben met bovenstaande onze voornaamste medewerkers(sters) voor het voetlicht menen te moeten brengen. Het is niet mogelijk alle medewerkers in Amsterdam en in het land met name te noemen. Ook de niet genoemden zijn wij grote dank verschuldigd. Waarom werd deze offervaardigheid betracht? Ging het om een beloning? Neen! Het was
- 1675 de zaak van de vrijheid, van het verzet, van de begeerte naar een betere samenleving, die hen alles deed trotseren. O.

WALRAVEN VAN HALL †

- 1680 Toen wij in het Maartnummer van "Vrije Gedachten" een gevoelvol herdenkingsartikel aantreffen, gewijd aan "van Tuyl" (Walraven van Hall) zijn wij geschrokken. Geschrokken omdat wij dachten aan het lot van enige gevangengenomen medewerkers van "van Tuyl". Gelukkig is onze vrees ongegrond geweest en heeft "Vrije Gedachten" met de publicatie van bovengenoemd artikel goed werk gedaan. Wij gedenken in grote eerbied den rustelozen werker Walraven van Hall. Zijn vaderlandsliefde en
- 1685 rechtvaardigheidsgevoel stelden hem in staat, het grote werk te doen dat hij verricht heeft. Hij was de bouwer en ziel van het N.S.F. Ingewijden weten, welke vertakkingen het N.S.F. heeft en hoe omvangrijk en zorgenvol het werk van de topleiding was. Met Jaap Buys (Ruys) en D. Westra (Rutgers, Tanja) heeft Walraven van Hall een
- 1690 geweldig stuk werk tot stand gebracht, daarbij geholpen door een, noodzakelijk kleine, groep medewerkers. Het was het streven van van Hall de Nederlanders in de illegaliteit "tot elkander te

brengen". Hij was een bouwer aan de eenheid van ons volk. En hij was een durver. Als het noodzakelijk was er 's nachts op uit te trekken om een gevaar lopende administratie te verhuizen, dan was "van Tuyl" van de partij.

- 1695 Wie, die hem in de illegaliteit heeft leren kennen, zal zijn persoonlijk verdriet niet beleefd hebben bij het vernemen van het bericht, dat "van Tuyl" door den afschuwelijken vijand van het leven beroofd was?
- En wiens gedachten zijn niet uitgegaan naar de weduwe en kinderen? Welk een rustgevende gedachte zal het voor haar zijn, een man te hebben gehad, die zó de goede strijd gestreden heeft! J.R.
- 1700

JAAP BUYS

Een enkel woord willen wij wijden aan dien anderen voortreffelijken Nederlander, Jaap Buys (Ruys). Evenals van Hall een Zaandammer.

- 1705 Wally en Jaap, twee vrienden in de illegaliteit, hebben groot werk gedaan in het belang van ons land en ons volk.
- Kort voor de arrestatie van van Hall was Jaap Buys, eveneens tengevolge van gemeen verraad, door de Gestapo gepakt.
- 1710 En nu is hij wellicht de laatste vrijheidsstrijder geweest die uit een Nederlandse gevangenis bevrijd werd. (Dinsdag 8 Mei, 's avonds half negen). Verzwakt en uitgehongerd is hij thuis gekomen; maar daar zal raad op zijn. Onze vreugde over de bevrijding van onzen vriend Jaap Buys wordt overschaduwed door het voor immer afwezig zijn van Walraven van Hall, wiens nog jonge leven zoveel schone perspectieven had. Voor Jaap Buys geldt dit in sterke mate. De grote organisatie N.S.F. vond in D.
- 1715 Westra (Rutgers, Tanja) den gereedstaanden opvolger van van Hall en Buys. Met zijn getrouwe medewerkers heeft hij, gelukkig, de eindstreep weten te bereiken en het N.S.F. in lief en leed geleid. J.R.

Wie zal dat betalen?

- 1720 (M.) Het, toen nog illegale, nummer van "Peraat" van 3 Mei 1945 publiceerte het "Sociaal urgentie-program" dat door de centrale organisaties van werknemers en werkgevers (Stichting van de Arbeid) na de bevrijding in overleg met de regering, zodra mogelijk zou worden uitgevoerd. Naast enige punten, die de belangen raken van de tijdens de oorlog uit hun arbeidsverband gestotenen en de opruiming van ingeslopen
- 1725 misstanden, treffen wij er maatregelen in aan tot verheffing van het levenspeil der massa: bevordering van de werkgelegenheid; bouw van goede en ruime arbeiderswoningen; verhoging van de rantsoenen van levensmiddelen; schoeisel, dekking en kleding; prijszetting door de overheid, herziening van lonen en prijzen ter verbetering van het levenspeil; bescherming van huurders; verbetering van de uitkering aan ouden van
- 1730 dagen; bestrijding van de tuberculose; hulp aan oorlogsinvaliden en de nagelaten betrekkingen van zeevarenden; kortom "een complex van sociale maatregelen, dat in de eerste noden en behoeften tracht te voorzien. Een verder strekkend economisch program volgt later. Terecht wordt er op gewezen, dat de verwerkelijking van de hervormingen voor een belangrijk deel afhankelijk is van de gezindheid, het inzicht en de
- 1735 stuwkracht der hoofd- en handarbeiders zelf.
- Aan het laatste zouden we wat toe willen voegen: er hangt misschien nog iets meer af van de gezindheid en het inzicht van de andere partij in de "Stichting van de Arbeid", de werkgevers, en van de politieke partijen, waarin zij de toon aangeven en die mogelijk de richting van het regeringsbeleid zullen bepalen.
- 1740 Enige laten we maar zeggen: onzekerheid over de vraag, of de inzichten van de "verjongde en vernieuwde vakbeweging" wel harmoniëren met die van hen, welke economisch en politiek het meest in de melk te brokkelen zullen hebben of zouden hebben, als ze er niet de voorkeur aan gaven de melk nog wat te verdunnen lijkt ons niet ongemotiveerd.
- 1745 Het domste was we kunnen doen is ons over te geven aan de illusie, dat onze opvattingen omtrent de eisen van de Nieuwe Tijd ook in andere kringen vrij algemeen tot vrij grote hoogte gedeeld worden. Het lijkt er soms meer op, of men al verjongende en vernieuwende precies de andere kant uit wil.
- 1750 Zullen de loontrekkenden en zij, die daarmee sociaal gelijk te stellen zijn, het niet belangrijk slechter hebben dan vóór de oorlog, dan zal de koopkracht van hun inkomen belangrijk hoger moeten zijn. We leven nu nog in de dartele dagen der bevrijding, waarin we de chocolade gratis krijgen. Maar dit gaat gauw genoeg over. De kosten van levensonderhoud zullen uit het loon bestreden moeten worden, lang vóór het fysieke weerstandsvermogen van de massa is hersteld, vóór het gehavende huisraad is
- 1755 aangevuld, vóór we weer lakens en slopen, dekens, onder- en bovenkleren, schoenen, een fiets met banden, een radiotoestel en vele andere dingen terug hebben. En hoe zou

- de massa de vooroorlogse levensstandaard kunnen bereiken, wanneer de koopkracht van het inkomen niet groter zou worden dan het vóór de oorlog was, toen slechts onderhoud en aanvulling van levensbehoeften nodig waren en niet de aanschaffing van wat in vijf
- 1760 oorlogsjaren is ingeboet.
- De vakbeweging komt op voor economische en sociale maatregelen, die een verhoging van de algemene levensstandaard beogen. We zullen haar eisen terugvinden op de politieke
- 1765 programs der waarlijk democratische politieke partijen. En deze zullen, wil het niet bij frases blijven de kapitalistische eieren stuk moeten slaan om de ommelet te bakken, waarnaar de massa hongert. Goed dat willen ze ook, willen dat ook andere
- verjongde en vernieuwe politieke partijen, met name de confessionele, die hun partners zullen zijn in de regering, of, erger uit gecamoufleerde stellingen
- 1770 directieven geven aan een tijdelijke regering uit de Verzetsbeweging?
- In een kort vóór de bevrijding verschenen nummer van het Anti-Revolutionaire blaadje
- "Touw" [=Trouw] vonden we deze merkwaardige uiting. Iedereen spreekt nu over de
- 1775 vernieuwing en dat er veel anders moet worden dan voor de oorlog. Goed, daar gaan we mee accoord. Maar we (de redactie van "Trouw") hebben de indruk, dat velen hieronder
- verstaan, dat ze het beter willen hebben dan voor de oorlog. En dat gaat niet. Eerst moet de achterstand worden opgeruimd, moet de oorlogsschade worden hersteld, en dan
- pas...
- Die vernieuwing en verjonging in de politieke woordenkraam, doch verbetering ingaande met Sint Juttemis, kan ons afgestolen worden.
- Minister Gerbrandy heeft ons er in een van zijn redevoeringen al op voorbereid, dat
- 1780 het herstel van de oorlogsschade een algemene en grote versobering zal vorderen. Zijn
- secretaris, onder het pseudoniem Boisot, schreef er een paar jaar geleden de
- reactionnairste brochure over, die de laatste halve eeuw verschenen is.
- Als in de dagen van Colijn, Oud, De Geer en Trip zal de economische leus weldra weer
- zijn: Naar het lager levensplan!
- 1785 In "Het Vrije Volk" van Zaterdag 26 Mei treft ons er de voorpagina, eerste kolom, een
- beschouwing over "Nederlands Financiën", waarvan het slot wordt gevormd door een
- zonder commentaar gegeven uitspraak van onzen nieuwen, tijdelijken minister van
- Financiën, dr. G. Huismans, waaruit we citeren: "terwijl ons gehele volk zich tal van
- beperkingen zal hebben te getroosten in het belang van een welvaartsherstel voor
- 1790 allen".
- Het oude, en in Nederland blijkbaar onuitroeibare misverstand, we moeten minder
- consumeren en meer kapitaal vormen, bezuinigen en sparen, om het ten slotte beter te
- krijgen, dreigt weer het Leitmotiv van onze politiek te worden.
- Roosevelt wordt terecht bewonderd, maar van de beginselen, die aan zijn New Deal ten
- 1795 grondslag liggen, is in politiek-financieel-economisch leidende kring in Nederland
- nog niet veel doorgedrongen. De nieuwe Engelsche economische politiek gaat met de
- zegen van den groten Keynes officieel precies de andere kant uit dan die, welke
- Gerbrandy en Huismans, en vroeger Colijn en Oud en De Geer insloegen. In Den Haag
- leren ze het blijkbaar nooit.
- Onder de nieuwe bedeling zullen we minder consumeren (als men er in volhardt tegen de
- 1800 economische draad in te gaan), maar dan zullen we ook minder moeten produceren, och,
- dat drama hebben we toch al een keer zien afspelen, en wel in de crisisjaren:
- bezuiniging, versobering, besparing op overheidsuitgaven, en van jaar op jaar werd
- het beroerder. Het aantal werklozen steeg tot boven de 300.000, de schulden groeiden
- 1805 Rijk en Gemeenten boven het hoofd, de bedrijven werkten zonder winst alles de
- natuurlijkste zaak van de wereld, maar een wonder voor onze staatslieden en bankiers
- en economen en journalisten... die de gevolgen van het nationale wanbedrijf
- gedeeltelijk trachtten te verklaren uit de al bijna verdwenen wereldcrisis,
- gedeeltelijk trachtten te loochenen. Moeten we die kuur nog eens ondergaan? De oorlog
- 1810 heeft een ontzaglijke schade aangericht. Gedeeltelijk komt dit tot uitdrukking in de
- gestegen staatsschuld en de gezwollen stroom van bankbiljetten, waarvoor geen dekking
- is. En daar komen nog wel een paar milliarden bij vóór de eindrekening is opgemaakt.
- Moet heel de natie een kwart eeuw krom liggen om de rente en aflossing van deze
- 1815 milliardenschulden van Staat en gemeenten, deze verplichtingen van de Ned. Bank op te
- brenge? Ja, dan zal een zo groot deel van het volksinkomen aan belasting (vooral
- indirecte belasting!) moeten worden opgebracht, dat de koopkracht ver onder het
- vooroorlogspeil zakt.
- Deze schuld en deze verplichtingen heeft het *Nederlandse* volk aan *Nederlandse*
- ondernemingen en *Nederlandse* particulieren. Zij zullen het volle pond eisen, en dat
- zal mogelijk zijn uitdrukking vinden in een streven naar reactionnaire
- 1820 Regeringspolitiek. Maar met de rust in Nederland zou het dan gedaan zijn. En met de
- winsten der ondernemingen ook. En met de sanering van de overheidsfinanciën. Om maar
- te zwijgen van de laatste restjes, die aan een vroegere betrekkelijke welvaart

herinneren van het arbeidende volk.

1825 Er is maar één middel om vrij gauw en vrij gaaf uit de oorlogsellende te komen, en dat is afwenteling van de milliarden-schade op degenen, die het dragen kunnen: de bezittende klasse die tevens de schuldeiser is. En wel door een heffing in-eens van alle bezit. Niet later; nu!

1830 Wil men dit niet, wordt de oorlogslast niet gelegd op de enige draagkrachtigen, dan zal, ondanks de beste bedoelingen van alle kanten, ondanks vernieuwing en verjonging, de oorlogstoestand in het bevrijde Nederland zich scherper en onmiddellijker doen gevoelen dan in de vier-en-een-half jaar toen we onder de bezetting zuchtten, maar de strijd buiten onze landsgrenzen bleef. En er zal meer bitterheid in Nederland zijn dan Seisz Inquart met zijn benden opwekte. En er zal groter armoede zijn. En het zal de bezittende klasse - ach, was haar dit maar duidelijk te maken! - slechter gaan dan

1835 toen ze geld leende voor den bezetter en haar bedrijven in zijn loondienst werkten. De vraag: wie zal de oorlogslasten in Nederland dragen, zal weldra onze politiek beheersen, en het antwoord er op zal uitmaken of er van het zeer bescheiden voorlopige hervormingsplan der bovengenoemde centrale organisaties iets concreets in vervulling gaat.

1840

Oorlogspleegkind O. P. K.

Een dezer dagen mochten wij een gesprek hebben met den directeur S. Baracs van de stichting "Het Oorlogspleegkind", gewoonlijk afgekort tot O.P.K.

1845 De stichting is voortgekomen uit het werk van die groepen van illegaliteit, die zich vooral beziggehouden hebben met het onderbrengen van kinderen. Immers, in de tijd, toen de Duitsers hun barbaarse razzia's begonnen op onze Joodse landgenoten en dezen in voortdurende onzekerheid verkeerden, wanneer zij aan de beurt waren om gehaald te worden, toen waren het enkelen die begonnen om zoveel mogelijk van deze vogelvrij verklaarden te laten onderduiken. En al spoedig werd het werk gespecialiseerd,

1850 waarbij sommigen zich vooral tot de kinderen bepaalden. Hun taak was adressen van pleegouders te zoeken en de ouders te overreden hun kinderen af te staan. Soms had men meer adressen dan kinderen, dan weer meer kinderen dan adressen.

Toen was het ook, dat Walter Süskind werd aangesteld als hoofd van de Hollandse Schouwburg, waar de Duitsers hun slachtoffers bijeendreven. Daar hebben Walter en

1855 zijn mensen het gepresteerd, om honderden volwassenen en kinderen weer te laten ontsnappen. Er werden b.v. op één dag 1200 gevallen binnengebracht, er ontsnapten er 300 en toch klopte de administratie, zodat de Duitsers niets merkten. Een volgende maal zullen wij meer hierover vertellen, nu zullen we ons beperken tot de kinderen. Deze werden bijeengebracht in de Crèche, waar zij in een ergerlijke staat van

1860 verwaarlozing kwamen te verkeren, doordat er niet voldoende hulp was. Deze Crèche werd het arbeidsterrein van onze kindergroepen. Wanneer er weer een verlanglijstje was van aanstaande pleegouders, kon er hier altijd uit voorraad geleverd worden. Met allerlei listigheden werden de kinderen dan, soms onder het oog der Duitsers eruit gesmokkeld. Zo gebeurde het eens, dat een van de meisjes uit de Crèche op het

1865 schuiladres van den directeur kwam en daar een rugzak op de tafel neerzette. Deze vroeg verwonderd, wat dat te betekenen had. "Maak maar open", was het antwoord en daar kwam een baby van 3 dagen te voorschijn. Op het ogenblik is Roland een blozend en welvarend jongetje.

Bij allen, die het kinderwerk gedaan hebben, bleek zo omstreeks April 1944 dezelfde

1870 gedachte te leven: Wat moeten wij doen, wanneer er een invasie komt? Moeten wij naar onze oude banen teruggaan of eerst het werk afmaken? Zij wisten waar de kinderen waren ondergebracht en hoeveel kinderen waren er niet, waarvan men de eigen naam niet eens wist, maar waarvan de omstandigheden, waaronder het kind was "gepulst", een

1875 aanwijzing konden geven bij eventuele terugkeer van de ouders. Het werk zou centraal moeten gebeuren en er zou gestreefd moeten worden naar eenheid in de te volgen lijn, terwijl toch ook weer alle richtingen hun mening zouden moeten kunnen verdedigen. Toen werd in alle stilte een wetsontwerpje gemaakt, dat onderworpen werd aan de

1880 critiek van de Voogdijraad en regeringspersonen. Zo kwam tot stand een Voogdijcommissie voor oorlogspleegkinderen; dat zijn kinderen, die door oorlogshandelingen uit de ouderlijke macht of voogdij zijn geraakt of van wie de

1885 identiteit niet vaststaat. Men hoopt, dat een aantal vooraanstaande figuren uit Joodse kringen o. a. Opperrabbijn Tal en een tweetal Joodse juristen benoemd zullen worden.

Inmiddels is het bureau op de Heerengracht 410-412 zijn werkzaamheden begonnen. Het beschikte direct over gegevens van 1500 kinderen. Reeds zij er al 500 aanvragen

1885 gedaan en talrijke ouders gerustgesteld met de mededeling, dat hun kind nog in het land is en het goed maakt Het O.P.K. is werkelijk de enige kans om de kinderen terug

te vinden. Anderzijds is ieder, die op de hoogte is van adressen van oorlogspleegkinderen verplicht deze op te geven. Het uiteindelijk doel blijft toch de kinderen terug te brengen bij de ouders. Het weghalen van de kinderen bij de pleegouders mag evenwel geen schok worden voor het kind. Voor oudere kinderen, die hun pleeggezinnen moeten verlaten om de een of andere reden, zal de voogdijcommissie zorgen voor Joodse gestichten, voor zover de kinderen niet bij particuliere Joodse gezinnen kunnen worden ondergebracht. Want voor kinderen blijft toch steeds de gezinsverpleging ideaal. De moeilijkheden zullen nog wel eens groot worden, want bij de beslissing zal men o.a. rekening moeten houden met de wens van de pleegouders, voor wie de kinderen a.h.w. "eigen vlees en bloed" zijn geworden. Maar ongetwijfeld zal men de moeilijkheden te boven komen, omdat voor deze mensen het belang van het kind boven alles gaat.

TERUG UIT DE HEL VAN BUCHENWALDE

Zo zal ik de brochure noemen, die ik bezig ben te schrijven over wat wij meegemaakt hebben in het concentratiekamp Buchenwalde. "Terug uit de hel van Buchenwalde", aldus sprak de heer K. R. van Staal, oud-wethouder van Gouda, maar die de laatste jaren voor de oorlog lid was van het Federatiebestuur der S.D.A.P. te Amsterdam. Wij hebben dezer dagen een langdurig onderhoud met hem gehad. Eerst nu, nu wij het moordcentrum "Buchenwalde" hebben verlaten, aldus de heer Van Staal, beseffen wij pas goed in welk een wereld van misdaden wij geleefd hebben. In de brochure wordt zeer veel feitenmateriaal gegeven, wat in de beperkte ruimte, waarover ook uw blad beschikken zal, niet mogelijk is. Laat ik mij er toe bepalen te zeggen, dat de ellende reeds begint de eerste dag wanneer men de concentratiekampen binnentreedt. Wanneer ik zeg concentratiekampen, beteekent dit, dat in alle 96 kampen waarover de nazi-moordenaars beschikten, *de zelfde ervaring wordt opgedaan*. Welnu, zij beginnen ook de meest welgestelde burgers, die zich in hun eigen land verzet hebben tegen de Duitse rovers, de eerste dag tot volslagen paupers te maken. De kleding, zowel bovenkleding als ondergoed, wordt onmiddellijk afgenomen en men ziet deze nooit terug. In de plaats komt een oud hemd zonder knopen, een oude afgerafelde broek en jas, een paar versleten houten sloffen en daarmede is het uit. De tweede schrik is het eten: één stuk kuch, aanvankelijk 400 gram, maar later 300 en 250 gram per dag en een liter watersoep zonder enig vet er in. Van vitamine-rijke groenten is nooit sprake geweest; bonen en erwten behoudens uit pakjes hebben de gevangenen nooit gezien. Géén meelproducten, geen suiker, geen fruit, geen vlees of spek, *niets van dat alles*. De grote massa valt dan ook onmiddellijk kilo's tegelijk af. Dit te erger, naar gelang van het werkcommando dat men krijgt. Wie in de steengroeve werkt, staat bij hitte of gedurende een barre vorstperiode steeds onder toezicht van de S.S., die ongelimiteerd de gummiknuppel hanteert; wie aan de spoorbaanbouw werkt onder de zelfde omstandigheden of in de grote tuinen, waarvoor in zware bakken de mest moet worden aangebracht; wie in de oorlogsindustrie werkt met een dagtaak van 12 uren, niet medegerekend de mars heen en terug; wie ingedeeld is bij de bouwcommando's en werken moet met schop en houweel, waarbij het niet toegestaan is maar enige minuten te pauzeren en dan leven moet op het karige voedsel als hierboven weergegeven, *die heeft het zwaar te verantwoorden*. En dan nog te denken aan onze ligging, in het quarantainekamp met tien man op een brits, die in wezen slechts voor vier man plaats biedt en in het grote Lager en dat was het beste met vijf man op twee smalle strozakken. Vanzelfsprekend *vergingen wij van vlooien en luizen*. Dat men op grond daarvan herhaaldelijk werd gedesinfecteerd hielp niet, want de vriendelijke beestjes komen steeds weer terug. Nog verschrikkelijker waren er aan toe de kameraden, die op transport werden gesteld om te werken in de kwik- en zoutmijnen, in de gipsgroeven en de ondergrondse tunnelbouw. Na enige maanden, voorzover nog in leven, kwamen deze makkers als skeletten terug. Buchenwalde en onderhavige Lagers leverden in Januari 1945 dit zijn dus recente cijfers, *5800 doden op, Februari 4700, Maart 5100*. Tijdens ons eerste vrijheidsappèl *herdachten wij ruim 51.000 doden over zes jaren*. En daar waren *niet de vele duizenden doden bij die twee dagen voor onze bevrijding geleverd zijn* tijdens het grote transport te voet omdat men, om ons uit handen van de Amerikanen te houden, met 48.000 man lopend naar Dachau wilde brengen. Wie niet voort kan, krijgt een nekschot. Van de 18.000 die twee dagen voordien de poort uitgingen en 8500 man, die één dag te voren deze tocht moesten ondernemen, zullen ongetwijfeld vele duizenden *niet terug keren*. Daarover kunnen wij pas straks - over enige maanden - als wij weten wie teruggekeerd zijn, de balans opmaken. Wat zal ik U nog meer vertellen? Dat de nazimoordenaars ook rovers zijn? Dat zij de meeste kleding van de meer dan 100.000 man, die Buchenwalde gepasseerd zijn,

hebben gestolen, alle gouden ringen, horloges, portefeuilles, actetassen, andere sieraden en het geld, dat zij bij zich hadden?

- 1955 Moet ik U verhalen de velerlei uitgedachte misdadige straffen en hoe het kwam, dat de Amerikanen pl.m. 17.000 uitgeteerde makkers vonden, van wie duizenden een paar dagen later gestorven zijn? Laten wij opnieuw vaststellen, wat vroeger door ons werd uitgeschreeuwd, maar door velen *niet* werd geloofd, dat fascisme betekent: *moord, roof en diefstal*.
- 1960 Aldus Van Staal, die zijn geestelijke veerkracht gelukkig ongeschonden heeft behouden.

Bram en zijn kind

- 1965 Voor de ruïnes van een gesloopt huis in het hart van Amsterdam stond die avond een jongeman in Canadees uniform. Hij keek met een wat afwezige blik om zich heen, stak toen een sigaret op en zei tegen zijn begeleiders: "Dit is het huis. Boven was de slaapkamer en daarachter de kamer van het kind." Zijn stem was hees en er lag een ontzaglijke nood in zijn woorden. De andere soldaat zweeg. Wat had hij ook kunnen antwoorden? Na al die jaren van strijd en ontbering had hij bij zijn thuiskomst
- 1970 tenminste zijn vrouw en zijn kind teruggevonden, had hij zijn vader en moeder, zijn zusjes mogen omhelzen. Die ogenblikken van elkander terugvinden, van weer-in-bezitten nemen hetgeen hem van ouds toeoorde, hadden hem veel leed doen vergeten. Maar nu stond hier naast hem een kameraad, en die wees op hetgeen eens een huis was geweest, wees ergens in de lucht en herhaalde met zijn toonloze stem:
- 1975 "Daarachter was de kamer van mijn kind..." Toen wendde hij het hoofd af. Waar zouden zij zijn, zijn vrouw en zijn kind? Leefden zij? Of was ook van dit eens zo gelukkige gezin niets anders over dan de man, die thans voor het verwoeste huis stond en alleen maar in de lucht wees?
- 1980 Ja, de vijand heeft huisgehouden, toen jij weg was, Bram Zwart. Je moeder en je vader, je vrouw en je kind, je zusters en je vriend - je vindt ze niet meer terug. Het leger der verdoemden was groot, Bram Zwart. Je staat nu voor je huis met ogen als van een dode en je maakt gaten in de lucht met je wijzende vingers... Maar je roept ze er niet mee terug. Wat wou je dan nog in de straat? Je ziet toch wel, dat er niets meer overeind staat van je huis. De burenen hadden hout nodig. Het was koud van de
- 1985 winter...
- De burenen. Ze moeten er toch wat van afweten. Ze hebben ze misschien nog weg zien gaan, de vrouw en het kind... Maar er zijn een boel nieuwe mensen in de straat, die Bram Zwart niet meer kennen. Alleen Termeulen is er nog en Termeulen weet van niets. Hij roept zijn vrouw er bij en zijn vrouw schemert nog iets voor de geest. Het was
- 1990 toch het huis aan de hoek, hè? Van die van Zwart? Jongen, wat ben jij veranderd... Je vrouw? Je kind? Wacht eens even.
- 't Is allemaal al zo lang geleden in 1942 al... Enfin, toen ze al de Jodenmensen hebben weggehaald... Wat nou, jongen? Flink zijn, je bent toch soldaat! Of we wat weten? Nee, want we hebben nooit meer wat gehoord... Maar De Vries aan de overkant,
- 1995 is die toen niet met een ladder gaan werken? Ga jij maar naar De Vries toe, die weet misschien wat meer.
- De Vries was niet thuis, wel zijn vrouw. De heer Zwart? Even stilte. Hier van de overkant, het gesloopte huis' Dat donkere vrouwtje, bent U daar de man van? Je vrouw is weg, maar - maar je kind leeft. Hoor je dat? Je kind leeft...
- 2000 Er was toen een gordijntje voor het ledikantje en daarachter lag het kind te slapen toen de Groene door de kamers ging het gordijntje voorbij....
- Later had De Vries de ruiten van het keukenraam ingegooid en was op een ladder naar boven geklommen, de verzegelde woning in, want hij wou even kijken. Achter het gordijn vond hij het slapende kind. Ze hadden het wurm toen maar bij een kennis
- 2005 gebracht, die nog al gek was op kinderen. En zij gaf het adres.
- Die avond werd de kleine door onwennige mannenhanden uit haar bedje gehaald en het ontroerde gelaat van een vreemde keek op haar neer. Die man zei dat hij Pappie was... "Toen wij vochten", zei die vreemde man later tegen haar pleegmoeder, "met de dood om ons heen, toen hebben wij in stilte gebeden... Op de dag der overwinning hebben wij hardop gebeden... Er was oorlog, er is vrede maar wat is het toch allemaal, vergeleken bij dit ene ogenblik met je kind. Dit is op zichzelf een gebed..." In het onzekere licht van de kaars zagen de mensen niet dat de soldaat Bram Zwart hilde. Het kleine meisje voelde iets nats op haar gezicht dat tegen zijn wang was gedrukt. Maar het waren tranen van geluk.
- 2015 DORRIT POLAK.

Hoe een bulletin tot stand kwam

2020 Het verhaal ging, dat er wapens verborgen lagen in de kelders van het S.D.-gebouw in de Euterpestraat, die na het geslaagde bombardement vol water waren gelopen en dus door niemand konden worden betreden. Die wapens, heette het, moesten afkomstig zijn van illegalen.

2025 Een troepje kordate jongens besloot een onderzoek in te stellen en ging vissen in de kelders van het S.D.-gebouw: Wapens vonden zij niet, maar wel een stencilmachine. Ze was niet helemaal in orde, zelfs niet na grondige schoonmaakbeurt, en je moest de stencils op een speciale manier vastzetten, wanneer je er mee wilde werken, maar het kon er mee door. De vissers hebben toen beraadslaagd wat er gedaan kon worden. Een krant maken? Papier was nog wel te krijgen in de winkel, als je maar niet te veel tegelijk kocht, stencils ook. En toen maakten deze jongelui er een club van, met een contributie van een gulden per week. Zij kochten stencils en papier, maakten

2030 kristalontvangertjes en maakten een dagelijks bulletin: "De Nederlandse Leeuw". Het eerste exemplaar was niet zo fraai, omdat de kop niet voldoende op het papier kwam, maar de volgende nummers zagen er goed uit. Een dagelijkse oplage van 1500 exemplaren. Alleen nieuws! Vrijdagavond, toen het eerste capitulatiebericht doorkwam, was "De Nederlandse Leeuw" al om negen uur op straat.

2035 Kort na de intocht der Canadezen hield dit blad op te verschijnen. De jongelui moesten weer naar school. Maar de buurt toonde zo veel belangstelling voor hun werk, dat zij een bedrag van f 500 ter beschikking kunnen stellen voor de wederopbouw.

Wij waren paraat!

2040 Wij ontvingen als redactie menigmaal goedbedoelde epistels, die wij, omdat de stof reeds eerder en soms voortreffelijker was behandeld, niet plaatsten. Van de opbouwende critiek namen wij steeds goede nota. Eén schrijver maakte de aanmerking, dat "Paraat" inzake staatkundige, sociaaleconomische, socialistische, annexionistische en andere na-oorlogse problemen geen **eigen** program had. Dit was, dunkt ons, toch wel wat te veel gevergd. Wij waren niet klaar met de uitspraak der Fransen: "Een krant is maar een mijnheer, die wat schrijft". Integendeel!

2045 "Paraat" gevoelde zich tegenover de beweging verantwoord. De redactie was dus aan de richtlijnen en programma's van onze beweging meer of min gebonden. Daarom onderhielden wij regelmatig contact met Kupers als voorzitter van het N.V.V., met Drees als waarnemend voorzitter van de partij en met onze vaste medewerkers Jan de

2050 Roode, Dr. J. Valkhoff, J. W. Matthysen, Barend Ponstein en anderen. Wanneer wij alle artikelen, omtrent bovenvermelde vraagstukken in "Paraat" verschenen, nog eens doornemen, blijkt ook, dat zij vrijwel alle geënt zijn op de besluiten van het N.V.V. Inzake een krachtige economische ordening, terwijl de belangrijkste punten van het

2055 urgentieprogram van de Stichting van den Arbeid, sommige meer dan eens, werden toegelicht. Op staatkundig gebied werd steeds geschreven in de geest van noodzakelijke vernieuwingen met betrekking tot ons staats-, provinciaal- en gemeenterecht. Herhaaldelijk werd gepleit voor een onbeperkt herstel van onze democratische rechten en vrijheden. Als werd gepleit voor het democratisch

2060 socialisme, geschiedde dit steeds op de basis van het beginselprogram der S.D.A.P van 1937 (vandaag nog actueel) en op grond van zich nieuw vormende denkbeelden inzake de democratie, de ordening, de socialisatie en het Socialisme. Ten aanzien van het vraagstuk der annexatie van Duits grondgebied heeft "Paraat" steeds duidelijk elke annexatie, die de kiemen van een nieuwe oorlog in zich zou dragen, afgewezen. Wanneer

2065 het ging om de vraag, wie aanstonds de lasten, voortvloeiende uit deze oorlog, zullen moeten dragen, hebben wij nooit gearzeld uitvoerig en concreet uit te spreken, dat de meest drastische maatregelen, o.a. confiscatie van vermogens, door collaboratie verkregen, toegepast moeten worden. Ten aanzien van de zuivering in de politieke en sociaal-economische organisaties, alsmede in de overheids-instanties, hebben wij

2070 onverbloemd en duidelijk onze mening kenbaar gemaakt. Met betrekking tot misstanden in de illegaliteit hebben wij meer dan eens een waarschuwend geluid laten horen, niet om te schoolmeesteren, doch juist om te voorkomen, dat de strijdbaarheid zou worden aangetast Onze inlichtingen verkregen wij steeds uit volkomen verantwoorde bronnen. Wij hebben ook geen behoefte gevoeld in de laatste dagen voor de bevrijding critiek

2075 te oefenen op het beleid van de mannen, die hier te lande in contact werden gebracht met de Duitse autoriteiten, op grond waarvan een soort wapenstilstand in ons land tot stand kwam. Het is beter één uur te praten dan 14 dagen massaal bloed te vergieten. Wij gevoelden behoefte nog eens in het kort samen te vatten onze totale actualiteit en strijdvaardigheid in "Paraat", gedurende zijn bestaan tot uiting gekomen Wij waren

2080 **Paraat. O.**

Een nieuwe loot

Als nieuwe loot op oude stam zal ze heel binnenkort verrijzen, onze nieuwe Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag.

2085 In de dagen der illegaliteit werden de grondslagen gelegd en werd het werk voorbereid. "Paraat" in zijn illegale periode wijdde er indertijd reeds een artikeltje aan. Wat onze nieuwe Stichting wil?

2090 Ze wil Maatschappelijk Werk dit werk opgevat in brede betekenis verrichten en de samenwerking van verenigingen, die op dit gebied reeds werkzaam waren en die, welke misschien te eniger tijd nog zullen worden opgericht, bevorderen.

2095 Wat de bijzondere kenmerken van de Stichting zijn? Ze wil zich richten tot alle bevolkingsgroepen, maar in het bijzonder ook tot die, welke niet tot een bepaald kerkgenootschap behoren. Zo menigmaal ervoeren we het, ook in bezettingstijd, voor die bevolkingsgroepen die aangesloten zijn bij een bepaald kerkelijk genootschap, waren er de overkoepelende, centrale organisaties. Voor de buiten-kerkelijken echter was er slechts een luchtledige ruimte.

2100 Dat hiaat wil onze Stichting aanvullen. Ze heeft de bedoeling de centrale, landelijke organisatie te zijn voor alle arbeid, die er op dit gebied in het bijzonder ook voor de buiten-kerkelijken geschiedt.

2105 Maar ze wil meer. Ze wil dat al dit werk geschiedt op **humanistische** grondslag, d.w.z. ze wil, zoals het in de ontworpen stichtingsacte staat vermeld, dat "het maatschappelijk werk wordt gedragen door in gemeenschapsgevoel wortelend besef van verantwoordelijkheid zowel voor het lot van den naaste als voor het welzijn der volksgemeenschap en bewust gericht wordt op een in alle opzichten gezond maatschappelijk leven".

Het maatschappelijk werk, we willen breken met de gedachte, dat het zou zijn "liefdadigheid" in de oude, haast beruchte, betekenis van het woord. Wij zien het als sociale plicht, als een taak van de gemeenschap, maar ook als een taak van ieder van ons afzonderlijk.

2110 Onze nieuwe stichting is geen politieke instelling. Ze staat los van welke politieke partij dan ook en ze zal zelfstandig haar gang gaan. Bij haar opgroei en ontwikkeling zal ze aller steun behoeven, steun in financiële zin, maar vooral ook steun door middel van vrijwillige medewerking. Natuurlijk rekent ze daarbij ook op de hulp van de democratische socialisten.

2115 Over het werk, dat onze nieuwe stichting gaat verrichten, hopen we nog dikwijls, ook in dit blad, te mogen vertellen en te mogen getuigen van onze hoop en verwachtingen. Wie nu reeds inlichtingen wenst of nu reeds zijn of haar steun en medewerking wil toezeggen, wende zich tot den secretaris van de stichting, P. C. Faber, Surinameplein 60, Amsterdam-W., telefoon 80933.

2120

VAN DE JAMMER IN DE KAMPEN MOEDER waar ben je?

2125 Naam: Flesch Abraham (schuilnaam Donnie van Haspen), geboren 26 October 1935 te Amsterdam. Vroeger adres: St. Anthonie Breestraat, Amsterdam. Aankomst: 15 December 1943 vanuit onderduikadres in Treebeek. Bijzonderheden: Vader doorgestuurd; moeder hertrouwd met onderwijzer L.O., die door Donnie Oom Bimbam wordt genoemd; een tante moet wonen (waarschijnlijk onderduikadres) in Heemstede; deze tante weet waarschijnlijk meer van de familie. Vader was reiziger en werd Ries genoemd.

2130 Naam: Loopuit Hadassa, is 5 à 7 jaar. Vroeger adres: Amsterdam. Aankomst: 3 Juni 1943. Bijzonderheden: Vader was personeelchef bij de "Bonneterie"; ouders zijn doorgestuurd; zusje (gana) is er nog.

2135 Naam: Trapp Lea, geboren 1939. Vroeger adres: Manegestraat, Amsterdam. Aankomst: 11 Februari 1943. Bijzonderheden: Vader doodgeschoten; moeder in Utrecht ondergedoken; er moet in Oosterwierum nog een broertje Isaac ondergedoken zijn.

2140 Mevrouw J. E. Gerritsma-Bruins, Singel 38, Sneek en Bureau L.O., Friesland, Hotel "Hananburg", Sneek, geven inlichtingen over de volgende kinderen:
Naam. Schrijver Rachel (wordt genoemd Mattie). Is pl.m. twee en een half jaar. Vroeger adres: waarschijnlijk Amsterdam. Aankomst: 11 November 1943. Bijzondere kenmerken: moedervlek op linker bovenbeen.

2145 Naam: De Vries Jopie (vermoedelijk schuilnaam). Is pl.m. 5 jaar. Vroeger adres: zegt zelf "Ik kom van Hofmeyrstr. 22, Amsterdam". Aankomst: 23 of 24 Augustus 1943.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Bijzonderheden: Jopie praat over Oom Sam en tante Suusje en een zusje Susanna (baby) en oma Levie.

- 2150 Naam: Meijer Alice (oude naam volgens haar zelf), geboren 11 Mei 1934. Vroeger adres: Copernicusstraat, Den Haag. Vader: Meijer Joop. Moeder: Jannie (in Zwitserland). Familieleden: Willie, huishoudster. Aankomst: 16 Mei 1943.
- 2155 Naam: alleen schuilnaam Ids is bekend. Aankomst: 9 November 1943. Bijzonderheden: Toen Ids kwam, was hij pl.m. 4 maanden oud. Hij is vondeling. Bij aankomst had hij blauwe oogen en had hij een rosé wollen pakje aan en een rosé wollen cape.
- 2160 Naam: Bodriques Eddy. Is pl.m. 7 jaar oud. Vroeger adres: ergens in de Jordaan. Aankomst: 7 April 1943. Bijzonderheden: Zusje is ondergedoken bij een familie bij Sneek.
- 2165 Naam: Klein Geert (herinnert zich geen andere naam), geboren 2 Mei 1936. Vader: Klein Paul (tandarts). Moeder: Else. Vroeger adres: per adres A. Cohen-de Lare, Deurloostraat 54, Amsterdam. Aankomst: 12 Maart 1943. Familieleden: Hans, Piet broertje, Esther zusje.
- 2170 Naam: Goedel Sally (schuilnaam Jan Visser), is thans plm. 7 of 8 jaar oud. Vroeger adres: Is al plm. 3 jaar in Friesland. Aankomst: ? Bijzonderheden: Er moeten 2 broertjes zijn. nl. Zini en Ferdinand.
- 2175 Naam: Alun Bennie, geboren in 1936. Vroeger adres: Heyermansstraat, Amsterdam? Aankomst: 9 April 1943. Bijzonderheden: Vader in Duitsland, moeder en zusje onbekend waar.
- 2180 Naam: Fucks Walter Maarten, geboren 21 December 1933. Vroeger adres: Lange Kerkdam 40, Wassenaar. Aankomst: Augustus 1943. Bijzonderheden: Moeder en zusje Elisabeth waren ondergedoken in Velp: vader ondergedoken in Leiden, waar Walter ook was voordat hij in Sneek kwam; volgens Walter is er nog een broertje Rein Otto bij Dokkum ondergedoken.
- 2185 Naam: de Lange Herman Hertog, plm. 13 laar. Vroeger adres: Nijverdal of Rijssen. Aankomst: ? Bijzonderheden: Vader heeft manufacturenhandel.
- 2190 Naam: Zuidema Carla (schuilnaam), plm. 10 à 12 laar. Vroeger adres: Amsterdam. Bijzonderheden: Klein, di?? zwart meisje.
- 2195 Naam: Kok Wim (schuilnaam), plm. anderhalf laar. Aankomst: begin 1944. Bijzonderheden: had bij aankomst uitslag op de handjes; totaal ondervoed: Joods uiterlijk; donker.
- 2200 Naam: Drijnsma Margaretha Marlena, geboren 17 November 1936. Vroeger adres: Biesboschstraat. Amsterdam. Aankomst: plm. Nov. Dec. Bijzonderheden: Greetje spreekt over tante Line, die Nieuwe Heerengracht 80 of 89 moet wonen: moeder gepakt: vader werkte voor de Duitsers als chauffeur.
- 2205 Naam: Radziener Alex (schuilnaam Klaas Westra), is 12 jaar oud. Vroeger adres: Tulpstraat ?. Amsterdam. Aankomst: Begin Augustus 1943. Bijzonderheden: Vader waarschijnlijk ondergedoken in Deventer: er is nog een zusje dat opgepakt is.
- 2210 Naam: Rodriguez Elisabeth (schuilnaam Elly Betty), geboren 12 September 1941. Vroeger adres: ergens in de Jordaan. Aankomst: plm. Maart 1943. Bijzonderheden: Broertje ergens in Sneek; moeder ondergedoken.
- 2215 Naam: Bromet Alfred, geboren 16 September 1940. Aankomst: 11 Augustus 1943. Bijzonderheden: ouders vermoedelijk ondergedoken.
- 2220 Naam: Waterman Esther Berdina (schuilnaam Dinie), geboren 20 December 1936. Vroeger adres: Rustenburgerstraat 25, Amsterdam-Zuid. Aankomst: Augustus 1945. Bijzonderheden: Voordat Dinie in Sneek kwam, was zij ondergedoken in Amsterdam, waar ze totaal verwaarloosd werd. Volgens een zekere tante Meta (getrouwd met een Duitser) zouden ouders ondergedoken zijn.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 2215 Naam: Salomon Esther Elisabeth (schuilnaam Zandstra Elly), 12 jaar. Vroeger adres: Geleenstraat 3. Amsterdam. Aankomst: 27 Augustus 1943. Bijzonderheden: Elly was opgenomen in een kindertehuis in Amsterdam; zij denkt dat haar ouders ondergedoken zijn: kreeg nooit bericht.
- 2220 Naam: Klisser Lilly Rosaline (schuilnaam Diny), geboren 12 Juli 1933. Vroeger adres: Tolstraat 9. Amsterdam. Aankomst: Augustus 1943. Bijzonderheden: Volgens Lilly zou haar moeder hertrouwd zijn, na scheiding van Lilly, vader met de Haas, vleeswarenhandelaar en later opgepakt.
- 2225 Naam: Blitz Jopie, geboren 31 Mei 1936. Vroeger adres: Hofmeyrstraat en Reidstraat, Amsterdam, Aankomst: 6 Maart 1943. Bijzonderheden: Ouders waarschijnlijk ondergedoken in de Achterhoek.
- 2230 Naam: Lakmaker Mia, geboren 10 September 1940. Vroeger adres: Vader had manufacturenzaak in Hilversum. Aankomst: 18 Maart 1943. Bijzonderheden: Een der medewerkers bij de ouders geweest.
- 2235 Naam: Neeter Annie. geboren 25 Januari 1932. Vroeger adres: Waalstraat 76, Amsterdam-Zuid. Aankomst: Juli 1943. Bijzonderheden: Annie's ouders waren ondergedoken, zijn gepakt en doorgestuurd. Vader in December 1943 als strafgeval met onbekende bestemming en moeder 25 Januari 1944 naar Aucht. Annie is eerst in Amsterdam in kindertehuis geweest.
- 2240 Naam: Werstein Karel, geboren 28 Augustus 1938. Vroeger adres: Deventer, waar vader fietshandel had. Aankomst: vanuit Enschede. Bijzonderheden; vermoedelijk zijn ouders ondergedoken in Leiden.
- 2245 Naam: de Groot Keesje (vermoedelijk schuilnaam). Is nu plm. 3 jaar. Aankomst: 3 September 1943. Bijzonderheden: Organisatie L.O. Amsterdam weet vermoedelijk meer.
- 2250 Naam: Blok Dick (schuilnaam Gerrie Coerman), geboren 8 October 1930. Vroeger adres: Anna Paulownastraat 8, Den Haag. Aankomst: 4 januari 1945; zelf gereisd via Franeker. Bijzonderheden: Moeder woont in Amsterdam. Stadhouderskade, en is te bereiken per adres den Texstraat 33 bis; broer van 16 jaar zit in Almelo ondergedoken: vader 4 jaar geleden overleden.
- 2255 Naam: Robbie (kan ook schuilnaam zijn), geboren plm. zomer 1943. Vroeger adres: waarschijnlijk Amsterdam. Aankomst: zomer 1943. Bijzonderheden: er was wel eens contact met de moeder, die ondergedoken was.
- 2260 Naam: Delcano Leni. geb. 4 November 1935. Vroeger adres: Rapenburgerstraat. Amsterdam. Aankomst: plm. 2 jaar geleden.
- 2265 Naam: de Graaf Loesje (vermoedelijk schuilnaam), geboren 28 Juli 1942. Aankomst: 9 December 1943. Bijzonderheden; Loesje heeft een moedervlekje achter op haar rug: kind had een speelgoedhondje bij zich (teddyhondje) en had een pauwblauw jasje aan met witte knopen, schapenwollen muts op en pantoffeltjes aan. Er werd beweerd dat Loesje van Hoofddorp kwam.

Inlichtingen over deze kinderen geeft de Stichting Oorlogspleegkind te Amsterdam.

2265 Namen, die genoemd zijn

- Bevrijde politieke gevangenen, wier namen door "Herrijzend Nederland" zijn genoemd:
- Gerrit Aardewerk, Amsterdam
 - Simon Abram, Amsterdam
 - Willem van As, IJmuiden
 - 2270 Frederik Bart, Groenlo
 - Johannes Bastianen, Haarlem
 - Hendrik van Beek, Vlaardingen
 - Theodorus Beekman, Schijndel
 - Harm Belwinkel, Amsterdam
 - 2275 Albertus Blaakman, Rotterdam
 - Simon Biel, Hardenberg
 - Willem van Bodegraven, Amsterdam

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Lambertus van Bolhuis, Bussum
 Josefien Bolle-Neek, Den Haag
 2280 Hendrik G. Bolle, Den Haag
 Gerrit J. Bongers, Rotterdam
 Dirk van de Brink, Veenendaal
 Anthonie Buschner, Loosduinen
 Wilfridus Bijen, Roelofarendsveen
 2285 D. (of B.) van Coevorden, Groningen
 M. Corver, Amsterdam
 Barend van Delft, Groningen
 Nijs van de Dool, Leiderdorp
 Gijsbertus van Doorn, Utrecht
 2290 Gerrit, J. Drost, Rotterdam
 Johannes Eiseling, Amsterdam
 Anton Elias, Hilversum
 Mozes Engelman, Amsterdam
 Jan Floor, Hilversum
 2295 Johannes M. van Geest, Delft
 Gerrit J. Gelderblom, Antwerpen
 Gerlof van Golderen, Amsterdam
 Jan L. Geur (of Geurt), Amsterdam
 Frank Heldendaal, Bern (Zwitserland)
 2300 Johan Hendriks, Haarlem
 Gijsbertus van de Heiden, Haaren
 Frederik J. van Putten, Zürich
 Pieter Hulsheeze, Bergen-op-Zoom
 Martinus Jacobs, Haarlem
 2305 Cornelis Jansen, Rotterdam
 Jan L. de Jong, Amsterdam
 Jan de Jong, Leeuwarden
 Jacob de Jong, Scheveningen
 Jacobus de Jong, Amsterdam
 2310 Arnold van Kampen, Groningen
 Leo Paul Klotser, Amsterdam
 Meier Kloos, Amsterdam
 Johannes G. Kleiweg, Rotterdam
 Werner de Kolkaub(?), Amsterdam
 2315 Bart van der Laan, Amsterdam
 Eppe van der Laan, Groningen
 Willem Lampe, Amsterdam
 Johannes de Lang, Entwijk (?)
 Josephus Leemans, Baarle-Nassau
 2320 Alois Leenrijse, Hengelo
 Johannes J. Leverink, Delft
 Daniël de Link van Wijngaarden, Den Haag
 Herman Lippink (of Lissink), Amsterdam
 Dominicus van Lith, Vlaardingen
 2325 Johannes Lokhorst, Rotterdam
 Jan Lubbers, Emmen
 Eduard Meier, Enschede
 Eduard Meier, Venlo
 Pieter Michels, Enschede
 2330 Mozes Korper, Amsterdam
 Johannes Meier Klunen (of Kluwen), Den Haag
 Arnoldus Meinhard, Westerbork
 Peter Meinhart, Westerbork
 Arthur Neven, Terneuzen
 2335 Hille J. Nuiberhuis, Leeuwarden
 Simon Overste, Amsterdam
 Isaac Parlache, Amsterdam
 Jan Ponjer, Coevorden
 Abraham Perser, Amsterdam
 2340 Leander Petit, Tilburg
 Donald Putiraal, Den Haag
 Willem Presser, Amsterdam
 Johan Prins, Rotterdam

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Robert Prins, Rotterdam
- 2345 Arie Pronk, Vlaardingen
Leendert Puls, Noordwijk
Johan van Putten, Haarlem
Pieter Rob, Den Tip
Martin Reulings, Kerkrade
- 2350 Dirk Rood, Medemblik
Peter Schenk, Anna Paulowna
Johannes Scholink, Meppel
Gerrit Schouten, Den Haag
Jacob Schulp, IJmuiden
- 2355 Hendrikus Schimmelink, Malem (Limburg)
Mathijs Slechtenhorst, Delft
Hermanus Slobbe, Haarlem
Pierre L. Smit, Amsterdam
Cornelis Smit, Delft
- 2360 Eduard Snijder, Rijswijk
Jan Spaans, Maassluis
Johannes Spaarnaal, Arnhem
Johannes Spierenberg, Den Haag
Jaap Stoel, Amsterdam
- 2365 Wibaut Stuive?
Jelle Timmer, Hoven
Bernardus J. Tresoor, Apeldoorn
Karel Trip, Den Haag
Ernst Verduin, Amsterdam
- 2370 W. Verhage, Rotterdam
Cornelis Verhijs, Rotterdam
Anton Verpij, Zullen
Johannes Vink, Hulst
Pieter Jan Vonk, Amsterdam
- 2375 Jean van Voort, Den Haag
Simon Vrooman, Rotterdam
Hendrikus de Waal, Utrecht
Johannes Wijtman, Rotterdam
Willem Westbroek, Utrecht
- 2380 Willem Wildschut, Gouda
Jules Willemsen, Den Haag
Simon Winnink, Amsterdam
Isedore Wittenhuizen, Amsterdam
Johan Wijsman, Laren
- 2385 Bernhard van Zomeren, Doetinchem
Michiel H. Allegro
Isidor Simon Aptroot
Joseph Benno Aptroot
Ruth Aptroot
- 2390 Abraham Asscher Jr.
Jacob Asscher
Kurt Josefus Baars, Rotterdam
Simon van den Bergh
Erna Bolle
- 2395 Wolf Blalogowski
Ernst Bernhard Cohen
Herman Cohen
Hilde Cohn
Nico Coster
- 2400 Frederik Donderwinkel, Den Haag of Den Helder
Willem Pieter van Dijl, Wassenaar
Julius Gerzon
Miriam Betty Gerzon -
Johan Goedendier, Rijswijk
- 2405 Willem Groen
Willy Hirschfeld
Frederik Hochheimer
Lohenstein Hochheimer
Wolf Lucie Hochheimer

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 2410 Leendert van den Hoek, Rotterdam
 Winnifred Kan
 Nathan Keizer
 Frederik Krop
 Frederik Kulker
- 2415 Jan Kuyper, Rotterdam
 Minnie (of Millie?) de Leeuw
 Maurits Lichtenstein
 Jozua Lissauer
 Jan Mans, Rotterdam
- 2420 Barend van Messel
 Josef Mogendorff
 Piet van Riet, Den Haag
 Johan Ringers, Oebach
 Wim Roessing
- 2425 Carolus Rijkaart, Eindhoven
 Piet van Schoorl, Den Haag
 Gerrit Schouten, Rotterdam
 Nicolaas Staal, Amsterdam
 Jacobus van Tijen, Bussum
- 2430 Michael Voet, Amsterdam
 Lambertus Wagner, Rotterdam
 Levie, Maastricht.
 De nu volgende personen worden in het noodziekenbuis "Emma" te Eindhoven verpleegd:
- 2435 Aaron Beek, Amsterdam
 Daniël Blok, Amsterdam
 Hendrikus Blokdijl, Den Haag
 Jan den Brabander, Den Haag
 Johan Bulder, Amsterdam
 Joseph Dinsdag, Amsterdam
- 2440 Johan Duken, Nieuwe Pekela
 Rijko Ebens, Amsterdam
 Harry Ereira, Amsterdam
 Hessel Goldsberg (of Goldsbern?), Amsterdam
 Leonardus Groen, Amsterdam
- 2445 Sieben de Haan, Arnhem
 Marinus Hallegraaf
 Meyer Hamburger, Amsterdam
 Paul Horback
 Ignate Kempfer, Bilthoven
- 2450 Andries Klaassen, Breda
 Herman Leersma, Gorredijk
 Frank Meijer, Amsterdam
 Max Monas, Amsterdam
 Johan van Moorsel
- 2455 Simon Poneman, Oss
 Ernst Rosenbaum, Amsterdam
 Oscar Rotschild, Groningen
 Fransiscus Ruif, Amsterdam
 Arthur Salomons, Amsterdam
- 2460 Dirk Schut, Schiedam
 Meyer Stad, Den Haag
 Jan Ferwijnen (of Verwijnen?), Den Haag
 Simon Vleeschdrager, Amsterdam
 Eduard Wijnschenk, Amsterdam
- 2465 Dik de Zeeuw, Wageningen.
 Karel Edersheim
 Twee heren Isaac van de Bijenkorf in Amsterdam
 Anna Levitius Asscher
 Suzanne Weinberg
- 2470 Lotti Wahrhaftig
 Henricus Wertheim
 Emmanuel van Frank
 familie Papegal Bamberger
 mevrouw Gotschalk
- 2475 Max Monasch

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Leo Monasch
 Willem Asser
 Judith Asser Barnstein
 Israel Barnstein
 2480 Rebecca Barnstein Lessing
 Laura Bernstein
 Ester Bernstein
 Ruth Bernstein
 Abraham Brandon
 2485 Selma Brandon
 Bernard Dotsch
 Jef Gersons
 Margot Gersons Jacob
 Rene Gersons
 2490 Jacques H. Heimans
 Marianne Heymans Luza
 Mirta Maja Heimans
 Franklin Arthur Heymans
 Erich Hoop
 2495 Lina Hoop Hermann
 Alfred Kaufmann
 Claire Kaufmann Heymann
 Richard Kaufmann
 Lich. Leopold
 2500 Ida Leopold Daniël
 Max Mayer
 Gisela Mayer
 Benjamin Mechanicus
 Judith Mechanicus Fürster
 2505 Soph. Mechanicus Bouman
 Sam. Nopol
 Bets Nopol van Wltsen
 Mozes Polak
 Bertje Polak Barnstijn
 2510 Israel Polak
 Bertha Polak
 Alce [Alice?] Samson
 Alfred Samson
 Levi Juda Sanders
 2515 Saartje Sanders Meijer
 Rosaline Sanders
 Gustaaf Schilo
 Grietje Schilo Mendels
 Abraham Stad
 2520 Henriette Stad Nord
 Rebecca Stad
 Wilhelmina Stad
 Adele Stad
 Gerrit Stad
 2525 Sara Stad
 Meyer Stad
 Dina Stad
 Gerrit Trompetter
 Selina Trompetter Zonerplaag
 2530 Gunther Maximilian Weil
 Jo Rubens Sarluy
 Richard Nathan
 Frieda Nathan Oppenheimer
 Ellen Frieda Oppenheimer
 2535 Alfred Mayer
 Selma Mayer
 Julius Mayer
 Sally Mayer
 Thekla Mayer
 2540 Heinz Mayer
 Max Hene

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Hilde Hene Maver
M. Bloemendal Limuiden [Leimuiden, IJmuiden?]
Roosje Pinto
2545 Meliono Roodenburg
A. Hollander
Anna Hollander Vorouce
E. Philips
Thekla Philips Berger
2550 Ph. Philips
Math. Philips Berger
Inge Philips
Harry de Vries
Eveline de Vries
2555 Bella de Vries
Max Wolmuth
Wolmuth Seffer
Gert. Been Wolf
Moses Gross
2560 Hugo Leopold
Leopold Wohlmuth
Walter, Harry en Johnny Leopold
J. Drielsma
El. Drielsma Wessel
2565 Klara Dora Telg
Hugo Morrisson
Else Morrisson Linick
Stephan Klaus Morrison
Em. Mozes
2570 Emanuel Mozes
Corrie Mozes
Eica Mozes
Ernst Nathan
Erna Nathan Asch
2575 Ilse Lore Nathan
M. van Leer
A. van Leer Hartog
B. Cohen, Tilburg
Joha. Cohen Andriesse
2580 M. Mooro
H. Moerel
B. Drielsma
E. Wouthuysen
S. A Wouthuysen
2585 Mia Nijkerk Martens
C. Nijkerk Fischel
Renee Nieuwkerk
mevrouw Carvalho
Albert van Coevorden
2590 M. van Coevorden Pels
Theo Clof [Olof?] violist
Hans Vleesdrager
Paul van Cleef
Robert Berg en echtgenote
2595 Emma Agsteribbe
mevrouw Elly Schwartz Lek met 3 kinderen
Walter Hertz met 2 dochters
Abraham Meyer met echtgenote en kind
familie Weening
2600 Arthur Menko
Hans de Vries Robles
H. de Vries Menko
Dolf Nijkerk
mevrouw van Witsen met zoon en 2 dochters
2605 Hans de Vries
Hr. en mevrouw Heymans met 2 zoons, Rotterdam
David Kalker met zoon en dochter

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

H. Kalker
 Heinemann met echtgenote en kind
 2610 Hans Werthauer
 Tilly Fraenkel [Fränkel]
 Notaris van Hasselt en echtgenote
 Philip Hartog
 Wossel met echtgenote en kind
 2615 Erwteman met echtgenote
 Jack Aldewereld
 Anna E. Andriesse
 Levie P. Bendik
 Mina Berliner
 2620 L. Brillleslijper
 Carla van Buuren
 Herman van Buuren
 Isr. van Buuren
 Jud. van Creveld
 2625 familie Davidson, Amsterdam
 Jaap Delden, Rotterdam
 Jacob Delden, Amsterdam
 Ph. Diamand
 Rachel Diamand Querido
 2630 Levy Drielsma
 Reb. Drielsma Turksma
 Joach. S. Frank
 Dora Fr. Heymans
 Nathan Bertus
 2635 Holande de Gans
 Marcel Godschalk
 Marianne Andriesse
 Gerrit Goudeketting
 Ther. Goudeketting
 2640 Maria de Haan
 Marianne de Haan Speyer
 J. A. Halberstadt
 Jan Hart
 Ester de Hartog
 2645 Margot Hocht
 Gunther Heins Hiller
 Hans Hondsregt
 Isaac Hulsman
 Froukje Huisman Lezer
 2650 Jansje de Jong
 Jack van de Kar
 Eva Grietje Keiser
 Henr. Koppels
 Willem Krant -
 2655 Bernard Kijzer
 Isr. Kijzer
 Meyer Marcus Kijzer
 Regina Sophia Kijzer
 Sientio Kijzer
 2660 Alida Kijzer Waterman
 Ester Linnewiel
 Ena Linnewiel
 Jeanette Lisser
 Salomon Manhassen, Tiel
 2665 Saartje Cohen, Tiel
 Fritz Mouwes
 Marg. van de Ploeg of Ploog
 Salomon Roet
 Joh. Rosa Roet Prins
 2670 Sidonie Reiss
 Emmy van de Rhoer
 Louis Rodriguez
 Gr. Rodrigues van Praag

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Wolf Roos
- 2675 Marianne van de Bokke
Kitty de Rooy
Anne Sacksionie Beugeltas
Albert Salomon
Paula Lindberg
- 2680 Sal. J. Seyffers, Hoensbroek
Gave Slagter
Elie Rosette Sluizer
Gerrit Sternheim te Venlo
mevrouw Heer Stibbe, Eindhoven
- 2685 Alfred. Strauss
Veronica Swelheim
Sylvia Trompetter
Elkan Troostwijk met echtgenote Rebecca en 2 kinderen --
Dina Viskoper
- 2690 Miriam de Vries
Kurt Eugen-Wornick
Robert Wernick
Hendrina Walvis Winnik
Alfred van IJssel met echtgenote
- 2695 Alez Zomerplaag met echtgenote
Jac. J. Zwaneweber met echtgenote
Mariette van de Berg
Marrion Rosnack
Leo Braun
- 2700 mevrouw van Eck
Ruth Eisermann
Dave Furth
Ester Hamerslag
Maurits Katoen
- 2705 Rachel Kloot
Sophie Koppels -
Ester Lap -
Salomon Leon
Ronny de Pauw
- 2710 Max Roodveldt
Chanine en Salomon Silber uit Heerlen
Jacob Spatager
Sara Vagenhuis -
Rachel Winnik
- 2715 Cecile Zeelander
Josef Blok
Hartog Brandor
Arthur Capes
Isaac van Cleef
- 2720 Karoline Fibura
Betty Friedmann
Henr. Zogor
Frans Lezer
Betty Moscovlta
- 2725 Samuel de Pauw
Jonny Pop
Ester Schelvis
Maurice en Salomon Schelvis
Betty Visser
- 2730 Stella Barendse
Jetje van Beets
Robert Blitz
El. Block
Gustav Braun
- 2735 Marianne Braun
Rita Ellen Cohen
Catharina Godschalk
Roosje de Goede
Sonja Goudeketting

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 2740 Rafael Kalstein
Jonas Khijl
Carla Kleerkoper
Rudolf Kleerkoper
Benne Kijzer
- 2745 Ronny de Leeuw
Samuel de Leeuw
Rebacca Meljado
Salomon Mok
Keetje Pels
- 2750 Philip Pels
Loe Polak
Leo Polak, Amsterdam
Samuel Sealtiel
Sophie Sealtiel
- 2755 Eva Smit, Amsterdam
Hans Smit, Amsterdam
Jean. Trompetter
Leo Vogel
Arthur Vos
- 2760 Leo Vos
Henr. Waterman
Hanny Wolff
Juda Wurms
Hedwig Lydia Cohen
- 2765 Ed. Iz. Cohen
Alex van Dam
Engeltje Cohen
Lenie van Dam
H. Mogendorff, Gouda en echtgenote
- 2770 Louis Agsteribbe met echtgenote
Hartog Samson, Breda, met echtgenote en zoon
Abraham Tokkie met echtgenote
Lona Coopman
M. A. Dasberg
- 2775 M. I. Cohen, Breda
Salomon Bernard
Emma van Wien
Koopman Hars -
Schaap met echtgenote
- 2780 Hijman Loman Kool
Hendrika en Margaretha de Smit
Eldel Rosa Ellowitz
Leo Ellowitz
Anna Hagenaar
- 2785 Greta Hanna Salomone
Alexander Israel met echtgenote
Izaak van Buuren
Anna van Buuren de Haan
Willy van Buuren -
- 2790 Grietje van Buuren de Vires [Vries?]
Jeanette van Buuren
Benjamin Josef Sealtiel
Margaretha Sealtiel
Abraham Polak -
- 2795 Benjamin Levie
Dr. A. Vega met echtgenote uit Utrecht
Marie Boris Lensky Tas met Joop
Theodor Einstein
Jac. Israels
- 2800 Marcus Leiser met echtgenote
Paardebock Haarlem
Dr. Spiro met echtgenote
Joost de Bruin met echtgenote en kind, Bergen op Zoom
E. Eisenman met echtgenote en 2 kinderen
- 2805 Ans Elisab. Andriesse

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Marianne Andriesse
 Hanna Berlinger
 Jacob Levie
 Louis Anholt
 2810 Antje Anholt Heymans
 Salomon Anholt
 Joachim Boutelje met echtgenote en 3 dochters
 El. Bremer
 Jos. Sal. Crosse
 2815 Simon Duits
 Greet Duits Sajet
 Rob. Elias
 Karel Elburg
 Fred. Elburg van Dam
 2820 Scholom Elburg
 Michel Freeland
 Pingas Hecht
 Male Kamtonica Holin
 Vera Janowits
 2825 Janny de Jong
 Samson Koopman met echtgenote
 Nathan de Leeuw met echtgenote
 Max de Leeuw
 Isedore Leeuwin met echtgenote
 2830 El. Reb. Leeuwin
 Sam. Leeuwin
 Salomon Leeuwin
 Abr. de Loon
 Bela C., Amsterdam
 2835 Karl H. O. M. Lowin
 Joh. Lowin Winter
 Arnold D. Lissauer met echtgenote
 Abraham I. van loon
 Ester Norden Luza
 2840 Alfred Norden
 Elie F. C. J. Norden
 Sippora Meyer
 Rebecca Cassan de Miranda
 Alida Cassan
 2845 Aaltje Frankenhuls Muller
 Louis Porcelijn met echtgenote
 Deb. Porcelijn Schaap
 A. Porcelijn
 Louis Th. Stadskanaal
 2850 Elie Simone
 Robbie Simone
 Ruth. H. Simone
 Anna Wlessbrau
 Arnold Pringer
 2855 Meyer Tokkie
 Elias Vischschraper
 Rachel Vischschraper
 Henri Walloga met echtgenote
 Greet Wessels
 2860 Sal. Wijsman
 Clara Wijsman Tobias
 Johnny van Zijdel
 Mariette van de Berg
 Maud Kateen
 2865 Albert Soligran met echtgenote
 Ina Marie Gottschalk Auerbach
 Wed. I. Querido Suggers
 Em. Beeckman
 Frits J. Biallostorskl
 2870 Betsy Mona Boomstra
 Stella Levie de Bruyn

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Sophie Levie de Bruyn
 Salomon Brunn met echtgenote
 Ignacy Butterteig
- 2875 Emile Cohen
 Berta J. Cohen de Jong
 Joseph Nathan Cohen
 Leonie Cohen de Vries
 Trijntje Cahn Cohen
- 2880 Jacob Fritz Cohn met echtgenote
 Alex. Wilh. Content
 Jos. David Drielsma met echtgenote en 4 kinderen
 F. Engers met echtgenote
 H. H. van Frank
- 2885 Herbert Goldschmidt
 Abraham Goudsmit
 Canna Rammelburg
 Alfred Hellendall met echtgenote
 Sylvian Hellendall
- 2890 Irma Hellendall Sieken
 Herman Hertog
 More Hertog
 Karel Hersdal
 Mathilde Hersdahl
- 2895 Simon de Jong
 Betje de Jong de Swaan
 Elsje de Jong
 Victor Karels
 Walter Paul Kauffmann
- 2900 Biene Helena Kelman
 J. Kirchner
 Otylla Kirchner Rohatim met 2 kinderen
 Fela Preilich Kiwa met 2 kinderen
 Edgar Joach. Kochmann
- 2905 Isr. H. Lindau met echtgenote
 Jean Est. Lap, Maastricht
 E. Leffmann
 Marg. Leiden van Amstel
 Alex. Levie
- 2910 Joh. Wilh. Wijngaard
 Is. de Liver met echtgenote
 Jos. Asscher Loterijman
 Benj. E. M. Mogendorff met echtgenote
 Johan Noach
- 2915 Mecholine Noach
 Jojuo Pinozowski met echtgenote
 Salomon Rodrigues met echtgenote Susanna Sjouwerman
 Louis Roca
 Rosette W. Roos Nory
- 2920 Japp Rubone
 Hermann Salmang met echtgenote en 1 kind.
 Jacob Salomon
 Josef Salomone met echtgenote
 Marianne Welleman Sanders
- 2925 Lod. Sal. Sarfaty
 Samuel Schleien met echtgenote en 2 kinderen
 Mordochai Schneidermann met echtgenote
 Greta Breemer Schuitemoeder
 Joachim Walter Schuler
- 2930 Sophie Schuler Wagenberg
 Veronica Simons
 Andries van de Sluys met echtgenote
 Josef Spier met echtgenote en 2 kinderen uit Leiden
 Engelina Troostwijck
- 2935 Isaak Tugendhaft met echtgenote en 2 kinderen
 Andries L. Velleman met echtgenote
 Betje Konijn Vleeskruier

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Emile Wesly met echtgenote en kind
Mendel Wiener met echtgenote en 2 kinderen
2940 Elina Wolf-Wolf
Johanna Rosa Wijngaard Wolf
Louis Daniel Wijngaard
Emile Salomon Wijngaard
Elsa Amanda Wijngaard
2945 Saartje Manassen Cohen
Marjem Frommer
Alex. Hertzdahl
Jacob Rosenboom met echtgenote en 2 kinderen
Paula Hertzdahl Salm
2950 Em. Louis Wijnperie met echtgenote en 2 kinderen
Herman Silberberg
Simon van de Berg
Ernst Isr. Keller
Jos. Keller
2955 Annie Kleerekoper
Eva Kleerekoper
Ivonne Levitus
Salamon Levy
Johanna Lucas
2960 Schelama Is. Najman Havelte
Andr. L. Neubürger
Ar. J. Nijland
Frouwtje Rensink
Karoline Spier, Zutphen
2965 Roosje Wilde
Ruth Denneboom
Gusti Korngold
Leopold Lion met echtgenote
Ph. Philips met echtgenote en dochter
2970 Harry de Vries
Eveline de Vries
Bella de Vries
Max Wohlmuth met echtgenote
Gertrud Deen Wold
2975 Mozes Cross
Hugo Leopold
mevrouw Leopold Wohlmuth
Walter Leopold
Harry Leopold
2980 Johnny Leopold
J. Drielsma met echtgenote uit Nijmegen
Klara Dora Toig
Hugo Morisson met echtgenote en zoon
Emanuel Mozes met echtgenote en dochter
2985 Ernst Nathan met echtgenote en dochter
M. van Leer met echtgenote
B. Cohen met echtgenote
H. Moerel
M. Moerel
2990 B. Drielsma
Abraham van der Heyden
Herman van der Heyden
Isidoor van der Heyden
Vrouwke van der Heyden Glaser
2995 Rachel Izaks
Pereboom, vroeger chef bij Gerzon
Rosa Jetta van Gelder.

Opduikers

- 3000 **in Limburg en Brabant zijn teruggevonden:**
De heer Andriess (Cuyk) met echtgenote en dochter
Abraham de Jong

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Elly de Jong-Wijler met baby
Louis Jacg-Baars
- 3005 Engeline Baars-Rozelaar met kind
Dr. I. Spangenthal met echtgenote en kind
Frieda Laub
Abraham Laub
- 3010 Sophia Roselaar-Zurel
Sophia Vos met zoon van 16 jaar
Louis van Heer met echtgenote
Mevrouw Pach uit Hilversum
M. Zwanenberg en echtgenote uit Oss
Guus Hes
- 3015 Eva Hess-Godschalk
Nachum Szapiro
Bamberg uit Rotterdam
Susie Glaser
Hr. en mevrouw Hertog van Thijn
- 3020 Res. Kapt. van de Rhoer
V. van Spiegel, Oss
Sara Herbst, Oss
Leo van Zwanenberg met echtgenote en dochter Jenny
Simon den Hartog met echtgenote en zoon
- 3025 Eva Beek-Hess
Sammy Hes
Roosje Hes
I. van Dijck met echtgenote en twee kinderen
Sam Colthof met echtgenote en kind
- 3030 Izak Zilverberg met echtgenote en dochter
mevrouw Dr. Frank met zoontje
Dr. Damby
Hr. en mevrouw J. Elkan
Erich Vos
- 3035 Mina Toncman
Sophie Toncman
Hr. en mevrouw Cohen Berg uit Deventer
Max Epstein
Herm. Epstein en echtgenote
- 3040 Abraham Meyer uit Scheveningen
Ida Irnheimer
Willy Würzburg
Herta Würzburg
Ruth Würzburg
- 3045 Louis van Meer en echtgenote uit Amsterdam
mevrouw Prof. Ornstein met haar zoon Thijs
Hr. en mevrouw Blijdenstein
mevrouw Blijdenstein de Jong
Ben Frank
- 3050 Nathan Minco
Ans Elisabeth Andriessie
Bertha Andriessie
Karel Wolf Andriessie
Marianne Andriessie
- 3055 Jenny Arendsberg
Emanuel Bamberg, Den Haag
Johanna Barend, Amsterdam
Vogelina Barend
Else Baumgart
- 3060 H. J. van Beem uit Heemstede
Else Behmak
Herta Luise Berend
Clara Benjamin
W. R. Benjamin
- 3065 Abraham Benjamins
Magdalena H. Benjamins
Maurits Benjamins
Sientje Benjamins uit Den Bosch

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 3070 Jacob Benniga, Jakob Benniga, Lena Benniga, Sander Benniga, alle vier uit Deventer -
 Zjudie Benniga
 Charel Berets
 Henr. ter Berg
 Salomon Berreklow
 Meta Bernhardt
- 3075 Femma Biet
 Moses Biet
 Clara Blazer
 Fanny Bloemhoff
 Elisabeth Blog
- 3080 Joachim Blog
 Tobias Blok
 Bernard Blomhoff
 Bernard Blomhoff
 Caroline Selma Blomhoff
- 3085 Celina Blomhoff
 Maurits Blomhoff
 Coenrad Bohemen
 Josefina Bouscher
 Jacob Braat
- 3090 Ignacz Brabd
 Rosa Brand
 Maurits Brillleslijper
 Isaac Cardozo
 Francois Citroen
- 3095 Ella Cohen, Eindhoven
 W. A. Cohen, Eindhoven
 Matje Cohen, Dordrecht
 Moses Cohen, Eindhoven
 Betty Cohen, Eindhoven
- 3100 H. M. A. Culp
 Abraham van Dam
 Cato van Dam, Amsterdam
 Sara van Dam, Amsterdam
 Sara Bertha van Thijn Danneboom
- 3105 Lima Berets David
 André Davidsen
 Berta en Ester Denneboom
 Josef en Mathijs Diependaal
 Anna Docters
- 3110 Bella Andriessse-Docters
 A. D. Domb
 S. T. Domb
 Gerd Eichenwald
 Eva Elsner
- 3115 Jac. Kurt Elsner
 Ruth Eisner
 Aaltje Ekstein
 Ester Ekstein
 Hartog Ekstein
- 3120 Lazarus Ekstein
 Leo Rose Ekstein
 Levie Ekstein
 Nico Ekstein
 Rudolph Ekstein
- 3125 Selma Ekstein
 Dilla Engers-Elzas
 Fritz Heinz Engel
 R. S. Hamburger-Engers
 Simson Engers
- 3130 Meta Marx Falkenstein
 J. F. J. Frank
 Abraham van Frank
 Feyman Franken
 Rachel Fransman

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 3135 Heinz Friedlander
 Elisab. de Winter Frieser
 Ernst Froeling
 Eva Weinbergen Gans
 Henr. E. Gazan
- 3140 N. A. van Gelderen
 Anna Gerzon, Bloemendaal
 Leonid Godkewitsch
 Michael Godkewltsch
 Minna Loewenstein Goldschmidt
- 3145 Julius Godschalk
 Abraham Goudsmit
 Ellen Goudsmit, Haarlem
 Lena Goudsmit, Eindhoven
 Francisca de Vries-de Groot
- 3150 W. H. Driessen
 Giera Mina van Frank
 K. R. Grünfeld
 Salomon Grünfeld
 Werner Grünfeld
- 3155 Yvonne Grünfeld
 Erna Eisner Grünthal
 Gudula E. Grünwald
 Robertina Braag Gügenheim
 Markus don Gurfein
- 3160 Paula Gurfein
 Ria Gurfein
 Robert Gurfein
 Salomon Gurfein
 Lydia Haas
- 3165 Abraham Halberstadt
 Clara Cato Hartog
 H. J. Hartog
 Rozalie Clara Hartog
 Saartje Hartog, Gouda
- 3170 J. J. Hartog
 Moritz Haas
 C. B. van Beem van Hasselt
 Hannie Hertjes
 Anth. Elisab. Beertjes
- 3175 C. Blomhof van de Heim
 Mina van de Heim
 Lea Ekster
 Th. Elchenwald Henmann
 Walt. Julius Hermann
- 3180 Jetta de Groot van de Heide
 P. M. van de Heyden
 Max Beydt [Heydt?]
 Max Heymann
 Rudolf Heymann
- 3185 Karel Italië
 Helma Tobias Jacob
 Henr. Thalman Jacobson
 Ludwig Jakobi
 Simon de Jong
- 3190 Henri de Jong
 Th. Judela Zwolle
 Alex Kan
 Willi Max Kan -
 Elisab. Kann -
- 3195 Jud. Sophie Kann
 Mary de Groot-van de Kar
 Eveline Kats
 Alex Kater
 H. E. Kater
- 3200 Henr. Rosa Kater

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

E. B. Godschalk Katski
 Doszo Kemeny
 Sonja Kahn
 Melanie Kemeny Knopf
 3205 Sarah Wasserman Koningswinter
 Clara Koppens
 Jacob Roppens
 Sara Koppens
 3210 Gusti Hammerschmidt Korngold
 Catharina Krant
 Guze Krant
 Frieda Leider
 Hilde Leider
 Jettv Leider
 3215 Mozes Leider
 Betje Levie, Amsterdam
 Philippine de Wit Leviticus
 Joh. van Thijn Levie
 Kurt Leyser
 3220 Davld Loewenstein
 Leo Loew
 Martha Loewenstein
 Ruth Loewenstein
 Heinr. H. Marcus
 3225 Ruben I. Mechanicus
 Emilie de Jong Mendel
 Maurits van Mossel
 Maria Meyersohn
 Hersch Mlodecki
 3230 Zillia don Gurfeln Mlodecki
 Lucie Friedländer Misch
 David Monnickendam
 Samuel Mok
 Sara Mok de Schaap
 3235 Henriette Mok
 Samuel Mok
 Rosa Mok de Haan
 Henr. Mok Levie
 Carolina Mok
 3240 Bianka de Leeuw Monshens
 Salomon Natkiel
 Kenie Leider-Neumann
 E. A. Pasch
 Bertha Philipsohn
 3245 Eva Philipsohn
 Rosalie Amelie Polak
 Sarah Wolf Polak
 Else Heyman Prins
 Faiga Ruchia Gurfein Rapoport
 3250 Rachel Bohenen Rsake
 Mauritz Rood, Gouda
 Alfred Rosenberg
 Else Ruben Rosenberg
 Gertrude Rosenberg
 3255 Hans Rosenberg
 Hilde Loewenstein Rosenberg
 Kurt Rosenberg
 Boletie de Wit-Rosenberg
 Ernst Arnold Rosenfeld
 3260 Ester Wertheim Rosenfeld
 Netty Rosenfeld
 Sara Rothschild
 Ferd. L. Sanders
 Samuel Scherer -
 3265 Sara M. ?? Schleginger ?? -
 Samuel Schnitzler -

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Maurits Schrijver
Etelka Schwarkelchel -
Rosa Schwarkelchel
3270 Dina van Dam Selverenber
Sophia Silverenberg
Mathilde Grünfeld Spanjaard
David Stad
Johanna de Jong van Straten
3275 Samuel van Straten
Harry L. Swaluw
Julius Thalmann
Sara Theeboom
Merretje Tom
3280 A. L. Troostwijck
Louise Gath Troostwijk
Maurice Troostwijk
Marianna Blomhof Trajbets
Bernard van Tijn
3285 Helene Bella van Tijn
Jacob A. van Tijn
Gertr. Salomon Ullendorf
Betty Sanders van de Velde
Emanuel van de Velde
3290 Alex. Vleesblok
Simon Vrecker
Ali Vleesblok de Vries
Benoit de Vries
Cato de Vries
3295 Israel de Vries
Izak de Vries, Delft
Josef de Vries, Eindhoven
Martin Marcus de Vries
Max de Vries
3300 Rosa de Vries
Bajla Domb Wassermann
Mirjam Wassermann
Scmul Gronem Wassermann
Bep Heertje Wasserman
3305 Saartje Benjamin Waterman
Rose Emmerink Weiss
Ester Miodecki Weissbrod
Emanuel Weissman
Marie Godkewitsch Weissmann
3310 Ferd. Weissmann
Meyer Wertheim
Wiener Theodor
Edmond Wiener
Abraham de Winter
3315 Hermanus de Winter
Joseph de Winter
Isidor de Wit
Louis de Wit
Marianne Rebecce de Wit
3320 Maurits Louis Bertha Binniga Sadoks
Anna Zeldenrust
Mr. de Wit
Rosette Flora de Wit
Florence C. Wolff
3325 Josef Wijnbergen
Rosalie Monnikendam Wijnbergen
Sela Wijnbergen
Leon Wijzenbeck

3330

Lijst Westerbork

in Westerbork bevinden zich de volgende personen: Achter de namen volgt de

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAAT

geboortedatum.
 I. Agsteribbe 18-3-98
 S. Agsteribbe 15-7-22
 3335 mevrouw M. Agsteribbe-Zwaaf 3-9-01
 A. Agsteribbe 21-5-29
 J. J. I. Askanas 13-10-04
 F. Baginsky 18-9-27
 mevrouw G. Baginsky-Bodländer 21-7-02
 3340 J. Barend 25-3-04
 D. Barmes 14-5-14
 mevrouw H. Barmes-Bonnettemaker 8-6-12
 A. Baruch 10-3-23
 G. Bed 10-12-94
 3345 M. Beetz 13-11-16
 mevrouw J. Beetz-Kater 1-2-20
 H. H. Beyer 1-9-06
 mejuffrouw M. S. Beyer 28-4-37
 mevrouw A. S. Beyer-Samtar 26-3-13
 3350 H. W. Bial 14-1-11
 M. Biet 3-11-83
 J. Blazer [Biazer} 4-2-02
 H. Bloch 9-3-10 –
 mevrouw D. Bloch-Frances 13-2-14
 3355 mevrouw A. Blueth-Fechheimer 18-2-90
 C. Blüth 4-11-91
 mevrouw F. Blueth-Henschel 1-2-96
 mejuffrouw E. Blueth 2-3-28
 B. Boas 11-9-18
 3360 mevrouw A. Boas-de Haas 8-7-18
 J. Boas 1-11-43
 M. Boas 23-7-41
 B. Borger 2-7-00
 A. Brann 4-7-15
 3365 A. de Brave 1-9-14
 mevrouw J. de Brave-Frerichs 12-7-16
 mejuffrouw M. de Brave 19-2-37
 J. de Brave 19-12-39
 mejuffrouw W. de Brave 27-1-44
 3370 I. Bruinvels 5-4-15
 A. W. J. Casparius 19-8-23
 mejuffrouw F. Cohen 2-2-21
 H. Cohen 6-2-12
 Jacobus Cohen 4-9-04
 3375 mevrouw H. B. Cohen-Zwartverwer 23-11-07
 K. H. Cohen 23-12-02
 L. Cohen 4-7-03
 M. Cohen 30-5-94
 mejuffrouw E. F. van Creveld 4-2-17
 3380 A. Cronheim 11-2-24
 mejuffrouw. I. Cronheim 10-4-21
 Aron van Dam 25-1-13
 mevrouw S. E. van Dam-Boellaard 19-8-14
 mejuffrouw C. van Dam 15-12-34
 3385 Hendr. van Dam 15-1-35
 mevrouw G. Deutsch-Meyer 20-1-08
 S. Dresden 5-8-14
 mevrouw H. C. Dresden-Konijn 2-3-16
 mejuffrouw M. Eckman 29-9-43
 3390 mevrouw G. S. Eckman-Heine 30-6-01
 mejuffrouw E. Eckman 15-2-33
 mevrouw M. Eljon-Mendes 6-1-86
 F. Eppinghausen 6-8-10
 mevrouw I. S Eppinghausen-Rosenthal 4-10-10
 3395 S. I. Fabisch 14-7-08
 mevrouw K. Fabisch-Groen 21-10-19
 mevrouw G. Fles-Hakker 22-3-13

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

mejuffrouw H. Fles 15-5-32
 mejuffrouw J. Fles 13-6-35
 3400 E. G. Frank 24-8-92
 mevrouw G. Frensdorf-Stern 2-4-93
 mejuffrouw H. Fransman 11-6-16
 R. Fried 6-5-12
 mevrouw L. Fried-Schmulewitz 29-4-11
 3405 B. Friedlein 5-2-20
 H. I. Gassmann 26-8-15
 mevrouw I. Gassmann-Baumann 18-5-23
 mevrouw J. Gerritse-Kwetser 8-1-15
 M. Gerritse 24-7-81
 3410 mevrouw R. Gerritse-Goudvis 18-12-88
 A. Glaser 26-12-14
 L. Goldstein 26-2-09
 mevrouw L. Goldstein-Schott 25-1-12
 Thomas Gompertz 10-10-37
 3415 B. Groonheim 29-3-98
 mevrouw I. J. Grünberg-Kobner 5-5-17
 N. Gurovitsch 30-11-95
 S. Hamburg 30-1-04
 mevrouw L. Hamburg-Weingarten 23-1-10
 3420 K. I. Heine 5-3-00
 mevrouw W. S. Heine-Neufed 7-12-04
 Sch. Heller 17-7-07
 mevrouw Th. Heller-Ulman 19-2-14
 mevrouw E. Heynemann-Heine 30-6-01
 3425 mejuffrouw G. Heinemann 12-7-04
 mejuffrouw L. Heynemann 13-11-26
 mevrouw B. Hirsch-Daniel 4-3-03
 mejuffrouw E. Hirsch 18-6-30
 W. I. Hirsch 24-3-23
 3430 L. Hoed 24-6-10
 mevrouw E. Hoed-Vischschraper 17-12-01
 H. Holzheim 21-6-13
 mevrouw C. Holzheim-Neumann 22-2-14
 Mal. U. S. Holzheim 14-12-43
 3435 J. de Hond 16-2-10
 M. A. Joacobs 31-12-13
 C. Jacobsohn 12-4-07
 E. Jonas 14-3-15
 mevrouw M. Jonas-Simons 17-12-20
 3440 mevrouw S. de Jong-Wolff 24-9-90
 A. Joseph 12-3-88
 H. J. I. Joseph 4-2-12
 mevrouw V. S. Josephs-Tlchauer 11-1-08
 mejuffrouw E. Kahn 1-6-07
 3445 D. van der Kar 24-11-12
 H. H. Katz 25-6-03
 K. Katz 4-8-93
 S. Kimmel 7-10-28
 mevrouw C. de Klerk-van Praag Sigaar 16-10-13
 3450 mejuffrouw J. Knoop 1-1-16
 mejuffrouw R. Knoop 15-8-11 -
 B. Köbner 17-5-20
 mevrouw G. S. Köbner-Faden 9-10-20 -
 mevrouw B. Kool-Groen 8-6-84
 3455 O. Kormann 27-10-95
 A. de Kromme 30-8-11
 mevrouw C. Kütner-Levy 21-7-9-
 mejuffrouw B. Kevser 21-5-13
 J. Laufbaum 11-11-03
 3460 L. Laufer 6-10-22
 A. Ledermann 17-2-03
 D. E. van Leer 31-7-16
 mejuffrouw L. de Leeuw 28-6-94

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

mejuffrouw J. Lelie 6-4-00
 3465 mejuffrouw S. Lelie 3-6-97
 mevrouw M. Lenz-Bing 6-1-05
 H. P. Levie 5-12-21
 mevrouw R. Levie-van Praag 28-10-15
 mejuffrouw R. Lijdesdorff 2-10-20
 3470 W. L. Loeb 27-8-15
 S. I. Loew 27-11-91
 mejuffrouw M. S. Löwenkopf 17-7-25
 E. Löwy 16-3-06
 L. Meentz 14-7-17
 3475 mevrouw I. Meentz-van Leer 23-2-20
 mevrouw E. Meijer-Kool 20-7-15
 P. Mayer 18-2-95
 H. I. Meyerfeld 6-5-04
 mejuffrouw J. I. Mendels 15-4-06
 3480 S. Wetzelaar 21-5-20
 A. G. Mograby 9-12-02
 J. Montezinos 9-5-89
 mevrouw C. Montezinos-Schelen 4-5-87
 M. Montezinos 7-9-01
 3485 mejuffrouw J. Muller 22-8-19
 M. Nijkerk 17-7-92
 mevrouw L. Nilkerk-Peerels 19-7-97
 W. Neumann 16-3-08
 mevrouw R. Neumann-Jacobi 30-5-10
 3490 I. van Nierop 10-2-89
 H. Noach 26-12-20
 mevrouw R. Noach-Mitmann 16-9-22
 J. Nol 9-5-04
 L. Oberländer 13-4-89
 3495 mevrouw L. L. Oberländer-Wittman 30-10-98
 H. S. Ottenstein 14-4-02
 mevrouw H. Ottenstein-Cramer Sachs 17-10-14
 E. Panthauer 6-3-25
 J. Parsser 22-4-08
 3500 mevrouw I. Parsser-Elzas 24-4-12
 Z. Parsser 6-12-39
 P. Parsser 21-6-18
 mevrouw R. Parsser-Koetser 6-5-19
 mejuffrouw A. Passenier 25-3-27
 3505 Th. Pinkowitz 1-7-15
 mevrouw G. Pinkowitz-Magnus 24-12-22
 mejuffrouw L. Pintus 9-5-21
 J. van Praag 23-7-00
 mevrouw E. R. van Praag-van der Velde 14-8-09
 3510 E. Pront 19-3-95
 J. Querido 21-7-09
 O. Quiros 18-7-42
 mevrouw E. Reens-Salomons 13-3-92
 mevrouw L. Reiner-Goldberg 29-12-03
 3515 A. Reiner 3-6-29
 M. Reiner 21-6-32
 A. I. Roettgen 13-3-16
 mevrouw A. Roettgen-Priester 7-1-23
 J. Samson 20-6-99
 3520 mevrouw C. Samson-Hölzer 28-3-02
 A. Scheffer 30-11-95
 S. Scheffer 8-11-16
 N. Scheinowitz 14-3-26
 S. Scheinowitz 9-1-94
 3525 mevrouw G. Scheinowitz-Müller 13-9-95
 H. Schliesser 30-3-07
 mevrouw M. Schliesser-Neumann 20-7-04
 K. M. Schliesser 28-6-38
 mejuffrouw E. S. Seligmann 1-8-25

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAAT

- 3530 L. Sijman 25-8-21
 mevrouw B. R. Sijman-Reich 21-1-22
 J. de Silva Curiel 9-1-87
 M. Slier 3-11-17
 mevrouw Slier-Waterman 14-11-18
- 3535 S. M. Sohlberg 9-12-05
 mevrouw R. Sohlberg-van Buren 5-6-03
 S. S. Sommerfeld 10-3-00
 B. Sonn 18-10-98
 R. (N.) mejuffrouw Spits 8-8-39
- 3540 B. Stein 19-7-90
 mevrouw Else Stein-Schlesinger 15-12-94
 mevrouw E. Stein-Reinhaus 27-7-11
 mevrouw B. Stern-le Grand 21-8-98
 mejuffrouw H. Stern 17-4-24
- 3545 S. Stork 4-3-81
 mejuffrouw N. Swaab 20-4-26
 E. van Thijn 16-8-34
 M. Tischler 3-11-99 -
 mevrouw I. Tischler-Hamburger 25-11-91
- 3550 mejuffrouw E. Tischler 16-2-29
 mevrouw B. Trakatsch-Klein 27-2-03
 mevrouw S. A. de Vries Robles 29-3-06
 E. H. de Vries Robles 22-7-44
 mejuffrouw V. de Vries Robles 2-6-32
- 3555 E. H. Wachsmann 22-12-93
 mevrouw E. Wachsmann-Schlesinger 18-3-00
 J. Walter 8-3-91
 K. J. Walter 30-6-22
 I. Waterman 14-7-09
- 3560 mevrouw M. Waterman-Rippe 12-9-82
 M. van West 13-8-97
 H. A. I. Weyl 3-10-07
 mevrouw M. S. Weyl-Wolff 11-10-07
 mevrouw E. R. B. S. Weyl 7-6-35
- 3565 M. Wiesenfeld 20-2-95
 mevrouw E. Wiesenfeld-Krebs 29-5-07
 H. I. Windeker 3-8-92
 mevrouw I. Windecker-Oppenheim Stiefel 24-7-03
 H. Wingens 2-1-19
- 3570 mejuffrouw E. S. Wolff 10-8-12
 H. Wolff 3-9-07
 mevrouw E. Wolff-Rosianski 22-1-09
 M. Wolff 20-1-00
 N. Wolff mejuffrouw 7-3-39
- 3575 mejuffrouw L. Segerius 16-8-26
 Dr. W. Zilversmit 12-3-01
 mevrouw F. Zilversmit-Marx 6-5-09
 mevrouw J. de Zwarte-Hagenaar 7-3-03
 mejuffrouw S. de Zwarte 29-5-30.

3580

Nederlanders in FRANKRIJK

Nederlanders in FRANKRIJK geregistreerd:

- I. Z. Baruch
 Angelina Bas
- 3585 A. van Beretz
 A. A. Belinfante
 Gideon Berklou met echtgenote
 S. Berlijn Corder
 Gisela Bienstock
- 3590 Therese Bienstock
 Wolf Bienstock
 Beila Bienstock England
 Bernard Bierman
 Levie Bierman

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- 3595 David Blanes
 Herman Blanes
 Sara Blanes de Raat
 Isaac Blits
 Willem Bioc
- 3600 Wloida Boekbinder van Tijn
 Fijtje Boekdrukker van de Berg
 Marcus Simon Bonn met echtgenote
 R. A. Braunschweig
 Marg. E. Calff
- 3605 Fanny Calff Aleng
 Simon Cohen
 Benjamin van Collem
 Paul Cohn
 E. E. Davids
- 3610 H. D. Davidson
 Lola Ekart
 J. A. Eliaser
 E. Elzas
 Roosje Fieyra Fonte
- 3615 Sal. Friezer met echtgenote
 Samuel Gazan
 Alida Glasbeek
 Henry J. Glasbeek
 S. Glasbeek met echtgenote
- 3620 Maurice Gosler met echtgenote
 Max Goudsmit
 D. N. Graubert
 Grodzenky-Berlijn
 Wolff Groenteman
- 3625 Louis de Groot
 Bernard de Raaf
 B. de Raaf
 Henri H. Voorzanger
 Jacob Hakker
- 3630 Isr. Hakel
 Em. Hammelburg
 Justus Hart
 Elaja Hartlooper
 Lea Hartlooper Bas
- 3635 Henri E. Hartogs
 Leo Herman Heilbron
 Willy Heller met echtgenote
 Suzanne Hermann
 Geertr. Ch. Hes
- 3640 Samuel Hes
 M. Hillesum van Collem
 Andries Hork
 R. E. Hollander
 H. H. A. Hollander
- 3645 Juda Hollander
 Maurits Hollander
 Jac. Ludwig
 G. de Jong
 Herman Justus
- 3650 Sal. Kannegieter met echtgenote
 B. J. Kater
 David Katz
 D. Klagsblad
 Victor Klagsblad
- 3655 Hanna Klagsblad Packter
 E. K. Koekoek
 Rachel Koekoek
 Sar. Koningswinter Spaanbroek
 Siegfried Kool met echtgenote
- 3660 Alex Kramer

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Jacob Krammer
 Geertr. Krammer de Lange
 Netta Lande
 Ph. Landreer Cohn
 3665 Eddy de Leeuw
 Louis de Leeuw
 Adolf Leske
 Is. Leuvenberg
 Jos. Linnewiel
 3670 Fr. Loewenstein
 G. Loewenstein Strelitz
 Boris Marcus -
 Gideon Marcus
 H. H. Marcus
 3675 Betsy C. Marcus Molgo
 E. E. Maner
 Jack Pierre Maner
 Pepita Maner
 Elly C. Meerlitz Gerzon
 3680 H. J. Michels
 Frledr. Michel
 Jos. de Miranda en echtgenote
 Samuel van Monr??es met echtgenote
 Eva Sonfa Mot
 3685 Elias Nabarro
 Herman Nabarro
 Jac. Nabarro
 Bertha Nabarro Pels
 Rolph Nathan
 3690 Nico Nathan
 Siegmond Menner
 Hirsch Olsenetzky
 Wolf Patto met echtgenote
 Aron Peereboom met echtgenote
 3695 R. Peper-Werkendam
 C. Peperwortel
 Moris Pierot
 A. S. Polak
 Coenraad Polak
 3700 David Polak
 Josef Polak
 Henri D. Polak
 Nathan Polak, geb. Arnhem
 Rita Polak, geb. Etterbeek
 3705 R. E. Polak, geb. Den Haag
 E. Polak Frieser
 Dina Polak Verdoner
 Anna Polak Winkel
 MA. Poons met echtgenote
 3710 Marcus van Praag
 Is. Preso met echtgenote
 Jac. Rabbie
 W. R. Reben
 Samuel Roet met echtgenote
 3715 Walther Rosenberg
 Mac Rosenblatt
 Oscar Rosenblatt
 Wolfgang Rosenberg
 Rosa Rosenblatt Weiss
 3720 Jac. Rubin
 Sara Hanna Rubens
 Joach. Santer
 Evelina Helena Sarphaty Blok
 Betty Scharf Raskina
 3725 Bella Scharf
 Samson Scharf

- Gunther Schoneberg
 Mozes Schrijver met echtgenote en dochter
 Benjamin Schwartz
 3730 Ralf Reno Simons
 Paul Sonner met echtgenote
 Walter Jacq. Son
 Henri Speyer
 Hans A. Sternberg
 3735 H. P. Sternberg
 Siegmund Stopper
 Charles Swaab
 Richard Swaab
 Salomon Swaab
 3740 Eveline Swaab Bartels
 Hendrik Swetschinsk
 Nathan Nico Sweyd
 Salomon Theehoorn
 Sophia van Thijn
 3745 Er. Dagobert Tobias met echtgenote
 Carolina J. Trompetter
 Al. Troostwijk
 David Vena
 Jac. Velleman
 3750 Koenr. Ferd. Vos
 Mauris Vos
 David de Vries uit Borgerhout
 Nico de Vries
 Ernest Waisner
 3755 Martin Wals
 Isid. Weening
 Samson Weening S
 S. S. Weinberg met echtgenote
 Siegfried Weyl met echtgenote
 3760 Max Wins
 Jos. Wolf
 Michiel Wolf
 Rebecca Wolf de Torres
 Martijn Simon Wolff
 3765 Silo de Wijze P
 Barend Zomerplaag
 Catharina Zwaaf E
 Em. Zwaaf
 Wolf Zwaaf met echtgenote.
 3770

in Bergen Belsen

- Op 29 April 1945 bevonden zich nog in Bergen-Belsen:
 Abas, Reina.
 Froelich, Liselotte.
 3775 Verhugt, Kate.
 Moor, Beate.
 Stocklosch, Marian.
 Viskooper, Golda.
 Einstein, Markx.
 3780 Verduin, Sophia.
 Abraham, Marie.
 Abraham, Kela.
 Nussbaum, Ella.
 Gelder van, Ester.
 3785 Hartog, Eddie.
 Jong de, Adelaide.
 Blitz, Clara.
 Blitz, Robert.
 Seelman, Robert.
 3790 Salomon, Rosalie.
 Praag van, Flora.

- Rempelman, Alari.
 Wijnschenk, Elisabeth.
 Pimentel, Henriëtte.
 3795 Spijer, Helena.
 Terhooch, Rosalie.
 Stoppelman, Betty.
 Sternfeld, Maldwine.
 Buisend, Fanny.
 3800 Barmhartigheid, Alida.
 Barmhartigheid, Anna.
 Ditsel, Lientje.
 Goldberg, Ida.
 Pach, Ninna.
 3805 Kraanenberg, Engelina.
 Stijman, Mathilde.
 Bremer, Rebecca.
 Lehman, Toni.
 Lehman, Gonnie.
 3810 Legrand, Nina.
 Hamburger, Fannie.
 Blok, Lidia Mester.
 Vischjager, Clara.
 Veterman, Jetty.
 3815 Mesritz, Hette.
 Stahl, Josef.
 Stahl, Arthur.
 Stahl, Charlotte.
 Stahl, Jachet.
 3820 Moskoits, Uriël.
 Moskoits, Nosmi.
 Moskoits, Chajaa.
 Moskoits, Frieda.
 Waterman, Sofiaa.
 3825 Cohen, Henny.
 Moskowitz, Hadesa.
 Mindero van Riel.
 Restor, Phiti.
 Ringel, ETTY.
 3830 Hirsch, Edith.
 Hirsch, Olga.
 Hirsch, Bela.
 Hirsch, Judith.
 Rallus, Rudolf.
 3835 Rallus, Emma.
 Ketellapper, Hanna.
 Mandel, Hilde.
 mevrouw Swaap-Loopuit en schoonmoeder, Amsterdam.
 mevrouw Brilleman-Salomon, Amsterdam.
 3840 mevrouw Abraham-Porcelijn, Amsterdam.
 Vriesland, Jannie en zuster.
 (Hetty Brandel overleed een week, circa 20 dagen na bevrijding.)

Bevrijd in Auschwitz

- 3845 Lijst van Nederlandse onderdanen bevrijd in het kamp te Ausschwitz met jaar en plaats van geboorte:
 Aandagt, Izaak, 1904, Breda.
 Abrahamson, Hedi, 1935, Eindhoven.
 Ajzner, Erne, 1873, Beregdaroc.
 3850 Albers, Wilbrand, 1897, Amsterdam.
 Arent den, Marguerite, 1915.
 Assou, Fransie, 1894.
 Beer de, Jozef, 1914, Groningen.
 Beesemer, Abraham, 1928, Amsterdam.
 3855 Blitz, Hartog, 1914, Amsterdam.
 Bloemendaal, Johan, 1909, Amsterdam.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Block, Dora, 1915, Amsterdam.
 Boas, Anna, 1905, Westerbork.
 Boas, Louis, 1913, Eindhoven.
 3860 Boas, Reymond, 1886, Den Haag.
 Braunberger, Gertrude, 1917, Westerbork.
 Broekman, Frederike, 1907, Arnhem, Novalaan 57.
 Bromet, Frieda, 1925, Amsterdam.
 Bromet, Rebecca, 1897, Amsterdam.
 3865 Bronkhorst, Henri, 1906, Amsterdam.
 Buchel-Boas, Netty, 1925, Amsterdam.
 Bukazo, Bettie, 1921, Westerbork.
 Cats, André, 1913, Eindhoven.
 Cohen, Frans Dr., 1899, Amsterdam.
 3870 Cohen, Philip, 1907, Utrecht.
 Dam van, Margreet, 1908, Roermond.
 Ebracht, Clara, 1910, Amsterdam.
 Elingrad, Sofia, 1905, Rotterdam.
 Gelderen van, Johanna, 1910, Arnhem.
 3875 Hacker, Abraham, 1911, Den Haag.
 Haeger-Cats, Elisabeth, 1907, Amsterdam.
 Hecht, Aaltje, 1908, Amsterdam.
 Hegt, Michel, 1900, Breda.
 Hartog, Rudolf, 1889.
 3880 Hirsch, George, 1902, Amsterdam.
 Hollaender, Max, 1910, Amsterdam.
 Idanu, ? ? 1939, Eindhoven.
 Israël, Raphael, 1904, Nijmegen.
 Izaaks, Helene, 1894, Amsterdam, Hoofddorpl.
 3885 Jacobs, Betty, 1921, Westerbork.
 Jacobs, Elisabeth, 1921, Amsterdam.
 Jakobson, Heinz, 1935, Eindhoven.
 Jong de, Philip, 1913. Millingen.
 Kansel, 1915.
 3890 Kater, Eliazer, 1886, Tilburg.
 Kleerekooper, Elias, 1898, Eindhoven.
 Klein, Judith, 1904, Utrecht.
 Kloeten van, Benjamin, 1891, Scheveningen.
 Kloeten van, Elizabeth, 1909, Scheveningen.
 3895 Knap, Her., 1910, Westerbork.
 Knoop, Jonas, 1903, Amsterdam, Tugelaweg 52.
 Koker, Judith, 1892, Amsterdam.
 Konijn, Barend, 1899, Amsterdam.
 Kooi, Albert, 1924, Enschede, E. van der Markstraat 50.
 3900 Koopman, Joseph, 1906, Eindhoven.
 Koster, Victor, 1900, Den Haag.
 Kro, Katarina, 1894, Szatelfyen.
 Kuiper-Springer, 1906, Amsterdam.
 Lakmaker, Hartog, 1922, Amsterdam.
 3905 Lange de, Henri, 1897, Amsterdam.
 Lange de, Johanna, 1902, Amsterdam.
 Leger, Margaretha, 1898, Antwerpen, ♂ Schorpioenstraat 34.
 Lieme de, Sally, 1897, Zuidlaren.
 Mannheimer, Max E., is nu in Londen.
 3910 Matis, Ester, 1892, Amsterdam.
 Menko, Herman, 1925, Winterswijk.
 Meijer, Ludwig, 1901, Amsterdam.
 Mildenberg, Henry, 1913.
 Mlinak, Dina, 1900, Amsterdam.
 3915 Muizenberg van de, 1891, Den Haag.
 Muller, Leo, 1897, Groningen.
 Neuhoff, Greta, 1898, Voorburg.
 Noach, Hans, 1935, Eindhoven.
 Noach, Roosje, 1932, Eindhoven.
 3920 Oczeret, Jetty, 1886, Amsterdam.
 d'Oliviere, Rosette, 1931. Amsterdam.
 Orlow, Elli, 1913, Utrecht.

- Ossendrijver, Levi, 1922, Rotterdam.
 Pekel, Elizabeth, 1906, Brussel.
 3925 Pels van, 1920, Amsterdam.
 Perk, Christina, 1912, Amsterdam.
 Perlberg, Izaak, 1892, Asseb.
 Philips, Justin, 1898, Eindhoven.
 Pita, Klaraa, 1921, Westerbork.
 3930 Polak, Sofia, 1924, Bussum, Kerkstraat 80.
 Pop, Arthur, 1912, Amsterdam.
 Praag van, Debora, 1926, Amsterdam.
 Praag van, Beppy, 1928, Amsterdam.
 Rabinowicz, 1899, Amsterdam, N. Heerengr. 5.
 3935 Rodenburg, Greta, 1918, Amsterdam.
 Roeper, Beppie, 1925, Utrecht.
 Roet, Adelheid, 1925, Amsterdam.
 Rosenberg, Ina, 1927, Amsterdam.
 Samson, Demos, 1897, Amsterdam.
 3940 Sanders, Groenstad, 1919, Amsterdam.
 Shallo, Kaethe, 1908, Amsterdam.
 Simons, Louis, 1913, Amsterdam.
 Slager, Jack, 1933, Eindhoven.
 Slager, Leonora, 1936, Eindhoven.
 3945 Slager, Lidia, 1905, Eindhoven.
 Speyer, Bettie, 1895, Amsterdam.
 Spinoza, Bettie, 1918, Amsterdam.
 Steigman, Gretha, 1893, Gita?
 Stokvisch, Alida, 1909, Eindhoven.
 3950 Stokvisch, Henriëtte, 1941, Eindhoven.
 Strauss, Bela, 1927, Amsterdam, Rapenburg 66.
 Strauss, Kiek, 1919, Amsterdam.
 Tas, Salomon, 1897, Hilversum.
 Thijn van, Salomon, 1?94, Rotterdam.
 3955 Tohgelder, Ed., 1942, Eindhoven.
 Turksma, Sara, 1916, Deventer.
 Veijlberg, Ben, 1927.
 Vieyra, Rika, 1914, Den Haag.
 Viskoper, Rachel, 1911, Eindhoven.
 3960 Viskoper, Robert, 1938, Eindhoven.
 Voorzanger, Herbert, 1914, Den Haag, Meystraat 38.
 Vries de, Jacob, 1914, Venlo.
 Voorzanger, Roza, 1910, Amsterdam.
 Wekker, Gerrit, 1893, Amsterdam.
 3965 West van, Jacob, 1916, Rotterdam.
 Winter de, Sonja, 1921, Den Bosch.
 Witkowski, Heinz, 1894, Szezecin.
 Wolf, Josef, 1878, Rotterdam.
 Wurms, Juda, 1913, Amsterdam.
 3970 Wyman, Dorita, 1910, Den Haag, Bonnstraat 80.
 Wijman, David?, Amsterdam.
 Zeldenrust, Dr. Ed. L. K., is nu in Londen.

in Lublin

- 3975 Bevrijd in het kamp te Lublin:
 Barrevoets, Cornelus, Eindhoven (Woensel), Kronehoefstraat 12
 Hagen van, Bert, Vlissingen.
 Hans van der, Helmut, Den Haag, Messestraat 20.
 Keilholtz, Gerard Maria, Tilburg, Leenberenstraat 44.
 3980 Ogier, Pierre, Den Haag, Dantzenbergstraat 27.
 Pansen, Gijsbert, Zwolle, Ridderstraat 93.
 Soete, August, ? Kaaistraat 21.
 Swinderen van, Jan, Groningen, Heydenstraat 3.
 Volberts, Willem, Maastijcht, Bernardusstraat 33.

3985

Nederlanders in Theresienstadt

In Theresienstadt zijn aangetroffen:

- Dr. Diamant.
Jo Spier en echtgenote en 3 kinderen.
- 3990 A. Pappenheim.
familie S. Biederman.
Hartog Cohen en echtgenote.
Cohen-Witteboon.
Duys de la Penha.
- 3995 J. van Gelderen.
Marie H. Gobes.
Hanauer-Epstein.
Nathan Heijmans.
Helena Huijberts-van Dien.
- 4000 Aaron J. de Lange.
Marianne Meeder-Stokvis.
Henriette Meyer
Jacob H. Meyer en 1 kind.
Sophie Melhado.
- 4005 Lion Mopurgo en echtgenote en dochter.
Dr. Joachim Schrijver.
Selma van de Veen.
J. de Vries.
Simon Wolf en echtgenote en dochter.
- 4010 Joseph H. de Wolff en echtgenote.
Hartog Bonn en echtgenote.
Jacob Druif en echtgenote.
Keetje van Esso.
Marianne van Gladbeek.
- 4015 Esther Jacobs.
Julie Kaas.
Anna Kalkoen.
Marianne Kanstein.
Mietje van Kleef.
- 4020 Karoline Noach.
El. Peperwortel.
Gr. Posno (Poons).
Moses Posno (Poons).
Wed. Moses Prins.
- 4025 Is. Spier.
Nebig-Valenca.
Fokje Pais-Hart.
Kitty de la Parra.
Joh. H. van Perlstein-van Raalte.
- 4030 Rachel Pezaro.
Daniël Pimetel en echtgenote.
Frederika Polak-de Hond.
Jacob Polak en echtgenote.
Lea Querido-Querido.
- 4035 Maurits Querido.
Judith Rodriguez-de Miranda.
Lea en Mirjam R. de M.
David Sluizer en echtgenote.
Joseph Teixeira de Mattos.
- 4040 Sophia de Valenca-de Jong.
David Valencia en echtgenote en dochter.
Aron Vaz Dias.
Obadja Vega en echtgenote.
Joseph Vieyra.
- 4045 Wilhelmina Wijnschenk-Swaab.
Henr. van Straaten-Wallig.
Catharina Abram-de Lange.
Flora Carransa-Slier.
Dr. Sal. Cohen en echtgenote.
- 4050 Netje Fortuin-Citroen.
van Gelder-Stemfeld.
Gr. van Gelder.
Paul Keizer en echtgenote en dochter.

- Sara Montesinos-Goudeket.
 4055 Esther Polak-Sternheim.
 Estella van Praag Sigaar-van de Kar en kind.
 Rachel Rodriguez Lopes-R. d. M.
 Rachel Snijders-May.
 Ch. Stijf-Bercovici.
 4060 Constance Aletrino Brands.
 Zadok Blok en echtgenote.
 Henny Bronkhorst gesch. van de Berg.
 Naatje Cardozo-Roos.
 Ninette de Graaf-de Vries.
 4065 Sophie de Haan-Verdoner.
 Margot Helene de Hartog.
 Henriette Janssen-Wertheim.
 Simon Kinsbergen.
 Klara Landesmann gesch. Proper.
 4070 Adele Goldschmidt-Koppel.
 Henr. Gompertz-Wertheim en 1 kind.
 Mr. Cornelis Goudsmit, echtgenote en 3 kinderen.
 Meyer Groen en echtgenote.
 Hartog Grootkerk, echtgenote en 2 kinderen.
 4075 Betsy Haas.
 Amalia Halkema-Fekete.
 Adolf Hartogs.
 Maria van de Heim-van Kollem.
 Gabriele Heyman-Goldschmidt.
 4080 Jeanette Heymans van Veenendaal.
 Sara Hoed-Zegerius en 1 kind.
 Anna Houtman-Roosnek.
 Elisabeth Jessurun Lobo.
 Maurits de Jong.
 4085 Rosetta Judels.
 Johanna Kan-Kaufmann.
 Ir. Fred Kanstein en echtgenote.
 Marianna Keyl-Breier.
 Betsy Keizer.
 4090 Martina Kelk-Drukker.
 Naatje Kessler-Salmon.
 Franciska Koekkebakker-Bosman.
 Jan Kok en echtgenote.
 Hanna Kolthof.
 4095 Herman Levy en echtgenote (Willem).
 Joh. Levy en echtgenote (Berend).
 El. Lezer-Gosschalk.
 Ad. Liepmann.
 Celine Lopes Cardozo-Rodriguez Pereira.
 4100 Ilse Magnus-Pappenheim.
 Salomon Marcelis.
 Herman van Meekeren en echtgenote.
 Marianne Menist-Ansel.
 Elisabeth Clara Messcher-Gazan.
 4105 Jacob de Miranda en echtgenote.
 Mr. Walter Moerel en echtgenote.
 Jeanette Mot-Kool en zoon.
 Geertruida Muller-van Lier.
 Gertrud Munnikendam-Roth en zoon.
 4110 Joost Nijkerk.
 Adrienne van Nierop-Hartogh.
 Bertha van Nierop gesch. Dros.
 Adolf en Leonhard Pappenheim.
 Jacoba de Pauw-Kroonenberg.
 4115 Samuel Philips en echtgenote en 1 kind.
 Ype Plantenga en 1 kind.
 Dr. David van de Pooten en echtgenote.
 Gertruda Pruijkemaker-Lopes Cardozo.
 Rose Raacke-Konijn.

- 4120 Louise Redelsheimer.
 Branca Reyenga-de Hond.
 Sara Rood-Sohlberg.
 Joel Roodvelt.
 Oscar Silberberg, echtgenote en 2 kinderen.
- 4125 Mozes van de Sluys en echtgenote.
 Hans Spanjaard.
 Mozes Swert.
 Bella Schneider.
 Ruth Hermine Schouten-Rosenthal.
- 4130 Marcus Schroot, echtgenote en 3 kinderen.
 Jacobus M. van de Stempel.
 Emanuel Stork.
 Mietje Stodel.
 Maurits Stork en echtgenote (Straus).
- 4135 Simon Stork en echtgenote (Visser).
 van Straaten-la Chapelle.
 Henriette Triwaks-Staal.
 Berendina Trompetter.
 Maurits Trompetter en 3 kinderen.
- 4140 Philipp Trostianetzky en echtgenote.
 Jonas Valk en echtgenote en 7 kinderen.
 Gertrud van Veen-Kaminsky.
 Regina M. Veerman-de Vries.
 Lilly R. Velleman-Geiringer.
- 4145 Adolph Joh. de Vries.
 Lea Waterman.
 Willem de Wilde en echtgenote.
 Sara Wilton van Reede-Engers.
 Hertha Wolfinger-Kuiper-Straus.
- 4150 Dr. Ephraim Abrahams.
 Rachel Brugmans-Querido.
 Celina Brandon-Melkman.
 Sophia M. Cohen-Leviticus.
 Martin van Creveld en echtgenote.
- 4155 Adriana Eickenboom-Fresco en z. Fresco.
 Cisy Gomperts-Folkes en dochter.
 Anna Jacobs-Gazan.
 Lore Kann.
 Maria Koning-Park.
- 4160 Joseph Maning.
 Fina Mearitz-Reens.
 Flora Polak-Polak.
 Margaretha Rabbie-Staal en 1 kind.
 Magdalena Spangenthal-Gaarkeuken en 2 k.
- 4165 Branca Schöneberg-Blitz.
 Sara Sterk-Sanders.
 Sippora Stern-Fürth.
 Moses Themans.
 Henny Waas.
- 4170 Emilie Windmuller.
 Albert Spanjaard en echtgenote.
 Bertha Spanjaard.
 Rosa Spanjaard-Spanjaard.
 Dr. Emanuel A. Speyer.
- 4175 Mozes Speyer en echtgenote.
 Eduard Spier en echtgenote en 3 kinderen.
 Felicia Szper.
 Dr. M. Szper en echtgenote en 2 kinderen.
 mevrouw Schmuller-Lifschitz en 1 kind.
- 4180 Dr. Mardus Schrijver.
 Lea Schweiger.
 Dr. Paul D. Stibbe en echtgenote.
 Sofia Tal-de Jongh.
 Mr. H. Tels en echtgenote en 2 kinderen.
- 4185 Rebecca Tels-de Pinto.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

- Dr. Aaron Vetter en echtgenote en 2 kinderen.
 Dr. S. Ventura en echtgenote en 1 kind.
 Dr. Leon Vomberg en echtgenote en 1 kind.
 Prof. Hein Waterman en echtgenote en 4 kinderen.
 4190 Rosette Waterman.
 Alfred Wijl en echtgenote.
 Mr. Michel L. Wijl en echtgenote en 2 kinderen.
 Dr. Louis Wijl en echtgenote.
 Julius van de Wielen en echtgenote en 2 kinderen.
 4195 Siegfried Wiener en echtgenote en 3 kinderen.
 Mr. M. Wolff en echtgenote en 1 kind.
 Mr. S. Zadocks en echtgenote en 1 kind.
 Dr. Leo Zeldenrust en echtgenote en 1 kind.
 Dr. M. Zeldenrust en echtgenote.
 4200 Johanna B. Zellenmayer.
 Meyer Zwart en echtgenote.
 Mr. Jan Asser.
 Jacoba J. Barmhartigheid-Kapper en 1 kind.
 Milka Baruch-Morpurgo.
 4205 Louis Baruch.
 Mozes Baruch en echtgenote.
 Hermine F. Blankenstein-Sanders.
 Sara J. Blaser gesch. Silberer.
 Sara Bolle.
 4210 Samuel Bremer.
 Rudolf Catz en echtgenote en 2 kinderen.
 Nelly van Coevorden-London.
 Celine Cohen-Hertog.
 Jeanete [Jeanette] Cohen-de Leeuw.
 4215 Robert H. Cohen.
 Bernard B. Cons en echtgenote.
 Willem Cune en echtgenote en 1 kind.
 Esther van Dam.
 Willy Albert Dekker.
 4220 Dr. H. Egedy en echtgenote en 2 kinderen.
 Judith Engelsman-Content.
 Ds. Max Enker.
 Dr. Paul Enthoven en echtgenote en 2 kinderen.
 Horst Feige.
 4225 Moritz Frankenhuis en echtgenote en 2 kinderen.
 Rebecca Gazan-de Vries en 1 kind.
 Rebecca van Gelder-Turfkruyer.
 Charlotte Godefroy-Jacobs en 1 kind.
 Abigael de Vries.
 4230 El. van de Wijk.
 Sara Lopes Beugel-Rodriguez.
 Elisabeth Blits.
 Saartje de Boer.
 Esther Broekman-Piza.
 4235 Izak Bueno de Mesquite en echtgenote.
 Sara Bueno de Mesquita.
 Mirjam Cardozo-Sarphatie.
 Samuel Cardozo.
 Wed. Bar. Isl. Citroen.
 4240 Cohen-de Miranda.
 Greta Cohen-Roozelaar.
 Rosita Cohen gesch. van Deutekom.
 Sophie Cohen-Kleremaker.
 Henrina Foerster gesch. van Frensen.
 4245 Catharina Lea Frank-Brucker.
 Abraham de Leeuw en echtgenote.
 Michael Lopes de Leao Laguna.
 Margaretha Mutsemaker-Seelik.
 Esther Nootenboom-Löwenstern.
 4250 Elisabeth Pezzaro.
 Flora Polak-Perille.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijdingsnummer PARAAT

Julius Polak.
 Helene Slap-Metselaar.
 Esther Spaandonk-Hollander.
 4255 Mauritz Spietz.
 Louis Stadt.
 Geertje de Vries-Cohen.
 Helene de Vries en dochter.
 Vuijsje-de Groot en zoon.
 4260 Ruth Werner.
 Mietje Witteboon-Oppenh.
 Annie Esther Beek-Allemans.
 Cosman-de Beer.
 Dientje de Beer-Vleesdrager.
 4265 Salomon de Beer.
 Lea Blom-Walg.
 Gretchen Cohen-Nussbaum.
 Rosa Cohen.
 Hans Culp.
 4270 Frederik Danneboom.
 Rudolph Ehrlich.
 Hetty Elsas.
 Hetty Frankenhuis.
 Nelly Halberstadt.
 4275 Bert Hamburger.
 Louise Hoepelman.
 Julia Judith Jacobs.
 Jacques Jacobi (Jacques Jäger).
 Martha Korper.
 4280 Marianna Meihuizen.
 Elly Montezinos.
 Channa Neumann.
 Gretchen le Noble.
 Klaartje Piller.
 4285 Ellen Rothe.
 Harry Rothe.
 Judith Schavrien.
 Roosje Schavrien.
 Willy Schrijver.
 4290 Louis Veenstra.
 Liesje Vlijmen.
 Lisette Vlijmen.
 Carla van West.
 Nico Westerveld.
 4295 Wolf Daddy Wolters.
 Rita Zwaap.
 Bert Israel.
 Carla Israel.
 Dorothea Israël.
 4300 Freddy Israel (geboren maart 1943).
 Freddy Israel (geboren januari 1942)
 Fritsje Israel.
 Hans Israel.
 Janneman Israel.
 4305 Joosje Israel.
 Leo Israel.
 Loekie Israel.
 Louis Israel.
 Robert Israel.
 4310 Tineke Israel.
 Serina Hekster.
 Hanny Hangjas.
 Clara Velleman.
 Carla van den Bergh.
 4315 Jansje Deen.
 Max van Klaveren.
 Rosé Lopes de Leac.

- Henriette van West en dochter Branca.
Mr. Philip Meyer.
- 4320 Auguste van den Berg-Soberski.
Caroline van den Bergh-van Crefeld.
Mr. R. van den Bergh en echtgenote.
Joseph Blik en echtgenote en 2 kinderen.
Betje Blik-Leeuwarden.
- 4325 Israel Bloch Dr. en echtgenote en kind.
Mr. Sal. Boas en echtgenote en kind.
Judith Boas-Snuyff.
Fred. Boasson.
Mr. A. Buechenbacher en echtgenote en 3 kinderen.
- 4330 Siegfried de Boer en echtgenote.
Mr. Michael Cohen en echtgenote en 2 kinderen.
Clara Cohen.
Prof. David Cohen en echtgenote.
Dr. David Cohen en echtgenote en zoon.
- 4335 Jikke Cohen-Sanders.
Jules Cohen en echtgenote.
Michael Cohen en echtgenote.
Dr. Paul Cronheim en echtgenote.
Jeanette van Dantzig gesch. van den Bergh.
- 4340 Prof. Martin David en echtgenote en 3 kinderen.
Dr. Albert Denekamp.
Dr. El. Denekamp en echtgenote.
Maurits Drukker en echtgenote en 2 kinderen. statenloos. [persoon?]
Aron Dwinger en echtgenote.
- 4345 Dr. M. Elzas en echtgenote en 3 kinderen.
Alfred van Emden en echtgenote en 2 kinderen.
mevrouw van Emden-Goudekot.
Bernhardine Engers-Weinberg.
Sal. Floersheim en echtgenote en 2 kinderen.
- 4350 Beatrice Frank-van Bier en 3 kinderen.
Mr. Maurits Franken en echtgenote en 1 kind.
Mr. Reine Friedmann-van de Heide, echtgenote.
Mr. R. von Geldern en echtgenote.
Benjamin Gobits.
- 4355 Elisa G. Gosschalk.
Joseph Gosschalk.
Levie Gruenwald [Grünwald] en echtgenote.
Dr. Maurits de Hartogh.
Betje Heimans-Stibbe.
- 4360 Dr. Heymans en echtgenote en 2 kinderen.
Mr. Isidore Hen en echtgenote.
Levie A. Hes en echtgenote en kind.
Mr. Rene Hes-Polak en 2 kinderen.
Cos-van Hessen.
- 4365 Josef van Hessen en echtgenote.
Maurits Hillel van Hertzfeld en echtgenote.
Jos Houthakker en echtgenote.
Renj. Israel en echtgenote.
Dr. Gabr. Italië en echtgenote en 2 kinderen.
- 4370 Prof. Leop. van Italië en echtgenote.
Eveline de Jong-Witteboon en 2 kinderen.
Mr. H. de Jonge.
Em. de Jonge-Boasson.
Emmy Josephus Jitta-Alzberg.
- 4375 Mr. Isaac Isch en echtgenote en 2 kinderen.
Rebecca Kisch-Spitz.
Prof. Klein.
Mr. Klein.
Hanna Klein geh. Loeb.
- 4380 Clara Cohen-Zernik.
Ellen Danby van Es-van de Roer, Martha.
Eva Gokkes-Sajet en dochter.
Leni Hart.

- Geertruida Heilbron-Zuiden.
 4385 Dora Kothane-Zimmer en dochter.
 Kaatje Kok-de Wijze.
 Estella de Levie-Frankenhuis en dochter.
 Siegmund Renko en echtgenote.
 Dina Mossel-Prins.
- 4390 Caroline Neuberg-Dassi.
 Overweg-Hekscher, Helia.
 Selma van ??-van Dam.
 Jeanette Sanders-Devide.
 Rosetta Seif-Levle.
- 4395 Stella Simons-Mozes en 2 zoons.
 Jacoba Snijders-Huijbers.
 Elsiena van Stretum-Zuideman en dochter.
 Esther Vrengel-de Levie.
 Roosje Woltjer-Bilderbeek.
- 4400 Zimmern-Swirsky.
 Sal. Anholt en echtgenote en 2 kinderen.
 Betsy Bakker-Wort.
 Ben. van Baren en echtgenote en 2 kinderen.
 Michiel Barents en echtgenote
- 4405 Abraham Barthie en echtgenote en 2 kinderen.
 Mozes de Beer en echtgenote.
 Jeanette de Beer.
 Godfr. van Beever en echtgenote en zoon.
 Mozes Groen en echtgenote.
- 4410 Rosa de Haan-Vos.
 H. H. de Hartog.
 Anna Huijsman-Veffler.
 Catharina de Jong-??asoeto.
 Sippora Keers-Lirs.
- 4415 Benjamin Kuijper.
 Rachel Lopes de Leao Laguna.
 Lilly Meyer-Schimmeding.
 Willem Meyers.
 Henri Mendels-Stokvis.
- 4420 Mozes de Miranda en echtgenote.
 Dr. Sal. Kroonenberg en echtgenote.
 Marcus de Lange en echtgenote.
 Sim. Langendijk en echtgenote.
 Anna Lankhout.
- 4425 Dr. Julius Lankhout en echtgenote.
 Ida van Leer-van Raalte.
 Hessel Leidensdorf.
 Dr. Louis Leydesdorff en echtgenote.
 Dr. Isr. Lifschitz en echtgenote en 2 kinderen.
- 4430 Klara en Rosette Lindeman.
 Mr. Alfred Loeb en echtgenote en 1 kind.
 Paul S. Loeb.
 David Lopes Cardozo en echtgenote en 1 kind.
 Arthur Marx en echtgenote.
- 4435 Mr. Stefan Mevers en echtgenote en 1 kind.
 Prof. Mr. E. M Meyers en echtgenote en 1 kind.
 Klara Meyers.
 Dr. Theod. Metz en echtgenote en 2 kinderen.
 Dr. Joh. Minkenhof en echtgenote.
- 4440 Leonh. Minkenhof.
 Mr. Sal. Mok en echtgenote en 2 kinderen.
 Prof. Moresco.
 Louise Moresco.
 Gesina Muller gesch. Leerink.
- 4445 Heintje Muller.
 Dr. A. Nathans en echtgenote en 1 kind.
 Abraham Nijstad en echtgenote en 2 kinderen.
 Dr. B. Noach en echtgenote.
 Mr. W. M. Noach.

- 4450 Siegfried Noch en echtgenote.
Mr. S. den Oven.
Rachel R. van Oven.
Abraham Pimental en echtgenote en 1 kind.
Beatrice Pimental.
- 4455 Dr. E. Polak en echtgenote.
Dr. Leon Polak en echtgenote en 1 kind.
Henri Polak en echtgenote en 1 kind.
Henriette Polak-Cohen.
Mr. Henri Polak.
- 4460 Sabina Polak-Cohen.
Dr. W. Polak en echtgenote.
Jansje Pool-de Jong en 1 kind.
Juda Poppelsdorf en echtgenote.
Mr. Dr. M. van Praag en echtgenote en 2 kinderen.
- 4465 Salomon W. Praag en echtgenote (generaal).
Dr. Siegfr. van Praak en echtgenote.
Betty Prins-Elias.
Dr. A. Querido en echtgenote en 1 kind.
Klaartje Querido-Boas.
- 4470 Henny Rudelsheim.
Samuel A. Rudelsheim.
Wed. Salomon-Baumgarten.
Dora Sanders.
Dr. Joachim Sanders en echtgenote.
- 4475 Salomon Sanders en echtgenote.
Dr. Isaac L. Seeligmann en echtgenote en 2 kinderen.
Juliette Seeligmann-Veershijm.
Mr. Estella Simon.
Marianne Simons-van Raalte.
- 4480 Dr. Simon Simons en echtgenote en 2 kinderen.
Dr. Ezechiël Slijper.
Dr. Jacob Slijper en echtgenote en 1 kind.

De Vrije Groepen Amsterdam (V.G.A.)

- 4485 Dat deel der illegaliteit, dat zich de directe verzorging der onderduikers tot taak had gesteld, was over het algemeen weinig in groter verband georganiseerd, dit in tegenstelling tot de organisaties, die zich meer in het bijzonder op de technische hulpverlening, zoals bonkaartenverzorging en financiële hulp, hadden toegelegd, die veelal via de bezorgers werd verleend. Naar mate men meer rechtstreeks met
- 4490 onderduikers in aanraking kwam, des te groter omzichtigheid was geboden. Men vermeed ieder overbodig contact, teneinde te voorkomen, dat de ene werker (wellicht zélf verraden door een onderduiker, die niet tegen een verhoor bestand bleek) den ander zou kunnen meeslepen.
Dit gemis aan elk groter verband had echter onvermijdelijk ook zijn zwakke zijde en
- 4495 menig groter probleem kon daardoor moeilijk worden opgelost. Het zou bijv. met de voedselvoorziening van zeer vele ondergedokenen in de afgelopen winter in Amsterdam er nog benauwder hebben voorgestaan, indien niet te elfder ure een overkoepelend orgaan, de "Vrije Groepen Amsterdam" was opgetreden, waarmee vrijwel alle vrije groepen rechtstreeks of indirect in contact bonden, en waarover wij hier iets willen
- 4500 vertellen.
De V.G.A. heeft haar ontstaan te danken aan de illusie, die wij in de Septemberdagen hebben beleefd. Toen de bevrijding een kwestie van uren leek, realiseerden de illegale werkers zich met ontsteltenis, dat er niets was gedaan, om de moeilijkheden op te vangen, die aan het bovenkomen der onderduikers verbonden zouden zijn. In
- 4505 koortsachtige haast trommelde men in Amsterdam iederen werker bijeen, dien men maar even kon bereiken. Dit gelukte wonderwel. De kring was niet zo erg groot. Men kende elkaar, voor een groot deel althans, van gezicht. Er waren immers bepaalde plaatsen, waar althans degene, die Joodse onderduikers hielp en wie van de verzorgingsgroepen deed dat in Amsterdam niet? wel moest komen; wij denken aan de Crèche tegenover de
- 4510 Schouwburg, waaruit honderden kinderen, onder de S.S. vandaan, dank zij Süsskind en de zijnen, zijn bevrijd, wij denken aan de J.I. en de ziekenhuizen.
Na de tragedie van Arnhem is het overleg over de na-oorlogse voorzieningen min of meer doodgelopen. Mensen, die minder bij de dagelijkse zorgen van toen betrokken waren, hebben deze zaken later ter hand genomen. Voor de illegale werkers deden zich

4515 veel acuter zorgen voor. Met name moesten tengevolge van het hand over hand
toenemende voedselgebrek vele onderduikers aan andere adressen worden geholpen. Een
blijvend resultaat dat in de komende maanden vele vruchten heeft afgeworpen, is
echter geweest, dat men besloten heeft tot de oprichting van een blijvende,
overkoepelende organisatie, waarbij vrijwel alle vrije Amsterdamse groepen direct of
4520 indirect waren aangesloten. Deze organisatie was een experiment. Uit
veiligheidsoverwegingen is het immers gewenst, dat bij een grote illegale organisatie
zo min mogelijk mensen de topleiding kennen. Dit was na het uitgebreide overleg, dat
aan de oprichting was voorafgegaan, een vrome wens, en bovendien zouden de betrokken
groepen, die over het algemeen een uitgesproken democratische inslag droegen, er
4525 nooit genoeg mee hebben genomen, dat zij in het geheel geen invloed op de leiding
zouden kunnen uitoefenen. Al is de organisatie tenslotte niet zo democratisch geweest
als velen hebben gewenst, toch heeft men steeds het «eginsel gehandhaafd, dat iedere
groep rechtstreeks met de leiding contact kon krijgen.

4530 **Omvang der werkzaamheden.**

Daar één der groepen zich speciaal op vervalsingen had toegelegd, kon de V.G.A. over
een centraal documentatiebureau beschikken. Een andere groep stelde de ervaringen,
die zij op het gebied der legalisaties had, ter beschikking, er kwam een centraal
huisvestingsbureau, en zo waren er meer voorzieningen, waarvan de groepen, indien zij
4535 daar prijs op stelden, gebruik konden maken va één centraal secretariaat, dat slechts
enkele koeriersters kenden. Veel belangrijker was echter nog, dat er met de V.G.A.
een orgaan geschapen was, dat bij overheidsinstanties en andere organisaties voor
alle groepen kon optreden en voor hen kon instaan. Dit bleek bijv. bij de
voedselvoorziening. Men weet, dat hiervoor helaas pas sedert het vroege voorjaar in
4540 Amsterdam voor de bijzonder noodlijdende gevallen zeer veel is gedaan door de H.O.A.;
minder bekend zal uiteraard zijn, dat naast de kerken de illegale organisaties, en
met name de V.G.A. en het N.S.F., een belangrijk aandeel in de oprichting der H.O.A.
hebben gehad. Een aantal onderduikers kwam, hoe dan ook, voor extra verstrekkingen in
aanmerking, omdat zij zich niet op straat konden vertonen, en dus zeer zeker niet den
4545 boer op konden gaan. Anderzijds was het echter niet mogelijk, om voor hén op de
gewone wijze met een doktersbriefje op haam en adres, voedsel bij de H.O.A. aan te
vragen.

Er bleef dus niets anders over, dan dat de H.O.A. blanco-bonnen aan de illegale
werkers ging verstrekken. Het was hiervoor van groot belang, dat er een
4550 overkoepelende organisatie was, die de groepen min of meer kende, en die hen vlug kon
bereiken. Daarnaast heeft de V.G.A. ook zelf en hebben enkele afzonderlijke groepen
voor aanvoer gezorgd en hebben voorts eveneens naast de H.O.A. een aantal van haar
groepen een eigen kinderuitzending naar buiten georganiseerd, speciaal voor die
kinderen, die de illegaliteit in het bijzonder ter harte gingen, of die bij de
4555 officiële transporten niet mee konden: kinderen van gevangenen of gefusilleerden,
Joodse kinderen, kinderen uit gezinnen, die aan onderduikers gastvrijheid hadden
verleend.

De toekomst.

4560 En thans? Heeft de V.G.A. ook thans nog een taak? Wij menen, dat men zich op het
standpunt behoort te stellen en dat ook over het algemeen in de kringen der V.G.A.
doet dat er uitsluitend een taak is weggelegd voor de "illegaliteit" op die
terreinen, die als een verlengstuk en afronding van haar ondergrondse werkzaamheden
4565 kunnen worden beschouwd. Deze taak is echter niet gering. De illegaliteit zal moeten
zorgen, dat zowel de voormalige onderduikers als de oud-illegale werkers volledig
worden opgenomen in ons maatschappelijk leven op de plaats, die hun toekomt. Daarom
dienen alle **herstelwerkzaamheden** hun volle aandacht te hebben. De illegaliteit zal
moeten zorgen, dat onze samenleving kennis krijgt van alle bittere ervaringen, die
zij in de afgelopen jaren met bepaalde kringen of personen heeft opgedaan, opdat ons
4570 een herhaling van de gebleken tekortkomingen bespaard blijve. Daarom zal de **zuivering**
haar volle aandacht moeten hebben. De illegaliteit zal bovenal blijvend getuigenis
moeten afleggen van alle schone ervaringen der afgelopen jaren, toen in **iedere** groep,
in **iedere** kring van onze maatschappij personen bleken te leven, wier
rechtsbewustzijn, toen het om de hoogste waarden ging, gelijk was afgestemd, en die
4575 zonder opdracht en ongeacht de kansen van succes hun plicht hebben gedaan.
Wij achten het van belang, dat dank zij het bestaan van overkoepelende organisaties,
zoals de V.G.A., in het concert der meningen, dat uit de illegaliteit moet worden
gevormd, ook de klanken vernomen worden van de verzorgers, die niet in groter en meer
4580 tastbaar verband waren georganiseerd, maar die zeker evenzeer in de branding hebben
gestaan als wie dan ook.

"Paraat" verschijnt onder redactie van H. Oosterhuis, Jan Rot,

4585 H. van de Weg en C. A. C. Wolts. Aan het bevrijdingsnummer werkten bovendien mede: P. C. Faber, Mr. K. E. Lioni, L. J. van Looi, J.W. Mathijssen, Drs. J. Meilofs IJken en D. Polak. Gedrukt bij Drukkerij Dico, Amsterdam.

De Weteringschans

4590 De poort, die wij machteloos passeerden en waarachter de mannen, die hun leven veil hadden voor de vrijheid, hebben gewacht op hun vonnis of op de dood.
Tekening Jan Rot

Het bevrijdingsnummer van "Paraat" verschijnt later

4595 dan de bedoeling was in verband met vele technische moeilijkheden, die moesten worden overwonnen. Omtrent de grootte van het volgende nummer en de datum van verschijnen beschikken wij nog niet over definitieve gegevens. Wij weten alleen, dat "Paraat" blijft verschijnen.

De Vogelaar

4600 Uit: "Vijf jaar Hakenkruis over Nederland", dat weldra verschijnt.
Seyss Inquart fluit zijn schoonste melodie

Vijf jaar Hakenkruis over Nederland"

4605 Tekeningen van Jan Rol, voor het merendeel verschenen in ons blad. De prenten, die het illegale "Paraat" bracht, waren actueel. Als men ze nu nog eens bekijkt, merkt men, dat ze niets van hun actualiteit verloren. Dit boekje vormt een blijvende herinnering aan de zware tijd, die wij moesten doorstaan. UITGAVE "PARAAT"

TOEN TOMMY ARRIVEERDE...

4610 LIEPEN DE SCHUILKELDERS LEEG Tekening Jan Rot

AUS DER FÜNTE

4615 Uit Nederland zijn ongeveer 95.000 Joden weggevoerd naar Duitsland en Polen, waar tienduizenden zijn gestorven, onder omstandigheden, die men in een beschaafde wereld voor onmogelijk zou hebben gehouden. Deze schanddaad, waarover verre geslachten nog huiverend zullen spreken, werd volbracht onder leiding van Hauptsturmführer Aus der Fünten, een oorlogsmisdadiger, die weldra voor zijn rechters zal verschijnen.

EEN DER ERGSTEN!

4620 A. van der Waals, provocateur in dienst van de S.D. deed het voorkomen met behulp van papieren, die op een verongelukt parachutist waren gevonden, of hij uit Engeland kwam en leverde o.a. Vorrink, Van Staal en Van Looi over aan de moffen. Hij werkte onder vele namen. Na Vorrink c.s. te hebben verraden, zette hij de comedie in elkaar, als zou hij in Rotterdam door K.P.-ers zijn doodgeschoten. Toen dook hij elders in het land weer op. Omtrent zijn arrestatie of dood bereikte ons nog geen mededeeling.

Administratie WEEKBLAD "PARAAT"

4630 P. C. Hoofstraat 178-180 AMSTERDAM-ZUID
Heer: Mevrouw: Mejuffr.: wonende: ☺ - - te: - - wenst zich te abonneren op "Paraat". Ingaande 15 Juni. Prijs per maand f 0.60 bij vooruitbetaling. Handtekening:

Zal Hitler zich vermommen als Pindamannetje?

Uit: "Vijf jaar Hakenkruis over Nederland", dat weldra verschijnt.
Dat neemt de Bond van Pindamannetjes niet